

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
SANAYİ, TİCARET, ENERJİ,
TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE
TEKNOLOJİ KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

—●—
2'nci Toplantı

13 Ekim 2021 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

I.- Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız'ın, kooperatifçiliğe ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

I.-Antalya Milletvekili Atay Uslu ve 76 Milletvekilinin; Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3863)

2'nci Toplantı
13 Ekim 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu saat 10.41'de açıldı.

Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız, kooperatifçiliğe ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Antalya Milletvekili Atay Uslu ve 76 Milletvekilinin; Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3863) görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 15.43'te toplantıya son verildi.

13 Ekim 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.41

BAŞKAN: Ziya ALTUNYALDIZ (Konya)

BAŞKAN VEKİLİ: Fahri ÇAKIR (Düzce)

SÖZCÜ: Ahmet ÇOLAKOĞLU (Zonguldak)

KÂTİP: İffet POLAT (İstanbul)

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Değerli arkadaşlar, öncelikle tüm katılımcılarımızı saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Bakanlığımızın değerli temsilcileri, kamu kurum ve kuruluşlarımızın, tüm kooperatiflerimizin çok değerli başkanları ve temsilcileri, kıymetli basın mensupları, basınımızın, görsel medyanın değerli temsilcileri, değerli katılımcılar; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlayarak bugünkü toplantımızı, Komisyonumuzun 15’inci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır. (*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız’ın, kooperatifçiliğe ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ZİYAALTUNYALDIZ – Müsaadenizle, çok kısa bir açıklamadan sonra, teklif sahibimiz, kıymetli Milletvekilimiz Sayın Atay Uslu’ya, ondan sonra da geneliyle ilgili tüm arkadaşlarımıza söz vereceğim. Sonra da Komisyonumuzun bugüne kadarki öğretisine de uygun bir şekilde, hep birlikte ülkemize bir kanun teklifini daha Genel Kurula göndermek suretiyle, katkılarımızla inşallah tamamlamış olacağız.

Değerli arkadaşlar, ülkemizde kooperatifçiliğin geçmişi Osmanlı’ya dayanır ve Türkiye kooperatifçiliğinin ilk uygulamasına 1863 yılında devlet eliyle kurulan Memleket Sandıklarıyla başlıyor. Cumhuriyetimizin kuruluş ve gelişme sürecinde de kooperatifçilik alanında esaslı adımlar atılmış ve kooperatif sayısı her gün artmıştır. Kökeni yüzyıllar öncesine dayanan kooperatiflerin bugün küresel çapta -yani tüm dünya uygulamalarına baktığımız zaman- yaklaşık 400 milyon kişiye doğrudan ya da dolaylı istihdam sağladığını görüyoruz. Ayrıca, değerli arkadaşlar, dünya genelinde 10 kişiden 1’inin, Avrupa’da ise 5 kişiden 1’inin kooperatif üyesi olduğu biliniyor. Yapılan araştırmalar sadece Avrupa’da kooperatiflerin oluşturduğu toplam ekonomik büyüklüğün 1,5 trilyon avroya ulaştığını gösteriyor. Yine benzer şekilde, dünyanın en büyük 300 kooperatifinin toplam cirosu 2 trilyon doların üzerinde.

Kooperatifler, etkinliklerinin merkezine insanı koymaları, piyasa dengelerini düzelteren, etkin piyasa mekanizmalarını sağlayan bir denge unsuru olmaları, küçük sanayi işletmelerine kendi sistematigi ve özerk yapıları içerisinde güçlü ekonomik yapılar hâlinde piyasaya ve üretime katkı vermeleri, ürün ya da hizmet arzını koordine etmek suretiyle piyasa dengelerini sağlamaları ve üretimden tüketime kadar, konuttan sağli alanına, bankacılık alanına, sigortacılık alanına kadar pek çok alandaki başarılı

*Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalarına katılmaktadır.

örnekleriyle hem küreselde hem ülkemizde bu alana önemli üretim ve değer katkısı veren kuruluşlar. Özellikle son dönemde bilgi ve iletişim teknolojisi gibi sektörlerde bakım hizmeti, el sanatları, turizm ve kültürel alanlarda da giderek artan bir şekilde etkinliklerini ortaya koyuyorlar.

Anadolu coğrafyasında -sözlerimin başında ifade ettiğim gibi- yüzyıllar önce Memleket Sandıklarıyla başlayan lonca, imece gibi tarihimize ait sosyoekonomik örgütlenmelerle milyonlarca kişiye istihdam sağlayan ve bugün itibarıyla çok önemli bir ekonomik büyüklüğe ve sosyal ağa ulaşan kooperatifçiliğimizin daha ileriye gitmesi için yapılan çalışmayı bugün hep birlikte görüşeceğiz.

Elbette bu alanın sorunları var. Bu sorunların zaman zaman giderilmesi, daha etkin yapılara ulaşılması için kanun teklifleriyle Meclisimiz bu alanı düzenlemiş, bugün de bunlardan birini yapmaya çalışacağız.

Öyle ki değerli arkadaşlar, bu alan ülkemizde o kadar önemli bir alan olarak düzenlenmiş ki Anayasa'mızın 171'inci maddesinde "Devlet, millî ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin arttırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır." şeklinde emredici bir hükümlerle de düzenlenmiştir.

Kooperatiflerin ilgili bakanlıklara göre dağılımına baktığımız zaman, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın kendi alanındaki kooperatifçilikte 35.938, Ticaret Bakanlığımızın çalışma alanında 12.327, Tarım ve Orman Bakanlığımızın çalışma alanında 11.499 kooperatifin faaliyet gösterdiğini görüyoruz. Toplam kooperatif sayısına baktığımızda da 59.764 kooperatifin 6 milyon 328 bin 945 ortağıyla ülkemizde faaliyette bulunduğunu ifade edebiliriz. Bu alanda, hepimizin bildiği gibi, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ve yine 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu var. Ayrıca Ticaret Kanunu hükümlerinde de kooperatiflere ilişkin hükümler var.

Bugün, kooperatifle ilgili kamuoyunda farkındalık sağlanması, kooperatif girişimciliğinin farklı alanlarda uygulanması ve uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilmesi, daha etkin, daha üretken, piyasa dengelerini daha iyi sağlayan, istihdamı daha önceleyen, izlenebilir, şeffaf bir yapının oluşturulabilmesi amacıyla, gündemimizde Antalya Milletvekili Sayın Atay Uslu ve 76 milletvekilimiz tarafından 8/10/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça aynı tarihte tali komisyon olarak Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen (2/3863) esas numaralı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yer almaktadır.

Anılan teklifin detaylarını Sayın Uslu'dan alacağız.

Ben şimdi, konuyla ilgili sunumunu yapmak üzere Sayın Atay Uslu'ya sözü bırakıyorum.

Buyurun Sayın Uslu.

Teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- Antalya Milletvekili Atay Uslu ve 76 Milletvekilinin; Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3863)*

ATAY USLU (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli üyeler, kooperatifçilik sektörünün değerli katılımcıları, bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

* (2/3863) Esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Sayın Başkanımız tabii, kooperatiflerle ilgili geniş bir açıklamada bulundu. Kooperatif sistemi ekonominin içinde önemli bir parça, önemli bir aktör. Kamu sektörü, özel sektör, üçüncü sektör olarak da kooperatifler ve dernekler sayılır dünya genelinde. Bu açıdan çok önemlidir. Bir taraftan rekabetin, diğer taraftan kamu yararının sağlanması arasında önemli bir denge unsurudur.

Mevzuatımızda da 1969 yılında Kooperatifler Kanunu Ticaret Kanunu'ndan ayrılarak 1163 sayılı özel bir kanun olarak yürürlüğe girmiştir. Ama tabii, kooperatifçilik kavramı bizde Osmanlıdan beri var. Belki isim olarak yok ama Başkanımız bahsetti; imece kültürü bir kooperatifçiliktir, beraberinde Ahilik kültürü, lonca kültürü bir kooperatifçilik sisteminin devamıdır. Ama işte, yüz altmış yıl önce Manchester şehrinde İngiliz işçiler kendilerinin tüketim ihtiyaçlarını karşılamak için bir kooperatif kuruyorlar. Modern anlamda kooperatif kelimesinin tam olarak karşılığı o yıllara tekabül ediyor. Ondan sonra da Türkiye'de gelişmeler olmuştur. Ticari hayattaki gelişmeler, değişimler, yine ekonomideki dönüşümler 1969 yılında çıkardığımız bu kanunda zaman zaman değişiklikleri beraberinde getirmemizi, yapmamızı gerekli kılmış, bugüne kadar 18'e yakın değişiklik bu kanunda yapılmıştır.

Türkiye'de yaklaşık olarak 6 milyon üyesi olan kooperatif sayımız 60 bin civarındadır. Bunların bir kısmı Tarım ve Orman Bakanlığımızla ilgili, bir kısmı Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızla ilgili, bir kısmı da Ticaret Bakanlığımızla ilgili.

Şunu ifade edeyim: Tabii, Türkiye'de kooperatif sayısı oldukça fazla olmasına rağmen kooperatiflere üye olma sayısı dünya oranına göre düşüktür yani kooperatifçilik kültürü aslında yeterince gelişmemiştir. Bunda da bir öz eleştiri yapmak gerekirse biz kooperatifçiliği daha çok üst yapının bir talebi olarak görmüşüz geçmişlerde, 1960'lı yıllarda. Oysa kooperatifçilik toplumun, tabanın bir talebi olması gerekiyor. İşte, biz bu yasa teklifiyle bu tabanın teklifini, tabanın talebini nasıl bir kooperatif kültürüne dönüştürebiliriz, kooperatif kültürünü nasıl yaygınlaştırabiliriz bu konuda bir çalışmanın ürününe ortaya çıkarmaya çalıştık. Bu çalışmayı yaparken tabii, kooperatif yöneticilerinden, üyelerinden, birliklerinden görüşler aldık, sektörün farklı gruplarıyla görüştük. Yine bu çalışmayı yaparken, Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan siyasi partilerimizin gruplarıyla görüştük. Bütün grupların katkıları oldu ve o katkılarla beraber size sunduğumuz bu metni nihai hâle getirdik. Siz tabii, Komisyon olarak bu metin üzerinde çalışacaksınız, üzerine katkılar sunulacak, Genel Kurul da katkılar sunacak, inşallah kanunlaşacak.

Bu kanun teklifimizde neleri düzenliyoruz başlıca neler getirdik onlardan bahsetmek istiyorum. Bir kere pozitif ayrımcılık getirdiğimiz kooperatifler var. Bunlar hangi kooperatifler? Çoğunluğu kadınlardan oluşan kooperatifler veya kadın emeğini değerlendiren kooperatifler, bir de çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatifler. Bu kooperatiflere pozitif ayrımcılık getirdik, bazı ödeme mükellefiyetlerini kaldırdık. Mesela kuruluş aşamasında ve faaliyet döneminde ticaret sicil müdürlüğünde ödedikleri tescil ve ilan ücretleri kalktı; ticaret odasına kayıt ücretleri, yıllık aidatlar, munzam aidatlar kalktı. Dolayısıyla kadın kooperatiflerimizin ve engelli kooperatiflerimizin daha da yaygınlaşması, daha da verimli olması için bu düzenlemeyi getirdik.

İkinci olarak, bu teklifle kooperatifleri şeffaflaştırmaya çalıştık. Bununla ilgili bir bilgi sistemi kuruluyor. Artık kooperatiflere ilişkin verilerin tutulacağı bir merkezi bilgi sistemi, Kooperatif Bilgi Sistemi Ticaret Bakanlığımız tarafından uygulamaya geçirilecektir. Bu sayede kooperatiflerimizin gelir gider hesapları, bilanço ve denetçi raporları elektronik ortamlarda görülebilecektir.

Yine seçim dönemlerinde çokça spekülasyon olur. Hazırın listelerine erişme sorunu sürekli ortaya çıkar. Bundan sonra hazırın listelerine erişme yine elektronik ortamda gerçekleşecek. Böylece seçimlerin daha şeffaf ve daha adil olması sağlanabilecektir.

Diğer bir düzenleme: Tabii, teknolojik gelişmelere uygun olarak, kooperatiflerin elektronik ortamda genel kurul yapabilmelerinin önünü açıyoruz. Ana sözleşmelerinde olmak kaydıyla artık kooperatifler genel kurullarını elektronik ortamlarda yapabilecekler. Yani çok uzak mesafelerde bulunan kişiler böylece, üye oldukları kooperatiflerin genel kurullarına katılabilecekler. Bir de şu var: Tabii, ortağı çok sayıda olan kooperatifler var Türkiye’de. Onların da bazen genel kurullara katılımında sorunlar yaşanıyordu. Bu maddeyle inşallah bu sorunlar ortadan kalkacak.

Diğer bir konu: En başta da söyledik, kooperatif kültürünün yaygınlaşması önemli, bunun için de eğitim şart. Kooperatifçilik eğitimi şartı getiriyoruz. Kooperatiflerin yönetim ve denetim kurulu üyelerinin, kooperatifçilik konusunda daha nitelikli bilgiye sahip olmaları, daha profesyonel şekilde görevlerini yerine getirebilmeleri amacıyla, seçildikten sonra kooperatifçilik eğitimi alma zorunluluğu getiriyoruz.

Diğer bir konu dış denetim konusu. Arkadaşlar, kooperatifçilik sisteminde güven önemli. Bu güvenin artırılması için bir denetim mekanizmasının, profesyonel bir denetim mekanizmasının olması gerekiyor. Kooperatifçilik konusunda iyi ülkelere baktığımızda, Japonya’ya, Kanada’ya, Almanya’ya, İspanya’ya, İtalya’ya baktığımızda bu dış denetim sisteminin olduğunu görüyoruz. Bu dış denetim sistemi hesap verilebilirliği artıracaktır. Dış denetim sistemi yerindelik denetimi değildir arkadaşlar, yalnızca finansal konuların denetimidir; bunu da net olarak ifade edelim. Dış denetimle hesaplar, gelirler giderler denetlenecek ve kooperatifçilik sistemine güven bence artacaktır bu denetimle beraber. Bunu kimler yapacaktır? Kooperatiflerinin büyüklüğüne göre, üye sayısına, cirosuna, hesaplarına göre bununla ilgili bir kademelendirme söz konusu olacaktır, Ticaret Bakanlığımız bu kademelendirme sonunda kanunda öngördüğümüz mali müşavirlere, bağımsız denetçilere veya birliklerin görevlendirdiği denetçilere bu denetimleri yaptırabilecektir.

Diğer bir konu, Türkiye’de kamu kaynağı kullanan kooperatifler var, esnaf kredi kefalet kooperatifleri var, tarım kredi kooperatifleri var. Bu kooperatiflerle ilgili birkaç konuda düzenleme yapıyoruz. Bunlardan bir tanesi, bu kooperatifler ana sözleşmede belirtilen şartları taşıyan kişileri ortaklığa kabulden kaçınamayacaklar. Düzenlemeyle, yönetim kurulunca ortaklık şartlarını taşıdığı hâlde ortaklığa kabul edilmeyen ve bu nedenle finansmana erişemeyen esnaf, sanatkâr ve çiftçilerimizin mağduriyetinin önüne geçilmiş olacak.

Kamu kaynağı kullanan kooperatiflerle ilgili ikinci düzenlememiz de üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanlar aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu görevlere tekrar seçilemeyecekler. Burada da amacımız, demokratik kültürün yerleşmesi, kişiye bağlı değil, kurumsal bir yapının oluşması, yönetimde dinamizmin getirilmesi amaçlanmıştır. Bu konuda tabii, Hükümetimizin de 2021-2023 Yeni Ekonomi Programı’nda kooperatifçiliğin geliştirilmesiyle ilgili taahhütleri vardı. Biz, buna uygun çalışmaları da yürütme organıyla yaptık. O taahhütlerde şöyle diyordu: “Kooperatiflerin ve üst kuruluşların daha şeffaf, daha etkin, daha profesyonel bir yönetime kavuşturulması amaçlanıyor. Bununla ilgili mevzuat değişiklikleri yapılacaktır, bununla ilgili mevzuat güncellenecektir.”

Buna uygun yürütme organıyla da çalışmalarımız oldu, etki analizlerimiz oldu, buna uygun bu teklifi hazırlayarak Komisyonun huzuruna, sizlerin takdirine sunuyoruz; sizlerin ve Genel Kurulun son şeklini vermesiyle inşallah kanunlaşacaktır. Kooperatifçilik için, ülkemiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Atay’a kapsamlı açıklamaları için teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun üyelerine söz isteme sırasına göre söz vereceğim. Ayrıca, Komisyon üyesi olmayan, Komisyonumuza katılımcı milletvekili arkadaşlarımız var, istemleri hâlinde onlara da söz vereceğim. Ancak sizlerden istirhamım şu: Zaman ekonomisi açısından mümkün olduğunca kısa, öz ve sonuca odaklı konuşabilirsek hepimizin zamanı iyi kullanması adına doğru bir iş yapmış oluruz.

Teşekkür ediyorum.

Önce, Sayın Tahsin Tarhan'a söz veriyorum.

Buyurun Tahsin Bey.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, kıymetli milletvekilleri, sayın bürokratlar, çok değerli kooperatif temsilcileri; Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi için söz aldım. Hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, kaybettiğimiz değerli çalışma arkadaşımız, AK PARTİ İstanbul Milletvekili İsmet Uçma'ya Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyorum. Büyük Millet Meclisinin, arkadaşlarımızın başı sağ olsun.

27'nci Dönem Beşinci Yasama Yılında görüşmelerimizi sürdüreceğimiz Komisyonumuza ve çalışma arkadaşlarımıza başarılar diliyorum.

Değerli arkadaşlar, yine, ısrarla soruyorum, sormaya da devam edeceğim: Bu kanun teklifi kimler tarafından, nerede hazırlandı? Sayın Vekilimiz diyor ki: “Biz AK PARTİ Grubu olarak bu kanuna çalıştık ve Mecliste grubu olan partilerle de paylaştık.” Sayın Vekilim, şu an, her tarafta, daha önce yapılan taslak havalarda uçuşuyor, bakanlıklar tarafından gönderilerek öneriler alınıyor. Bugün, OSB Kanunu değişikliği var, Bakanlık OSB kanun teklifi hazırlıyor, OSB'lere yazı gönderiyor: “Fikirlerinizi bildirin.” 2018'de Anayasa değişikliğiyle yasama ve yürütme... Bugün, Büyük Millet Meclisinin yasamayla yapması gerekiyor ama Bakanlık kanun teklifi hazırlıyor, AK PARTİ milletvekilleri grubunun önüne koyuyor ve sizler imzalıyorsunuz. Bugün gelmişsiniz, sunum yapıyorsunuz, teşekkür ediyoruz; 76 milletvekili bu kanun teklifine imza atmış, nerede bu milletvekilleri? Neden imzaladıkları kanun teklifine sahip çıkmıyorlar? Cumhuriyet Halk Partisi yani imzalamayan milletvekilleri dahi burada önerilerini sunmaya çalışıyor ama AK PARTİ'li milletvekilleri kendi değiştirdikleri, kendi ısrar ettikleri Anayasa maddesine aykırı hareket edip sadece imza atıyorlar ve imzaladıkları teklif metnine de sahip çıkmıyorlar.

Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, bu sistem işlemiyor, göz göre göre Anayasaya aykırı hareket ediyoruz. Eğer bu sistemi işleteceksek de işte Başkan diyor ki: “Herkes önerilerini sunsun.” Böyle bir taslak kanuna dönüşmemeli. Bakıyorsunuz kanun teklifine, millet için ne var bu kanun teklifinde diye. Örneğin, bu kanun teklifi hazırlanırken tali komisyona gitti mi, görüşüldü mü? Teklifin, Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun'da değişiklik öngören 22, 23, 24 ve 25'inci maddelerinin Tarım Komisyonunda görüşülmesi gerekiyor; görüşüldü mü? Sadece bir yazıyla kapatıldı. Ya, görüşülmesi gerekiyor sağlam, kaliteli kanunlar yapacaksak. Kanun teklifini acele geçiriyorsunuz, altı ay sonra da “Ya, burada hatalar yapılmış...” Büyük Millet Meclisine torba kanuna aradan bazı maddeler konularak tekrar getiriliyor ve geçiriliyor. Oysa Komisyonunda birlikte bir şekilde çalışıp uzun uzun tartışmalarla bu kanunları daha kalıcı şekilde hazırlayabiliriz. Bu sistemin bir an önce değişmesi ve beraber çalışma mantığının kazandırılması gerekiyor.

Cumhurbaşkanlığı sistemi 2018’de geldikten sonra ekonomi yerle bir oldu. TÜİK’e göre enflasyon yüzde 20, halkın enflasyonu ise yüzde 50’yi aştı. Vatandaşın alım gücü kalmadı, insanlar çalışacak iş, yiyecek ekmek bulamıyor. İşsizlik yüzde 12’nin üzerinde, asgari ücret ise hâlâ açlık sınırının altında. Vatandaşın borcu 950 milyon, çiftçinin borcu son on sekiz yılda 56 kat arttı. Protesto edilen senetlerin tutarı 910 milyonu aşmış durumda. Bütçe açığı artarken Türk lirası ise değer kaybetmeye devam ediyor. Beş ay içinde elektriği kesilen 1,5 milyon, doğal gazı kesilen 700 bin kişi var. Bugün, Türkiye’nin büyük sorunları var; yoksulluk, işsizlik, açlık... Tarım Kanunu’nda değişiklik yapan teklifi görüşüyoruz, önümüze gelen teklif ne yoksulların ne işsizlerin ne emeklilerin ne de EYT’lilerin öncelikli sorunlarını çözecek bir kanun teklifi değil. Ülkenin ve vatandaşın öncelikli sorunlarına hitap edecek kanunlar çıkarmalıyız. Ticaret Bakanlığı verilerine göre 2021 yılı Eylül ayında Türkiye genelinde kooperatif sayısı yüzde 4,81 artarak 12.560’a ulaşmıştır. Bu rakamlara baktığımız zaman kooperatif ve üye sayısının arttığı görülse de ülkemizde kooperatifçiliğin geliştiğini söylemek zordur. Bugün, Tarım Kredi Kooperatifleri tahsilat yapamaz hâle geldi; bunun altında, kooperatiflere ilişkin mevzuatın dağınık olması, bu alanın birden fazla bakanlığın yetki alanına girmesi, kooperatiflerin kurumsal kapasitelerinin yetersiz olması ve birçoğunun aktif olarak faaliyet göstermemesi yatmaktadır. Kooperatiflerin kurulması desteklenmelidir. Kooperatiflerin makine ve ekipman alımı, nitelikli personel istihdamı, demirbaş alımları ve kredilerle desteklenmesi önemlidir. Kooperatifçilik konusunda kamuoyunda farkındalık sağlanması ve kooperatif girişimcilerinin farklı alanlarda uygulama yapması için çalışmalar yapılması kooperatifçiliğin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bunun en güzel örneği cumhuriyetle beraber inşa edilen kooperatifçilik hareketidir. Köy Kalkınma Kooperatifleri, Hayvancılık Kooperatifleri, Su Ürünleri Kooperatifleri, Enerji Üretim Kooperatifleri gibi birçok kooperatif kurulmuş ve desteklenmiştir.

İktidar, bugün, zincir marketleri “mafyalıyor” diye suçluyor. Dün, kooperatifçiliği bitirenin kendi politikaları olduğunu bilmelidir. Cumhuriyet Dönemi kooperatifçilik anlayışı tekrar kazandırılmalıdır.

Kanun teklifini genel olarak uygun bulduğumuzu ifade etmek istiyorum. Ancak üzerinde çalışılmadan gelen kanun tekliflerinin doğru olmadığını da düşünüyorum. Bu teklifi, Komisyonumuzda Komisyon üyelerini, kooperatif temsilcilerini dinleyerek, milletvekillerimizin de katkısıyla hazırlamalıyız. Bu doğrultuda, bazı maddeler üzerinde önergelerimiz bulunmaktadır, önergelerimizin dikkate alınmasını talep ediyoruz.

Kooperatif üyelerinin ve milletvekillerimizin de katkısıyla bu teklifi düzenleyeceğimize inancım tam. Bu düşüncelerle Komisyon üyelerimizi, Komisyona katkı sunan tüm milletvekili arkadaşlarımı ve sizleri saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Tarhan, teşekkür ediyorum.

Ayhan Bey’in söz talebi var.

Buyurun.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Genel olarak kooperatifçilere fayda sağlayacağını düşündüğümüz bir teklif var karşımızda. Ancak bu teklifin yeteri kadar iyi hazırlanmadığını düşünüyoruz, çok daha iyi hazırlanabilirdi. Belli ki kooperatifçilikte belli bazı sorunlar tespit edilmiş, buradan hareketle mevcut sistemde iyileştirme

ihtiyacı ortaya çıkmış. Buna bir çözüm olarak böyle bir teklif karşımızda. Fakat maalesef bazı yerlerde soru işaretlerimiz, gördüğümüz sorunlar var. Komisyon toplantısı da bunları dile getirmek ve düzeltmek için önemli bir fırsat.

Öncelikle, ben daha önce Tarım Komisyonundaydım, dolayısıyla, tarımla ilgili kısmını söylemek istiyorum. Tarım Komisyonu tali komisyonmuş ama görüş alınmadan kapatılmış. Hâlbuki Türk tarımının daha verimli hâle gelmesi için en önemli önerilerden biri kooperatifçiliğin artırılması. Biz böyle bir yasa değişikliğini yapıyorsak “Tarımla ilgili kooperatiflerin veya birliklerin daha iyi çalışmasını sağlayacak neler yapabiliriz?” diye de düşünmemiz lazımdı. Örneğin, üretici birlikleri kendi yasalarına tabi ama onlar aslında kooperatifler gibi bir ticari işletme. Fakat onların yasalarında diyor ki: “Bu yasanın ilgili maddesi yoksa Dernekler Kanunu uygulanır.” Hâlbuki Dernekler Kanunu, ticari işletmeler için uygun değil; o yüzden onu da Ticaret Kanunu’na bağımlı kılmamız lazımdı aynı kooperatiflerde olduğu gibi. Dolayısıyla, böyle bir değişikliğe ihtiyaç vardı ama biz Tarım Komisyonuna götürmeden bunu kapatmışız. Eğer tarımı kurtarmak istiyorsak tarımın üretici kooperatiflerinin daha verimli çalışmasını... Madem bu yasa, kooperatifler yasası çeşitli yenilikler getiriyor, bu yenilikler faydalı yenilikler, o zaman üretici birliklerinin de bu yeniliklerle işletilmesini tavsiye etmemiz lazım, zorlamamız lazım. Dolayısıyla, burada önemli bir eksiklik görüyorum.

Başkanım, maddelerle ilgili daha sonra konuşacak mıyız? Şimdi...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddelerle ilgili sonra konuşacağız, madde bazlı konuşacağız.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Genel olarak biz birçok maddeyi olumlu görüyoruz ama itirazımız olan maddeler var, onlarla ilgili -partimiz olarak- önergelerimiz de var, onları size sunacağız.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam Hocam.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Daha sonra konuşuruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam efendim.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, söz sırası Sayın Ali Kenanoğlu’nun.

Buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın üyeler; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Çalışmanın hayırlı olmasını diliyorum yani umarız gerekli düzenlemeler yapılarak iyi bir yasayla çıkılır. Ancak, baştan usule ilişkin birtakım eleştirilerimiz var, onları ifade etmek isterim. Daha önceki Başkanımız en azından parti grup sözcülerini arayıp toplantı günüyle ilgili olarak görüş alıyordu ya da uygunluk soruyordu ancak bu toplantı bize sadece tebliğ edildi ve geldik, böyle oldu ama önceki uygulama böyle değildi yani bizim Komisyonunda bir ortaklaşma ruhu vardı.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Her zaman var, hiç sıkıntı yok.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Umarız bundan sonra bu tekrar yakalanır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Daha önce de vardı, şimdi de var, her zaman var.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Biraz teknik şartlardan olmadı galiba.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, bunu bu sefer göremedik, o yüzden...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Şey olarak not alıyoruz, teşekkür ederiz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Tamam.

Şimdi, diğer taraftan şuna yönelik itirazımızı dile getiriyoruz: Bir bütün olarak kanun yapma tekniği açısından olan yanlışlıkları da ifade etmek isteriz. Bu sadece bu kanuna özgü değil, genel olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan kanunlar çok acele yapılıyor. Esasında sağlıklı ve toplumun tamamını kapsayan, tümünün görüşlerinin alındığı bir kanun oluşturmak istiyorsak, kalıcı bir kanun oluşturmak istiyorsak bu kanunun yapılacağı aylar öncesinden kamuoyuna duyurulması gerekir, ilgili sektörlerle açık bir şekilde ifade edilmesi gerekir; her bir kooperatif üyesi dahi bu kanun taslağından haberdar olmalı ve görüş belirtmeli. Ancak şöyle bir düzenleme yapılıyor: Bu konuyla ilgili iktidar partisinin ya da kanunu hazırlayanların kendilerinin belirlediği birtakım sektör temsilcilerinin görüşleri alınıyor ve bu görüşler çerçevesinde bir taslak oluşturuluyor. Oysa, kooperatiflerin mağduru olan ve kooperatiflerde sorun yaşayan üyeler var yani üyelerin görüşlerine başvurulmuyor; bu sadece bu kanunda değil, birçok kanunda da yaşadığımız bir sorun. Doğrudan mağdurların görüşü alınmadan, onlarla ilişkiye geçilmeden sadece bu işi yönetenlerle, yönetim kadrosunda olanlarla bir temas kuruluyor ve onlar üzerinden sorunlar bütünü alınarak bir taslak oluşturuluyor. Bu anlamıyla ciddi bir eksiklik yaşanıyor ve her seferinde de aynı dönem içerisinde -yani diyelim biz 27'nci Dönemdeyiz, 27'nci Yasama Dönemi içerisinde- bir kanuna birden fazla, torba kanunlarla ekleme yapmak zorunda kalıyoruz milletvekilleri olarak ya da parti grupları olarak. Oysa, bu kanunların öncelikle kamuoyuna duyurulması, hem sektör temsilcilerinin hem de kooperatif üyelerinin bu kanun taslağından haberdar olması ve akabinde oluşan görüşlerle, işte, bir taslağı oluşturulup bu Komisyona gelmesi gerekir ve Genel Kurul zaten bu işin müzakere edildiği yer değildir. Bu işin müzakere edildiği yer Meclis Genel Kurulu öncesindeki süreçtir. Bu süreçler tamamlanmadan, bu süreç sağlıklı bir şekilde oluşturulmadan Genel Kurula getirilen kanunlar... Orada zaten çoğunlukla siyasi görüşmeler oluyor, siyasi konuşmalar oluyor ve kanun özüne yönelik bir düzenleme ve bir değişiklik söz konusu olamıyor. Bu eleştirimizi ifade edeyim.

Bir de şunu söyleyeyim: Yani burada, kanun teklifinin sahibi Sayın Vekilimiz de ifade etti, dedi ki "Biz parti görüşlerini aldık." Yani arkadaşlar şunu söyleyeyim: Bahsetmiş olduğunuz parti görüşleri yakın zamanda alındı. Yani bütün bu taslak ortaya çıkmış, ondan sonra haber verildi. Bu toplantının çağrısı ve taslağı bize gönderildiği zaman ben de tanıdığım, bildiğim birkaç büyük kooperatife bunu gönderdiğimde "Taslak bizde var." dediler ya. Şimdi, şöyle bir şey var, şöyle bir şeyle karşı karşıyayız: Yani bu Komisyonda bulunan parti temsilcilerinin ya da üyelerinin, Komisyon üyelerinin elinde taslak yokken, biz bundan haberdar değilken kamuoyunda vardı bu taslak, yani gönderilmiş. Ben taslak gönderdim, "Elimizde var." dediler. Şimdi, bu hoş bir durum değil, doğru bir yöntem de değil. Yani bu kanun burada görüşülecekse, hani bunun ilk aşamasından itibaren -hani demin söylediğim gibiesasında kamuoyunun bundan bilgisi olması gerekirken ve tüm kooperatif üyelerinin de bundan bilgisi olması gerekirken bırakın onu, bizim haberimiz yok yani ve taslak çıkıyor, hazırlanmış, son şekli verilmiş, ondan sonra partilere gönderilip "Ne diyorsunuz?" deniliyor. Bu, yanlış bir kanun yöntemidir ve bu yöntemle yapılan kanunları sürekli düzeltmek zorunda kalıyorsunuz, bunun örneklerini çok yaşadık. Burada çıkardığımız kanunlarla ilgili yeniden bir sürü torba kanuna gitti, buraya da gelmedi. Yani torba kanun da gidiyor Plan ve Bütçeye. Oradan, burada yapılan bütün eksikler, hatalar orada düzeltilip yeniden Meclise, Genel Kurula geliyor, buna çok tanık olduk. Bu anlamıyla sıkıntıları ifade etmek isterim.

Bu Kooperatifler Kanunu meselesinde... Ben, örneğin, yapı kooperatiflerinde çalışma yürütmüş birisiyim öncesinde, uzun zaman. Yani kooperatifler çok çeşitli, baktığımız zaman konut yapı kooperatiflerinin yapısı çok farklı, Tarım Kredi Kooperatifleri çok farklı, nakliye ulaşım kooperatifleri farklı, üretim kooperatifleri, tüketim kooperatifleri hepsi farklı alanlar, farklı dallar. Şimdi, bütün bunlardan kaynaklı olarak bu konuda köklü bir çalışmaya ihtiyaç var. Yani birtakım, böyle madde

düzenlemeleriyle ya da işte, duvara toslayıp tosladıktan sonra karşımıza çıkan sorunu çözmek üzerine kurulu bir çalışma yerine Kooperatifler Kanunu üzerine köklü birtakım değişiklikleri ve bütünü kapsayacak şekilde bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu muhakkak.

Şimdi, ben konut yapı kooperatiflerinde çalışırken biliyorum, yani müteahhitler bu alanı öyle bir suistimal etmişlerdi ki müteahhitlerden kaynaklı olarak Kooperatifler Kanunu'nda değişiklikler yapıldı ve esasında amaca uygun kurulmuş olan kooperatifler ve üyeler faydalanmış oldukları birtakım vergi istisnalarını kaybetmek zorunda kaldılar. Niye? Çünkü o vergi istisnalarını müteahhitler suistimal ediyordu. Şimdi, bütün bunların önünü alacak, önünü kesecek yol ve yöntemler aramak yerine doğrudan, bu işe samimiyetle girmiş, hakikaten üç kuruş parasıyla konut sahibi olmak isteyen -devlet memuru olabilir, işte özel sektörde çalışabilir- bir konut almak için kooperatife girmiş insanların da birtakım istisnai hakları ortadan kaldırıldı onların yüzünden, yani kötü niyetli müteahhitler yüzünden çünkü onlar bu kooperatifçiliği suistimal ettiler, kendileri kooperatif kurdurdular filan falan. Bütün bu anlamıyla, bu bize gösteriyor ki bu alanda geniş bir çalışma yürütülmesi gerekiyor ve ekonomimiz açısından da önemli bir dinamik olduğunu ifade etmemiz gerekiyor kooperatiflerin hayatımızda.

Ben, burada konuşmamı tamamlayacağım ama şunu söyleyeyim: Partimiz adına Kooperatifler Kanunu'yla ilgili görüşlerimizi daha kapsamlı bir şekilde Tarım Komisyonu üyemiz, Mersin Milletvekilimiz Rıdvan Turan anlatacak, Komisyon üyelerimizden sonra kendisine de söz verirseniz görüşlerimizi kapsamlı olarak ifade edecektir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Kenanoğlu, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, söz sırası Sayın Mehmet Erdoğan'da.

Buyurun Sayın Erdoğan.

MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – Öncelikle, hayırlı olsun diyorum bu yasa. Tabii, şu ana kadar konuşmacıların da değindiği gibi kooperatifçilikte çok çeşitli sektörler ve statüler mevcut. Bunu, tabii, Ticaret Bakanlığına bağlı bir yasa içerisinde düzenlerken de çok farklı görüşler doğacak. Bu görüşlerle alakalı Sayın Başkanım, gelen önerileri ben bir üye olarak çok önemsiyorum yani bu, her zaman olduğu gibi, önerinin kimden geldiği, hangi partiden geldiği önemli olmamalı. Burada zaten geçmişte de öyle oldu, bundan önceki şeylerde de bu statü... 15 birleşim oldu değil mi?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet.

MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – 15 birleşimin çoğunda da kayda değer öneriler hayata geçirildi.

Bu kooperatifçilik yasası çok önemli bir yasa. Neden? İşte, üye olarak 6 milyon insanı ilgilendiriyor; bu, doğrudan ilgilendirdiği sayı. Bir de dolaylı olarak ilgilendirdiği belki 84 milyon var yani bütün ülke var. “Nasıl?” dersiniz: Bunlar, kimi kooperatifler biliyorsunuz sadece yapı değil ama yapı ilk akla gelen çünkü insanlar ev bark sahibi olmak isterken, özellikle dar gelirli, yıllardır bu şekilde ev sahibi oldular ama kimi kısa sürede oldu kimi on sekiz yılda oldu kimi on beş yılda oldu. Bu sürelerin uzaması neye bağlıydı? Bir, en önemlisi, yönetimdeki kişilerin yaklaşımı. Bu yaklaşımın içine her şeyi koyabilirsiniz. Yaklaşımında bilgi birikiminden tutun, suistimale kadar her şey var. İşte, burada bir denetim meselesi var. İki, üyelerin birçoğu kooperatife üye olup olmadığını bilmez, buraya o madde konulmuş; iyi düşünülmüş. Evet, belli bir süre içerisinde üyenin üyeliğe kabul edildiğinin bildirilmesi lazım.

Denetim... Denetim dışarıdan da olmalı ilkesi çok doğru düşünülmüş. Neden? Çünkü bazen bazı hesaplarla yönetim ve denetim paylaşılmışsa eğer onu kırmış oluyorsunuz dışarıdan getirerek, dış denetimle. Bunun gibi, baktığımızda, özellikle üyelerin, hesapları şeffaf olarak görebilmeleri, üye sayısını görebilmeleri, üyede, üye sayısında eksilmeler başlamışsa hangi boyutta olduğunu görebilmeleri... Bugün bile biz burada kurulan bazı kooperatiflere üye olduğumuzda akıbetini bilemiyoruz, bilgi de alamıyoruz. Neden? Nedeni şu: İşte “Şöyle bir grup aldı.” ya da “Böyle bir grubun eline geçti.” gibi sıkıntılar var kooperatiflerde. Bunu önlemenin en güzel yollarından biri süre. O iki dönem iyi düşünülmüş. Ben şöyle de düşünüyorum kişisel olarak: “4+4” sekiz yıl yerine, bu daha da azaltılmalı yani uzun yıllar belli kişilerin ya da belli bir kişinin hegemonyasında değil, üyelerin çoğunluğunun istediği zaman karar verebileceği, ancak yasal olarak da onları destekleyeceği argümanların oluşması açısından... Mesela “4+4” yerine “3+3” de olabilir gibi. Bu açıdan baktığımızda aslında çok iyi düşünülmüş bir teklif. Teklifi tamamıyla destekliyorum.

Tabii, yine bahsediyorum, bir satış tanzim kooperatifleri var, tedarik var. Mesela tekellere karşı, tröstleşmelere karşı küçük esnafın birleşmesi, bir araya gelip mal tedarikinde ortak hareket etmeleri gibi, satış pozisyonlarında beraber olmaları gibi, sermaye bulmada beraber güç birleştirmesi gibi iyi düşünülmüş ama ilave görüşler de burada... Zaten bunun görüşüleceği yer burası komisyon olarak, onun için ben kaybedilen bir şey görmüyorum yani arkadaşların farklı görüşleri varsa burada parti, grup hiç önemli değil, herkes sunsun, mantıklı olanları kabul edelim.

Bir de şu var: Bu yasalara imza atanların – Sayın Tarhan size söylüyorum- bugüne kadar hepsi buraya gelmedi yani “Bu teklife imza koyanlar nerede?” dediniz de. Burada olması mı gerekiyordu?

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Gelsinler, katkı sunsunlar.

MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – Yok, yok şunu demek istiyorum...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Çoğunun haberi bile yok.

MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – Haberi var veya yok, o, o kişinin işi. Ona siz fikir yürütemezsiniz, diğer üyeleri burada şey altına alırsınız, bakın.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Genel Kurula da gelmiyorlar ki. Biz gidiyoruz karşımızda bir kişi var yani.

MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – Şimdi, bak, Tahsinciğim bak, bu ayrı bir konu. Bu konu burada konuşulacak... Bugün biz Kooperatifler Yasası’nı konuşuyoruz. O sistem İç Tüzük’e...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bu, sistemin işlemediğini anlatıyor.

MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – O zaman Mecliste Tüzük’te bazı değişiklikler önerirsiniz, otursun gruplar konuşsunlar.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Yapalım, İç Tüzük’ü değiştirelim.

MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – Burası değil ama yeri. Bu teklifi bütün partilerin Grup Başkan Vekilleri götürsün. Yani demokratik kurallar içerisinde Tüzük değişikliği isteyin, denetim mekanizmalarını artırın. Bunlar olabilir.

Peki, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Erdoğan, teşekkür ediyorum.

Şimdi sözü Müzeyyen Şevkin’e veriyorum.

Buyurun Müzeyyen Hanım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli hazırın, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gelir düzeyi düşük, sermayeleri yetersiz insanların bir araya gelip ekonomik güç sağlamasına imkân sunan kooperatifçiliğin yaygınlaştırılması Türkiye için vazgeçilmez bir öneme sahip elbette. Bireylerin kendi işinin sahibi olma duygusunu hissettiren, istikrar ve kazanmayı aşıl原因an kooperatiflerin şeffaflığı, gerek ortaklar arasında gerek kamuoyu nezdinde güvenin sağlanması açısından önem arz etmektedir.

Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin geneli incelendiğinde, bazı maddelerin sorunlu, bazı maddelerin de tartışmalı olduğu görülecektir. Bu maddelere ilişkin; madde 9, madde 10, 13, 20 gibi maddelerde düzeltilmesi gereken birtakım noktalar var, zaten bunları grup olarak önergelerimizle iletacağız.

Değerli milletvekilleri, tabii, tarım kredi ve satış kooperatifleriyle ilgili düzenlemeler daha çok yönetim, denetim, kurumsal usul ve esaslara, cezai müeyyidelere dayanmakta. Oysaki bizim burada, bu Meclis çatısı altındaki asli görevimiz, kooperatifçiliğin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve en önemlisi, dürüstlük ve samimiyet ilkesiyle yurdun dört bir tarafında hem üreticiyi hem de tüketiciyi koruma esaslı yeni kooperatiflerin kurulmasını sağlamak olmalı. Çiftçi üretiyor ancak ürettiğini pazarlayamama sorunu var. Girdi maliyetlerinin yüksekliği, kâr marjının düşük olması özellikle tarım topraklarının terk edilmesine, birinci sınıf tarım arazilerinin beton bloklara teslim edilmesine neden oluyor.

Anadolu'da yüz binlerce ailenin ekmek yediği, üretim gerçekleştirdiği, gönül rahatlığıyla ürünlerini teslim edip alın terlerinin karşılığını alabildiği kooperatiflerin bir kısmından maalesef artık eser yok. Örnek verecek olursam; Adana merkezli, sadece merkezî entegre tesislerinde 10 bine yakın işçiyi barındıran, Türkiye'nin her tarafına yayılmış tesisleri ve kooperatifleriyle yüz binlerce insanın iş, aş, ekme kapısı ve umudu olan ÇUKOBİRLİK'i maalesef kaybettik. Bakın, ÇUKOBİRLİK, hepinizin bildiği gibi, pamukla birlikte soya, kanola, ayçiçeği üreticisini serbest piyasa koşullarına ezdirmeyip, üreticiye gübre, tohumluk ilaç, küspe desteğinde de bulunmaktaydı. Yaklaşık 50 bin üretici ortağına hizmet eden, iplikten boya basmaya, sıvı yağdan sabuna, biyodizelden dokumaya kadar pek çok alanda Türk ekonomisine büyük katkı sunan, özellikle, pamuk üreticisine ekme kapısı niteliğinde bir kurumu yeniden ayağa kaldırma gibi bir dertle neden dertlenmiyoruz acaba? Neden hâlâ kurumun elindeki son varlıkları alelacele satmayla ilgileniyoruz? Bu, bir çelişki değil mi arkadaşlar? Bir taraftan kooperatiflerin iyileştirilmesi için kanun teklifleriyle uğraşırken diğer taraftan da -yani bu taslaklarla uğraşırken- elimizde var olan ve gerçekten bu ülkenin ekonomisine ciddi katma değer üreten ÇUKOBİRLİK gibi Anadolu'da pek çok kooperatif maalesef kapanıyor ve mal varlıkları bir mezatta satılır gibi satışa çıkarılıyor.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'de ne yazık ki tarım satış kooperatifleri, amacına uygun da çalışmıyor. Hayat pahalılığının olabildiğince arttığı bir dönemde "tarım satış kooperatifi" ismini ancak Cumhurbaşkanının işte, birkaç tane gofret, birkaç tane bisküvi, abur cubur yiyecekler satın aldığı bir görüntüyle duyduk ne yazık ki. Sayın Erdoğan fiyatların makul ve ucuz olduğunu söylese de tam tersine, bazı ürünlerin daha pahalı olduğu aşıkardı. Ayçiçeği yağının -kamuoyuna mal oldu biliyorsunuz- daha yüksek fiyatlı olduğu açığa çıktı.

Yeni düzenlemeyle kooperatiflere bir düzenleme getirilmek isteniyor ama satış kooperatif marketlerinin 2019 yılında 46 milyon 5 bin 231 lira olan zararının 2020 yılında 12 milyon 248 bin 330 lira artarak 58 milyon 253 bin 561 lira olduğu anlaşıldı. Ayrıca, Cumhurbaşkanının bir sözüyle bin yeni market açılışı nasıl ve hangi tarihler arasında gerçekleşecek? Hükümet bu konuda nasıl bir süreç yürütmeyi planlıyor? Marketlerin neden zarar ettiğine yönelik bir çalışma, bir araştırma yapılmış mıdır? Yeni açılacak marketlerde vatandaşa piyasa fiyatının altında ürün tedariki, bunlar belki uzun vadede

tartışmamız gereken şeyler. Yine, Tarım Kredi Kooperatifleri Genel Müdürünün almış olduğu maaş tartışma konusudur, başka kurumlardan huzur hakkı aldığına ilişkin tabii söylentiler dolayışmaktadır; bu, doğru mudur? Önümüzde zarar eden bir kurum dururken hani hangi başarıdan dolayı bu huzur hakkı ve maaş alınmaktadır? Kurumu zarara uğrattıkları hâlde çift maaş alan bu müdürlerin mutlaka açıklanması gerektiğini düşünüyorum. Önce var olan kooperatif varlığını korumak, onları zarar ettirmemek öncelikli görevimiz olmalı diye düşünüyorum.

Maddelerle ilgili görüşlerimizi daha sonra sunacağız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Şevkin, teşekkür ediyorum.

Sayın Tin, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Senin ne işin var kooperatifçilikle?

ŞAHİN TİN (Denizli) – Ben onun cevabını vereceğim şimdi Tahsin Başkana.

Değerli Başkanım, değerli Bakanlık yöneticilerimiz, Bakan Yardımcılarımız, çok değerli milletvekili arkadaşlarım; Tahsin Başkan diyor ki: “Senin ne işin var kooperatifçilikle yani hem ticaretle uğraşıyorsun hem sanayicisin?” İlkokuldaki benim ilk ödev dersim kooperatifçilikti, sonra gittik bir kasabaya, kasabada kooperatifleri inceledik; o zamanlar kooperatifler çok daha değerli, çok daha önemli...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Daha ilkokulda başlamış.

ŞAHİN TİN (Denizli) – Ta ilkokulda başladım, o yüzden...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – O zamanlar kooperatifler önemliydi tabii.

ŞAHİN TİN (Denizli) – Yani hayır, o döneme göre önemliydi. Neden? Çünkü o dönemde kooperatifçilikte daha yeni yeni gelişimler oluyordu, ekonomide, tarımda, diğer el sanatları gibi alanlarda; inşaat sektörü daha sonra gelişti kooperatifçilikten.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Niye kooperatiflere destek vermiyorsunuz, yalnız bırakıyorsunuz?

ŞAHİN TİN (Denizli) – Yok, bırakmıyoruz; nerede yalnız? Biz buradayız bak işte, yalnız değil Tahsin, destekliyoruz her zaman.

Öncelikle bu kanun teklifini hazırlayan değerli arkadaşlara teşekkür ediyoruz. Bu elli yıllık kanundaki yenilemeler, eklemeler tabii ki önemli; günün, çağın gereklerine göre bu yenilikleri yaparak günümüzün koşullarına uyarlanması gerekiyor. Burada şu ana kadar gördüğümüz, kooperatifçilikle ilgili, özellikle profesyonel yönetim konusunda eksikliğimizin olduğunu, etkin bir denetim, denetleme... Hatta bu konuyla ilgili cezai müeyyidelerin de oluşturulması ve ona göre çalışmasıyla ilgili değişik çalışmalar... Şeffaf yönetim zaten önemli çünkü kooperatifçilikte en önemli konulardan bir tanesi de nedir? Efendim, orada yapılan yanlışların, hataların veya gayriresmî işlemlerin, kanun dışı işlemlerin cezai müeyyideye tabi olmaması ya da cezasının daha yoğun bir şekilde verilmesi gerektiğiyle ilgili. Baktığımızda, Avrupa’da birçok tarımsal ya da diğer kooperatiflerin, sanat, el sanatları gibi kooperatiflerin daha çok kooperatif yöntemiyle geliştiğini görmekteyiz, bu da önemli bir şey. Bunun da burada halkımıza, vatandaşlarımıza en iyi şekilde hizmet etmesi için bu kanunların düzenlenmesi gerektiğinde hepimizin hemfikir olduğunu düşünüyorum zaten, iktidarıyla muhalefetiyle burada birlikteyiz. Ekonomiye katkı sağlamak, katma değer sağlamak önemli; bölgesel kalkınmanın ardında kooperatifçilik çok önemli ve değerli. Bu anlamda da kooperatifle ilgili... Tabii ki komisyonların da görevi, hani biraz önce arkadaşlar “Önceden kamuoyu bilmiyor.” ya da “Elimize gelmiyor.” diyorlardı

ama sonuçta burada Komisyonda da bunları değerlendiriyoruz ve bu anlamda kanunu hazırlayan ve onun adına hani biraz önce Tahsin Bey'in dediği gibi "İmzayı atanlar nerede?" 70 kişinin, 80 kişinin burada olması da biraz tuhaf kaçabilir.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sahip çıksınlar.

ŞAHİN TİN (Denizli) – Burada zaten yönetim. Bunun başında bulunan arkadaşlarımız ne yapıyorlar? Onlar getiriyorlar, onlar adına da biz de zaten çalışmalarını yürütüyoruz yani.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – 10 kişi imzalıyor ne değişecek?

ŞAHİN TİN (Denizli) – Hayır, bu fark etmez, o anlamda demek istedim değerli arkadaşlar çünkü Mecliste de önerge veriliyor, önergeyi veren isimlerin hepsi orada olmuyor mesela, buna da bakmak lazım o anlamda çünkü parti adına veriliyor bunlar, bunları da çok sorun hâline getirmemek gerektiğini düşünüyorum.

Esas önemli olan, bizim üzümümüzü yememizdir yani vatandaşımıza, halkımıza, ülkemize, milletimize burada hayırlı bir Kooperatif Kanunu'nun çıkarılmasını sağlayarak bunu da hizmetine sunmaktır diyorum. Ben, bu kanun teklifini hazırlayan bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Tin'e teşekkür ediyorum.

Sayın Tacettin Bayır, buyurun.

TACETTİN BAYIR (İzmir) - Teşekkür ederim Sevgili Başkan.

Öncelikle şunu ifade etmeliyim: Buraya gelmeden önce bu taslağı görüşeceğimizi duyan bazı büyük kooperatif sahipleri, işletmeler bizleri arayarak, mail atarak bazı taleplerini özellikle ek görüş olarak burada ifade etmemi rica ettiler.

Şunu söyleyebilirim: Bildiğiniz gibi kooperatifçilik konusunda geçmiş yıllarda ülkemize aslında çok büyük katkılar sağlamış olan, hatta öncüsü olmuş olan değerli İzmirli hemşehrim Gümrük ve Tekel eski Bakanı Mahmut Türkmenoğlu, köyünde tiyatrosu olan tek köyün sahibi olan birisidir yani köyde yaşamış birisidir ve bu söylediğim şey de 60'lı, 70'li yıllarda yapılmıştır yani tiyatro meselesi. Gerçekten kooperatifçilik konusunda İzmir'in farklı bir yönü olduğunu biliyorum.

Şimdi şunu ifade etmek istiyorum: Bu konuda bize iletilen ek görüşlerden bir tanesi, kooperatiflerin bankayla ilişkilerde özellikle düşük faizli, uzun vadeli kredi kullanımlarında kooperatiflerin KOBİ statüsünde olmadığı gerekçesiyle taleplerinin geri çevrildiği şeklinde bir sızlanmaları var, diyorlar ki: "Biz bankalarla ilişkilere gittiğimizde herhangi bir biçimde kredi talebinde bize verilen cevap banka müdürü tarafından 'Siz KOBİ değilsiniz, biz sizi bu krediden faydalandıramayız.'" Biz de birçok krediyi burada çıkarırken aslında hep "KOBİ statüsünde" diye verdiğimiz için gerçekten kooperatifler bu konuda özellikle tarım kooperatiflerinin, üreten tarım kooperatiflerinin -bu kastettiklerim- böyle bir talepleri var, bunu bu kanun teklifini hazırlayan arkadaşların dikkatine sunuyorum.

Bir başka konu, kooperatiflerin iktisadi işletme kurma zorunluluğu vardır, bunun kaldırılmasını talep ediyorlar kendileri, diyorlar ki: "Bize bu iktisadi işletme kurma zorunluluğunu kaldırın." Çünkü bu kooperatifler zaten Türk Ticaret Kanunu kapsamında ticaret yapabilir özelliğe sahipler yani diyorlar ki: "Zaten ben Türk Ticaret Kanunu'na tabiiyim dolayısıyla bu kapsamda ticaret yapabilecek özelliğe sahibim, bana iktisadi işletme kurma zorunluluğunu dayatmayın."

Yine bir başka talepleri, benim aslında burada tespit ettiğim enteresan bir şey, ben bu Kooperatifler Kanunu'nun tek bir paket içerisinde paçal bir biçimde yani sütü üreten, fındığı üreten, pamuğu üreten, üreten tarım kooperatifleriyle; konut üreten ya da işte ticari inşaat, iş yeri üreten kooperatiflerin ya da al sat satış yapan kooperatiflerin aynı statüde olmasının doğru olmadığını düşünüyorum. "Yani niye böyle düşünüyorsunuz?" dersiniz çünkü biri gerçekten ülkeye bir katma değer yaratan üretim yapıyor, tarımda toprağı işliyor, üretim yapıyor buna tanınan haklarla ticari amaçlı iş yeri yapan, fabrika inşaatı yapan bu kooperatife tanınan hakların, imkânların aynı olmasını doğru bulmuyorum kendi adıma, farklılıkları olması gerektiğini düşünüyorum ve bu anlamda bu şekilde üretim yapan, özellikle tarıma dayalı üretim yapan tarımsal kooperatifleri korumalarını ve yaşamalarını bu şekilde sağlayabileceğimizi düşünüyorum. Az önce konuşan bazı arkadaşlar ne yazık ki geçmiş tarihlerde kurulmuş bazı tarım kredi kooperatiflerinin -pamukta olduğu gibi, diğerlerinde olduğu gibi- sonlarının çok hayırlı olmadığını, işletemediğini, eksi duruma düştüğünü ve zarar ettiklerini dolayısıyla üyelerini de mağdur ettiğini ifade ettiler. O zaman bize düşen, Komisyon olarak, bence, bu Kooperatifler Kanunu'nu farklı biçimleriyle yani üretim yapanı farklı biçimde değerlendirmek lazım, diğerini farklı biçimde; arada fasıllarla bölmek lazım bu kanunu diye teklif ediyorum. Kanunu hazırlayan arkadaşların dikkatine sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Ben teşekkür ediyorum Sayın Bayır'a.

Söz sırasıyla ilgili arkadaşlar şöyle bir şeyimiz var: Sanırım dışarıdan, daha doğrusu Komisyonumuza misafir olarak gelen milletvekillerimizin bu konudaki katkılarını çok büyük takdirle karşılıyoruz, kendilerine teşekkür ediyoruz ancak kendilerinin de müsaadesiyle önce Komisyon üyelerimize söz vermek istiyoruz, ondan sonra kendilerine söz vereceğiz.

Şimdi, Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu'na söz veriyorum.

Buyurun Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle ben şeyi sormak istiyorum teklif sahibi milletvekilimize, genel gerekçede "Bakanlıklar ile kooperatifçilik sektörünün temsilcileri ve ilgili kurum ve kuruluşların katkılarıyla hazırlanan 'Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı' kooperatifçiliğimizin sorunlarını bütüncül ve detaylı bir şekilde ele alarak analiz etmiştir. Stratejide belirlenen 'misyon' ve 'vizyon' doğrultusunda sorunların giderilmesi kooperatifçiliğin ideal yönde gelişebilmesi için ülkemizde uygun kanuni düzenlemelerin ve politikanın oluşturabilmesi amacıyla geçici çözümlerin ötesinde sistem değişikliği ihtiyacı ortaya çıkmış ve bu nedenle 1163 sayılı Kanun'da uluslararası esaslar ve günün ihtiyaçları doğrultusunda değişiklikler yapılmasına ilişkin Eylem Planında özel maddeye yer verilmiştir. Ayrıca, Eylem Planında yer alan birçok faaliyetin de uygulamaya konulabilmesi için kanuni düzenleme yapılması gerekmektedir." diye belirtmişsiniz yani anladığım kadarıyla, bu kanun teklifi karşımıza gelirken Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı göz önünde bulundurulmuş, buradaki belirlenen hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için yapılması gereken eylemler göz önünde bulundurulmuş. Ben şunu sormak istiyorum: Şimdi -benim bildiğim kadarıyla herhâlde- 2019-2023 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı'nı mı baz aldınız, onu sormak istiyorum öncelikle. Eğer onu baz aldıysanız ben o eylem planına ulaşamadım yani öyle bir eylem planı ortada yok.

ATAY USLU (Antalya) – Var, var; gönderiyorum size.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Var mı? Biz Bakanlıkta da temasa geçtik fakat bir türlü bu 2019-2023 Eylem Planı’na ulaşamamıştık eğer o eylem planı bize verilirse daha doğru olacağını görüyoruz fakat ben şeye ulaştım 2012-2016 Eylem Planı’na ulaştım, o zaman da şunu gördük: Orada belirlenen hedeflerin ve eylemlerin bugüne kadar yerine getirilmediğini ne yazık ki gördük.

Kooperatifler özellikle kriz dönemlerinde ekonomik ve sosyal hayatın dayanaklılığını artıran bir araç olmasının yanında uzun vadede yoksulluğun ve işsizliğin azaltılması, demokrasinin toplumda yaygınlaşması, güvenceli istihdamın desteklenmesi hususlarında önemli roller üstlenmektedir. Peki, “Dünyada ve ülkemizde kooperatifçiliğin durumu nedir?” diye baktığımız zaman, biraz evvel Başkanımızın da belirttiği gibi, dünyada 2,6 milyon kooperatif ve yaklaşık 1 milyar ortak bulunmakta, bu kooperatiflerin toplam varlığı 20 trilyon dolar, yıllık kazancı ise 3 trilyon dolar. İş hacmine göre dünyadaki en büyük 300 kooperatif incelendiği zaman bu kooperatiflerin 159 tanesinin Avrupa’da, 100 tanesinin Güney ve Kuzey Amerika’da, 41 tanesinin de Asya-Pasifik Bölgesi’nde olduğunu görmekteyiz. Aralarında ne yazık ki bir Türk kooperatifi yani dünyanın en büyük 300 kooperatifi arasında bir Türk kooperatifi bulunmamakta. Buna göre Avrupa nüfusunun yüzde 17’si herhangi bir kooperatifin ortağı konumunda. Tarımda kooperatifleşmeye baktığımız zaman Danimarka’da bu oran yüzde 98, Hollanda’da yüzde 95, Almanya’da yüzde 76, Kanada’da yüzde 75, Türkiye’de ise yüzde 13. Enteresan bir rakama ulaştım: En büyük 300 kooperatif listesine baktığımız zaman Hollanda’nın 17 tane kooperatifi varmış bu listede ve bu 17 kooperatifin toplam büyüklüğü Hollanda’nın gayrisafi yurt içi hasılasının yüzde 12’sine tekabül etmekte; bu, büyük bir rakam. Finlandiya’da 9 tane kooperatif varmış 300 tanenin içerisinde ve sadece bu 9 tane kooperatifin Finlandiya gayrisafi yurt içi hasılasındaki payı yüzde 16. Bizde ne yazık ki Türkiye’deki kooperatiflerimizin gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki payı, üretimdeki payı, istihdamdaki payı konusunda ciddi veri noksanlıkları bulunmakta, onu fark ettim çalışırken. En büyük 10 kooperatife baktığımız zaman 1’inci kooperatif bir sigorta kooperatifi “Groupe Credit Agricole” diye; yıllık cirosu -sıkı durun- 95,25 milyar dolar. Sigorta alanında 95 milyar dolarlık yıllık ciroya ulaşmış kooperatifler var. Perakende sektöründeki bir kooperatif 55 milyar dolara ulaşmış ve 345 bin çalışanı var yani dünyada kooperatifçilik hakikaten de çok ilerlemiş durumda ve rakamlara baktığımız zaman Türkiye’deki kooperatifçiliğin ne kadar geri kaldığını görmekteyiz.

Dünyada kooperatif sayısı, ekonomik büyüklükleri, istihdam verilerine baktığımız zaman sosyoekonomik gelişmişlikle kooperatifçiliğin gelişmişliği arasında çok önemli, anlamlı bir ilişki olduğunu görmekteyiz. Aynı zamanda demokratik gelişmişlikle kooperatifleşme arasında çok anlamlı bir ilişki olduğunu da görmekteyiz.

Dünyadaki örnekleriyle karşılaştırsak Türkiye kooperatifçiliğinde ciddi sorunlu alanlar var. Bunlar nedir? Eksik üst örgütlenme nedeniyle kooperatiflere yönelik eğitim, finansman, denetim, danışmanlık, teknik ve yasal desteğin verilememesi, Türkiye’deki kooperatiflerin biraz evvel dediğim gibi millî gelir, üretim, istihdam, yatırım, dış ticaret rakamları içindeki payının bilinmemesi. Sayıca kooperatif gelişmiş ancak güçlü bir kooperatifçilik yapısı ve anlayışı bulunmamış; kooperatifleşme oranı ne yazık ki düşük kalmıştır. Peki ne yapmalı? Türkiye’de geçmişte kurumlar vergisi muafiyeti, katma değer vergisi istisnaları vardı kooperatiflerde ancak son yıllarda bazı kooperatifler tüketim, motorlu taşıyıcılar ve bazı yapı kooperatifleri kurumlar vergisi kapsamına tekrardan alındı, bunun üzerinde esasında düşünmemiz lazım.

Eğitim, bilinçlendirme ve araştırma faaliyetlerinde yetersizlikten bahsediliyor. Bu teklifte yönetim ve denetim kurullarındaki üyelerin eğitimi mecbur bırakılmış bazı kooperatiflerde ancak dünyada sadece kooperatif çalışanlarının ve ortaklarının eğitimini üstlenen akademiler var. Bu teklifte profesyonel çalışanların, kooperatiflerde çalışanların eğitimi konusunda herhangi bir yaptırım yapılmamış, ben

onu bir eksik olarak görmekteyim. Türkiye'deki kooperatif sayısı -çok enteresan- diyoruz ya "Türkiye kooperatifçilikte ne kadar geride." diye -biraz evvel rakamlarıyla verdim- ama kooperatif sayısına baktığımız zaman dünyadaki kooperatiflerin yüzde 10'u Türkiye'de kurulmuş yani bu, çok ciddi bir rakam ancak üye sayısında çok ciddi bir düşüklük var. Almanya'da 2 bin tane konut yapı kooperatifi var, 3 milyon ortağı var; Türkiye'de 50 binin üzerinde konut yapı kooperatifi var ancak belki 50 bin ortağı yok, böyle bir sıkıntıyla karşı karşıyayız.

En büyük problemlerden bir tanesi, üst birliklere katılım oranı ne yazık ki çok düşük, belli başlı kooperatifler haricinde, Tarım Kredi Kooperatifi, Esnaf Kefalet Kooperatifi, Pancar Kooperatifi gibi kooperatifler haricinde -ki bunlarda yüzde 100 katılım var- diğer kooperatiflerin bir üst birliğe katılım oranı çok düşük, Türkiye ortalaması yüzde 25. Bu şartlar altında kooperatiflerin büyümesi de çok zor ve ben teklifinizde buna benzer bir düzenleme de... Buna benzer bir düzenleme var ama bu düzenlemenin ne gibi sonuçlar vereceği konusunda bir çalışmanız var mı, onu merak ediyorum. Sermaye yetersizliği en büyük problemlerden bir tanesi. Kooperatif bankacılığı, daha önceki o eylem planında da tartışılmış, tartışılması lazım denilmiş ancak o konuda herhangi bir düzenleme yok yani bunların da tartışılması gerekli benim gördüğüm kadarıyla.

Genel itibarıyla baktığımız zaman evet, üzerinde bizim de olumlu görüş bildirdiğimiz maddeler var, çekincelerimiz olan maddeler var, bizim de katkı sunacağımız maddeler de olacak ancak genel gerekçede belirttiğiniz gibi 18 defa değişikliğe gidilmiş, bu 19'uncu değişiklik olacak. Acaba, bu yaptığımız değişiklik Türkiye'deki kooperatifçiliğin sorunlarına çözüm noktasında ne derecede katkı sunacak? Esasında, daha uzun soluklu bir çalışmayla bu konuyu daha ince ve daha ayrıntılı ele alarak daha doğru bir kanun yapılması gerekmez miydi? Yani yapacağınız bu kanun değişikliği mesela, kamu kaynaklı kredilere aracılık yapan kooperatifler üzerine düzenlemeler var; Tarım Kredi Kooperatifleri gibi, Esnaf, Kefalet kooperatifi gibi kooperatifler üzerinde birtakım düzenlemeleriniz var, bu konuda ilk akla gelen Tarım Kredi Kooperatifi yani bu yasal düzenleme sonrasında Tarım Kredi Kooperatifleri daha şeffaf mı olacak? Yani, mesela, ben bir milletvekili olarak Tarım Kredi Kooperatifinin Genel Müdürünün maaşı konusunda daha önce soru önergesi verdim "ticari sır." diye cevap verilmedi. Ben bir ortak olarak, Tarım Kredi Kooperatifi ortağı olarak kendi kurumuma, ortağı olduğum kooperatife "Benim genel müdürümüm maaşı ne kadar?" diye sorduğum zaman ben bu sorunun cevabını alabilecek miyim bu yasal düzenlemeden sonra?

Yine Tarım Kredi Kooperatifi, bunlar kendi özel kanunu olan kooperatifler; bugün görüyoruz ki Hükümetin ciddi bir vesayeti altında bulunmakta. Mesela Cumhurbaşkanı emriyle Afrin'den zeytinyağı getirmekte. Bu konuda sorularımızı soruyoruz bu da "ticari sır" olarak karşımıza çıkmakta. İşin tuhafı, Cumhurbaşkanı emriyle Afrin'den zeytinyağı getiriliyor ve bundan en büyük mağduriyeti de Tarım Kredi Kooperatifinin kendi ortakları görüyor yani burada ciddi bir vesayet vardır. Tarım Kredi Kooperatifi kendi ortaklarına mı hizmet etmektedir yoksa Hükümete mi hizmet etmektedir? Bu vesayetin ortadan kaldırılması gerekmez mi, bu konuda birtakım çalışmalar yapılması gerekmez mi? Gene en son Cumhurbaşkanı talimatıyla bin tane tarım kredi kooperatifi marketi açılması söz konusu yani bu da bir talimatla oluyor. İşin tuhafı, ben o marketlere de gittim, o marketlerde alışveriş de yaptım, başka marketlere de gittik; fiyatlar çok farklı değil diğer marketlerden, en azından benim aldığım ürünlerde çok fazla fark yoktu ama ucuz değildi onu söyleyebilirim. "Tarım Kredi Kooperatifine üyeyim, bana ekstra bir indiriminiz var mı?" diye sorduğum zaman "Hayır." dediler. Bana ekstra bir indirim yok yani 800 bin üyesi var; esasında, Tarım Kredi Kooperatifinin marketlerinin ilk etapta kendi ortaklarına ekstra indirim sağlaması gerekmez mi diye düşünüyorum. Aynı anlayış ne yazık ki Tarım Kredi Kooperatifinin gübre satışında da karşımıza gelmekte yani gübre fiyatlarına bakıyorsunuz, bazı dönemlerde hatta -Gübretaş önemli bir markadır, Tarım Kredi Kooperatifinin kuruluşudur, fabrikasıdır-

piyasada Tarım Kredi Kooperatifinden daha ucuza olduğu zamanlar da oluyor; ona keza Tarkim, kimyasal ilaçlarda da aynı şey karşımıza geliyor, Bereket Sigorta, Tarım Kredi Kooperatifinin 17 tane firmasından bir tanesi ve bakıldığı zaman yüzde 30'lara varan ciddi komisyon da vardır, Tarım Kredi Kooperatifi üyesi mecburen oradan tarım sigortasını kestirmekte ama bunun karşılığında herhangi bir indirim görmemektedir. Yani demek istediğim şey şu: Burada, özellikle, Tarım Kredi özelinden konuşmamız gerekirse Tarım Kredi Kooperatifinin sahibinin ortakları olması lazım, 800 bin ortağı olması lazımken bu anlayıştan, daha doğrusu kooperatifçilik anlayışından uzaklaşıldığını ne yazık ki görmekteyiz.

Daha söyleyeceğim şeyler de vardı ama maddelerde görüşürüz. Özetle söylememiz gerekirse; evet, bizim de katıldığımız bazı maddeler var, çekincemiz olan maddeler var ama biraz evvel saymış olduğum sorunları da ortadan kaldıracak ve kooperatifçiliği Avrupa'da ve dünyada olduğu gibi Türkiye'mizde güçlendirecek kanuni düzenlemenin yapılmasını gönül isterdi.

Diğer görüşlerimizi de maddelerde dile getiririz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Bakırlıoğlu'na teşekkür ediyorum.

Sayın Yasin Öztürk, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Geneli üzerinde aslında konuşmak istemiyordum fakat bir madde gözüme çok takıldığı için ve sonlara doğru olduğu için de -o saate kadar da muhtemelen buradaki arkadaşların çoğu da dağılabilir- o madde üzerinde özellikle kanun teklifini hazırlayan milletvekili arkadaşlarımızdan bunun gerekçesini bize daha net bir şekilde anlatmalarını talep edeceğim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, hangi madde?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Madde 26.

Yürürlükten önceki son madde olduğu için burada, özellikle gerekçesinde... Tarım satış kooperatifleri ile bağımsız denetim dışında kalan tarım satış kooperatifleri birlikleri 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamından çıkarılmaktadır. Dolayısıyla, Türk Ticaret Kanunu kapsamından çıkarıldığında... Kooperatif içinde birbirleriyle olan ilişkilerde zaten vergiden muaf olan bir durum söz konusu ama bu maddeyle neyi düşünüyorsunuz? Acaba bu madde esasında bu kanunun çok hızlı bir şekilde gelmesinin ana gerekçesi olabilir mi? Çünkü Sayın Cumhurbaşkanının da bin tane market projesine ilişkin bir durum da söz konusu olabilir burada. Bu, aynı zamanda ilerleyen dönemde haksız rekabete de sebep olabilir yani ben o kooperatifin üyesi olmadığım hâlde, böyle bir market açıldığında, oraya peynir almaya gittiğimde veya toplu bir satış talebinde bulunduğumda fatura alabilecek miyim? Siz bunu vergilendirecek misiniz? Yoksa Türk Ticaret Kanunu kapsamından çıkarılmasının ana gerekçesinin ne olduğu konusunda... Diğer bütün maddelerin belki de bu anlamda bu madde üzerinde göz boyama veya makyaj olduğu konusunu aklımıza getiriyor. Ben bunun çok açık, detaylı bir gerekçesinin bizi de ikna edecek şekilde verilmesini çok önemsiyorum.

Bunun dışında, kanunu incelediğimizde kooperatifçi arkadaşlarımızın da çoğunun bu konuda mutabakatı söz konusu fakat bazı maddeler var ki şu andaki mevcut kanunla da çelişen yerleri söz konusu. Özellikle madde 11'de 72'nci madde değişiyor. Dikey örgütlenmesini tamamladığı burada görülüyor fakat mevcut kanundaki 77'nci maddeyle de şöyle bir çelişme var: Mevcut kanunun 77'nci maddesinde ise dikey örgütlenme tamamlanmadan orada bir millî birliğe üyelik söz konusu. Dikey

örgütlenmeyi de açacak olursak kooperatif, birlik, merkez birlik ve millî birlik diye bir dikey örgütlenme kooperatifçiler için aslında önemli. Dikey örgütlenmesini tamamlamış kuruluşlara kamu kaynaklarının aktarılması da önemli.

Yine, bununla beraber madde 14'te kadınlarımıza ve engellilerimize muafiyetler getiriliyor; çok güzel bir şey fakat şu anda tarım nüfusumuza baktığımızda yaşı iyice yaşlanan bir nüfusla karşı karşıyayız, 60-65 yaş aralığına kadar ilerlemiş durumda. Bu maddeyle beraber acaba çoğunluğunu 30 yaş altı gençlerimizin oluşturduğu kooperatiflere de aynı muafiyetleri, aynı güzellikleri sağlamanın gençler adına da özellikle kırsala geri dönüşü sağlayabilmek ve tarım nüfusunu gençleştirmek adına da önemli olduğunu düşünüyorum.

Ayrıca da bir kooperatifi kurmak bu kadar çok ucuz olmamalı diye düşünüyorum. Şimdi, 100 lira gibi bir payla kuruluyor ama bu ortaklık payının... Yani 7 kişi bir kooperatif kurabiliyor. 700 lirayla kooperatif kursanız ne işe yarar, ne yapar, nasıl bir faaliyet gösterir? O kooperatiflerin güçlenmesi adına da bugünkü şartlarda 700 lira gibi bir rakam da çok düşük kalıyor. Ya bu rakamı yükseltmenin ya da ortaklık payını en az 50 pay gibi bir rakama çıkarmanın çok faydalı olacağını düşünüyorum.

Maddeler geldiğinde daha detaylı konuşuruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Öztürk'e teşekkür ediyorum.

Şimdi, Komisyon üyelerimizden söz isteyen var mı?

Çetin Osman Budak Bey, buyurun.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya)– Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli üyeler, değerli misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum

Ben çok özüne girmeyeceğim çünkü maddelerde birçok şeyi konuşacağız fakat burada önemli olan eksiklikler var yani bütün her şeyi biz Bakanlığa mı vereceğiz? Yani buradaki kanunları geçirirken yönetmeliklerle mi düzenlenecek? Yoksa bazı noktalarda bizim birtakım belirleyici durumda olmamız gerektiğini düşünüyorum.

Mesela kooperatifçilikle ilgili eğitim programı... Tamam güzel, eğitim verelim fakat dokuz ay boyunca bu eğitim verilmezse üyeliğin düşeceği de burada yazılmış. Eğitimin içeriği belli değil, eğitimi kimin vereceği belli değil; Bakanlık mı verecek, kooperatif kendi imkânlarıyla mı bu eğitimi verecek? Bunlar belli değil. Biz sadece eğitim vereceğiz, eğitim dokuz ay içinde alınmazsa da üyelikten düşürülecek. Bunların tanımlanması lazım, kanuna konması lazım. Eğer kooperatiflere bırakılacaksa bu eğitim, o iş yürümez, kooperatiflere bırakıldığı durumda o iş yürümez. Bunun için burada önemli bir eğitim programının yapılması kooperatiflerin gelişmesi açısından son derece önemli olur diye düşünüyorum yani direkt Bakanlığa verelim, biz burada şimdi bu yetkileri Bakanlığa verdikten sonra da oradaki yönetmeliklere bakalım diye olmaz. Kanun yapıcı burası, kanun yaparken de kanun tekniklerine uygun bir şekilde burada kanun yapmamız gerektiğini düşünüyorum.

Dış denetim meselesinde de aynı şey geçerli, burada da bir tanım eksikliği var. Denetimi kim yapacak? Eğer özel kurumlara verecekseniz denetimi, biz o denetim şekillerini biliyoruz. Kamunun buradaki denetimle ilgili neyi tanımladığını da biz burada bilmek isteriz ki kooperatiflerde olması gereken en önemli konu güvendir. İnsanlar kooperatiflere güvenmiyor, kooperatiflerin yönetim biçimine güvenmiyor, denetim biçimiyle ilgili güvensizlikler var. Örneğin, bir köyde kooperatif kuracaksınız ya da bir ilçede kooperatif kuracaksınız, 100 lira bile fazla çünkü insanların bugüne kadar girdikleri

kooperatiflerden elde ettikleri bir gelir yok. Bizim bölgelerimizde, Ege’de, Akdeniz’de özellikle zeytinle ilgili kooperatifler kurulur, bu kooperatiflere insanlar üyedir, yirmi senedir kooperatife üye olan insan 100 kuruş para almamıştır. O yüzden de insanlar kooperatiflere sıcak bakmıyor, o yüzden de en önemli konu kooperatiflere güvenle ilgili meseleyi yukarılara taşıyabilecek denetim meselesini çözmek. İnsanlar kooperatiflerden uzaklaşıyor. Hâlbuki dünyadaki en güzel modellerden bir tanesi kooperatifçiliktir.

Şimdi, bir de verilere gireyim dedim yani bu verilerle Ticaret Bakanlığının sitesine gireyim, burada verilere girdikten sonra da buradan bir çalışma yapalım, bir de envanterine bakayım dedim yani burada hangi kooperatifler kurulmuş, ne kadar başarılı? 2015–2016 yıllarının verileri var kooperatiflerle ilgili, sayı 12 bin. Biraz önce Sayın Komisyon Başkanı açıkladı ilk konuşmasında, hâlbuki Türkiye’de 59.600 tane kooperatif varmış. Bakanlığın sitesine girin, Bakanlığın sitesinde 12 bin yazıyor ve 2015–2016 yılı verileri bunlar. Ya, bu gayriciddi. Eğer kooperatife ciddi bir şekilde bakıp ve bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinin önüne bir kooperatif yasası geliyorsa bu işin ciddiyetini de birisi bize anlatsın. Bunun da ne kadar ciddiyetsiz hazırlandığının kanıtlarından bir tanesi de Bakanlığın nasıl baktığıyla ilgilidir.

Şimdi, kooperatiflerin gelişebilmesi için biraz önce saydığım niteliklerin ötesinde insanların güveninin yükseltilmesi ve bu işte de samimi olunması gerekiyor. Şimdi, Tarım Kredi Kooperatiflerine bin tane market açtıracaksınız, zaten memleketin başı marketlerle belada. Türkiye’de 30–32 bin market var ve bunlar tekel oluşturmuşlar. Siz bu tekeli zaten oluşturduunuz, sizin döneminizde arttı bunlar yani 32 bin seviyesine 4 ya da 5 tane grubun sizin döneminizde, on sekiz yıl boyunca –gözler kapatıldı– bu marketlerin semirmesi sağlandı ve bu marketlerin şu anda, Türkiye’de –isimlerini herkes biliyor, 3 harfli diyorlar 3 tanesine– bunların artık önüne geçebilecek bir sistem yok. Siz bin tane marketinizle bu adamlarla rekabet mi edeceksiniz yoksa seçime kadar –daha önce yaptığınız gibi– tanzim satış mağazalarını oluşturup, o kurumlara dünya kadar kamu zararı yazdırıp; ondan sonra, seçimlerden sonra bu bin tane marketi kapatacak mısınız? Bu son derece önemli. Tarım Kredi Kooperatiflerine böyle bir yükü yüklediniz, bir de “Fiyatları da uygun değil.” diyor arkadaşlar. Yani fiyatların uygun olabilmesi için serbest piyasa koşullarının dışına çıkıp burada zararına sattırmanızdır. Bunun da ancak bir sebebi olur: İktidarı sempatik göstermek, seçimlere kadar ama. O görev zararını gene millet öder arkadaşlar, orada yapılan zararı millet öder. BİM marketle siz rekabetçi olamazsınız, regülasyonu sağlayamazsınız.

Şimdi, bu köy kooperatiflerinin kurulması durumunda bir zincir oluştursanız... Dünyada bunun örnekleri var, hatta İtalya’da bir kooperatifler birliği öyle bir şey yapmış ki yöresel ürünlere büyük destekler verilmiş, yöresel ürünlerin markalaşması sağlanmış ve gitmişler adamlar, Amerika’da, New York’ta, Manhattan’da 5 bin metrekare yer kiralamışlar ve dünyaya kendi ürünlerini oradan tanıtıyorlar ve satış yapıyorlar, inanılmaz da satışları var. Ne oluyor burada? Bu kooperatiflere güveni yükseltip hem ürünlerinin markalaşması sağlanıyor hem de aynı zamanda kendi üreticilerine ciddi anlamda büyük destekler veriyorlar.

Son olarak maddelerde daha detaylı konuşuruz.

Bir de burada, bu Esnaf Kredi ve Kefalet Kooperatiflerinde, Tarım Kredi Kooperatiflerinde silsile yoluyla seçilerek gelmiş, birden fazla maaş alan kurum yöneticileri var. Seçilerek gelmiş kurum yöneticisi ve özellikle kredi kooperatiflerinde, kredi kefalet kooperatiflerinde birçok yönetim kurulu üyeliğiyle ilgili 3 maaş, 4 maaş, 5 maaş konusunu kamuoyu biliyor ama Mecliste ben bunu daha önce de dile getirdim. Bu büyük bir haksızlıktır, aslında kredi mekanizmasına en azından güven anlamında esnafın hakkını gasbetmektir. O yüzden buradaki öneri şu olmalıdır arkadaşlar: Eğer üç ya da dört

kurumdan maaş alınmıyorsa ya da üç ya dört kurumdan huzur hakkı alınmıyorsa bir tanesi alınmalıdır, o bir tanesi en yüksek seçilebilir, bu kadar basit. Yani oradan maaş, oradan maaş, oradan maaş, büyük bir adaletsizliktir bu. Bu adaletsizliği ortadan kaldıracak bu kurumlardır arkadaşlarım.

O yüzden bu mevzuu da burada ifade ettikten sonra maddelerde söz almak üzere hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Çetin Bey’e teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, eğer uygun görürseniz, sanırım Rıdvan Bey’in bir programı varmış, Rıdvan Bey’e çok kısa bir söz vereceğim, sonra diğer arkadaşlara söz vereceğim.

Buyurun.

RİDVAN TURAN(Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Vekil arkadaşları ve kooperatif sektörünün buradaki temsilcilerini de selamlıyorum.

Şimdi kooperatifler üzerine konuşuyoruz ama kooperatifi tarif edecek şey nedir ya da kooperatifin temel amacı nedir diye sorsak herhâlde kâr değildir, ilk bunun altını çizmek lazım. Kooperatifler ticari bir şirket gibi kâr elde etmeyi hedeflemezler, daha ziyade, toplumsal bir dayanışmayı, desteği sağlamak suretiyle üyelerinin refahını sağlarlar. Üyelerinin refahının sağlanması zaten otomatik olarak toplumun genel olarak refahının artmasına sebep olur. Bu sebeple, kıymetli arkadaşlar, piyasa kavramlarıyla, piyasa terminolojisiyle kooperatifçiliği konuşmak gerçekten zordur, en azından kooperatifin olması gereken sosyal yönünü, dayanışmacı yönünü ortadan kaldırır. Bunu niye söylüyorum? Söylememin temel sebebi şu: Kapitalizm öncesindeki formasyonlarda da dayanışma yapıları vardı yani Osmanlı açısından konuşacak olursak işte loncalar, Ahilik gibi -Avrupa’da da bunun benzerleri var- fakat bu, kooperatif anlamına gelmez. Kooperatif, esasen kapitalizmin yaratmış olduğu eşitsizliği ve sömürüyü insanların bir nebze olsun, yan yana gelerek, dayanışarak ortadan kaldırma ameliyesidir, niyet budur. Özellikle Sanayi Devrimi sonrasında İngiltere’de ve Avrupa’nın da bütününde sanayinin ihtiyaç duyduğu nüfusun, iş gücünün kırsaldan çekilmesi sebebiyle... Niye kırsaldan çekiliyor? Çünkü feodalizm bitti, burjuva devrimleri yaşandı, şehirler artık gerçek merkezler hâline dönüşmeye başladılar. Böyle olunca da iş gücü kentlere yığıldı. Örneğin, Liverpool sıradan feodalizmli bir kentken, Sanayi Devrimi’nden sonra orası böyle, işçilerin dip dibe yaşadığı bir yer hâline dönüştü. Dolayısıyla, kooperatifçilik, o var olan eşitsizlikten insanların kendisini, özellikle işçi sınıfının kendisini kurtarmasının bir yöntemi. Bu sebeple, dayanışmacı yanı öne çıktı. Toplumsal refahı artırmanın da genel olarak refahı artıracığına ilişkin bir yaklaşım o zamandan bu zamana şekillendi.

Şimdi, aslında, insanların talebi ve ihtiyaçları doğrultusunda kooperatifçilik Kıta Avrupası’nda şekillenirken Osmanlı’da -yani Mithat Paşa bir Osmanlı münevveri, hepimiz biliyoruz- şekillenmesi biraz devlet eliyle oldu. Yani devletin eliyle olmasının zararı ne? Devlet eliyle olunca bilindiği ve hep yaşadığımız üzere “Yönetenler her şeyin iyisini halktan iyi bilirler.” Dolayısıyla, kooperatifçilik mevzuatına da zihniyetine de yön veren temel şey devletçilik hâline geldi, hatta kooperatifçilik Türkiye’de öyle bir noktaya geldi ki tek tük... Yani bir defa, hiçbir zaman o, anladığımız anlamda kooperatifçilik Türkiye’de olmadı ama 80 askerî darbesi öncesinde yine, görece, bu temel ekseninde kurulmuş olan kooperatifler de -mesela KÖY-KOOP- çok ciddi bir üye sayısına ulaştı, traktör vesair şeylerde ucuz girdi sağlamaya başladı. 12 Eylül askerî diktatörlüğünden sonra bu kooperatifler ağırlıklı olarak bir komünist icadı olması hasebiyle, yer yer de askerî darbenin ihtiyaç duyduğu, iyice birbirinden uzaklaşmış, toplumsal olma hâli ortadan kalkmış kitleleri yaratmak açısından da kooperatifçiliğin ortadan kalkması geçerli bir şey hâline geldi. Bu, kanunlara da kanun hükmünde kararnamelere de dercoldu o zamanlar. Ben çocuğum o zamanlar, bizim köyde de kooperatifler falan vardı; kooperatifin

kapanışını askerler yaptılar yani böyle bir, şiddetle yaptılar. O zaman, aslında iki şey işlendi: Bir, bu kooperatifçilikte güven meselesi. Aslında, kooperatifçilikte güven iki sebeple tartışma gündemine geldi. Bunlardan bir tanesi: Gerçekten, bazı art niyetli kişiler tarafından, diğeri de “Ya, bu kooperatifçiliğe güven olmaz.” mesajı aslında kooperatifçiliğin vadettiği dayanışmacı toplumsal ilişkileri ortadan kaldırmaya dönük bir şeydi.

Arkadaşlar, günün sonunda şuraya geldik: Şimdi, kooperatifçiliğe ilişkin tonla akademik yazı var, değil mi? Hepimiz bir şeyler söylüyoruz kooperatifçiliğe ilişkin; gelinen noktada, bu dayanışmacı, sosyal yönlerini kaybetmiş ekonomik kalkınma araçlarına dönüştü. Oysa, böyle değildir yani “ekonomik kalkınma” denilen şey kooperatifin esas hedefi değil, demokratik ve halkçı bir kooperatifçilik faaliyetinin sonuçlarından bir tanesidir. Böyle bir ekonomizmle malul oldu, ekonomist indirgemecilikle malul oldu ve bunun sonunda da ne yazık ki şimdi, böyle, piyasanın rekabetçi koşullarına terk edilmiş bir mevzuat, bir kooperatifçilik hayatıyla kooperatifler ayakta kalmaya çalışıyor. Bir taraftan diyoruz ki: “Kâr amacı gütmaz.” ama kooperatifin tabi olduğu kanunlar dikkate alındığında, mevzuat dikkate alındığında bunların kâr amacı gütmekten başka çaresi yok, can havliyle ayakta durmak için çabalamaktan başka çaresi yok. Şu anda, böyle bir durumla hem mevzuat açısından malulüz hem de periferide kurulmuş olan bütün kooperatifler bunun sıkıntısını yaşıyorlar ve hâlâ bizim kooperatifçilik sektörümüz inanılmaz derece merkeziyetçi, inanılmaz derecede devletin tasallutuna açık. Özellikle siyasi iktidarlar tarafından da rahatça sevk ve idare edilebilecek yapılar olarak görülüyor. Oysaki kooperatifi kooperatif yapan şey muhtariyettir yani o muhtariyeti, özerkliği kooperatiften...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Başkan, çok ciddi bir kopukluk var salonda.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Ben kendi sesimi duyamıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Affedersiniz, affedersiniz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yani herkes kendi hâlinde.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – O muhtariyeti kooperatiften alıp da iktidarın ya da devletin basit bir eklentisi hâline getirdiğiniz andan itibaren bence kooperatifçiliğe hiç gerek yok. Bunun yerine buna benzer şirketler, ticari şirketler kurmak lazım, önerdiğim için söylemiyorum tabii ki.

Burada vurgulamak istediğim şey şu: Kooperatifler kendi kararını alan, eyleyen, özerk, iktidardan özerk yapılar olmak zorunda. En azından 12 Eylül'den bu zamana kadar bu şey ortadan kalktı. Yani şimdi, bir ana sözleşmemiz var, değil mi arkadaşlar? Ya, bu nasıl ana sözleşmeye ana sözleşmenin de nasıl olacağını yine Bakanlık belirliyor, böyle şey olmaz. Yani bir kanun yazılıyor, kanunda ana sözleşmeye atıflar var ama gel gör ki sen kurduğun kooperatifte o ana sözleşmeye dayanarak adım atamıyorsun; sana kanunu gösteriyor, kanun da ana sözleşmeyi gösteriyor, iktidar da tekrar kanunu gösteriyor, bu böyle olmaz. Bunların hepsinden çıkardığımız sonuç şu: Biz, kooperatifleri mevzuat ve zihniyet olarak ticari şirketler gibi görüyoruz, ticari şirketler gibi algılıyoruz.

Oysa bir toplumun -ne diyelim- hizmetlere ulaşım noktasında en zorluk çeken, eşitsizlik içerisinde olan kesimler... Yani bir köyü düşünün, bir köyde kurulacak bir kooperatifi düşünün, kendi ürettiği malı pazarlayacak olan bir kooperatif. Ya, emin olun -burada sektör temsilcileri bizden çok iyi biliyorlar kuşkusuz- bizim Sarıköy'den 7 insanın gidip de bir kooperatif kurması mümkün değil, işin içinden çıkmaları mümkün değil. Yani mevzuat bir defa o kadar karışık ki, bunu söylerken şu saikle söylüyorum: Kaleme alınmış olan bu yasa teklifi derde derman olmuyor. Ben de bir kanun teklifi yazdım geçen yasama yılında, bütün partilere gönderdim, 90 maddelik bir kooperatifçilik kanun teklifi, ondan da bahsedeceğim bu yasa teklifine ilişkin görüşlerimi anlatırken. Şimdi, mevzuatın karışıklığı gariban

köylüye kooperatif kurma imkânı sağlamıyor. Bir defa, biliyorsunuz, 3 tane mevzuat var arkadaşlar, bu 3 mevzuatın... Yani işte, 1163 var, 4572 iki var, bir de ne vardı, 1581 sayılı Kanun var yani ne kooperatifi kuracaksın bakacaksın hangisi uygunsa ona uygun mevzuata göre adım atacaksın, böyle olmaz. Yani bu böyle olmaya devam ettiği sürece 3 tane mevzuat, 3 tane de Bakanlık bu sektörü sevk ve idare etmeye devam ettiği sürece buradan hayırlı bir işin çıkması mümkün değil. Kavram kargaşaları, mevzuat kargaşaları ana sözleşme sıkıntıları, her şey üst üste binecek ve şu anda olduğumuz yerden kurtulamayacağız.

Bu sebeple, esas olarak, kooperatifçiliğe ilişkin bir kanun teklifi sunuyorsak kıymetli arkadaşlar, bizim yapmamız gereken ilk şey şu: Bir defa, 3 mevzuatı tek bir mevzuata indirmemiz lazım. Benim yazdığım kanun teklifi bu iddiada, eksikleri kuşkusuz vardır ama ben bu sözünü ettiğimiz 3 kanun teklifini tek bir kanun teklifine indirmeye çalıştım. İki, 3 tane Bakanlık var. Bu böyle olmaz yani Tarım Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Şehircilik Bakanlığı, bu böyle olmaz. Bunun böyle olduğu koşullarda da işin içinden çıkamıyoruz. Bu sebeple yani bu bakanlık ve mevzuat kargaşasına son vermek için bir kooperatifler bakanlığına ihtiyacımız var. Bakın, işi gücü kooperatif olacak, bu, kooperatif çalışacak sadece. Türkiye'deki bütün kooperatifçilik süreçlerini, uluslararası deneyimleri takip ederek yapacak çünkü hiçbir Bakanlık, kooperatifçiliğe ilişkin yeterince çalışma sürdürmüyor. Hiç kimse kötü niyetinden yapmıyor bunu ama zaten Bakanlığın tonla işi varken bir de onunla uğraşmak gerçekten zül. O sebeple bir kooperatifçilik bakanlığının mutlak suretle değerli arkadaşlar, kurulması gerekiyor. Üçüncü mesele, bak hep finanstan bahsediyoruz, niye bahsediyoruz, niye bahsediyoruz? Kooperatiflerin finans sorunu var, hele küçük bir kooperatifsen devlet sana diyor ki: "Kardeşim domates kooperatifi kur ama salçayı yaparsan bunun vergisini vereceksin sen bana." Bu, neyi sağlıyor? En önemli finansal problemlerden bir tanesini sağlıyor zaten kamu... Ziraat Bankasının aklı başka yerde, Demirören'e 750 milyon para vermekle iştiğal ediyor. Diğer yerler dikkate alındığında kooperatifler finansa erişemiyorlar. O yüzden Ziraat Bankasını falan bir kenara bırakarak bir kooperatifler bankasına ihtiyaç var. İş gücü kooperatifleri düşük faizli, uzun vadeli kredilerle fonlamak olmalı. Ardından devam edelim.

BAŞKAN ZİYAALTUNYALDIZ – Rıdvan Bey, çok affedersiniz mümkünse biraz toparlayabilirsek memnun olurum. Bir sıkıntı yok sadece tüm hazırunun zaman ekonomisi açısından.

Teşekkürler.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Toparlamaya gayret ediyorum Başkanım, zaten çok kalmadı.

Kooperatiflerin mevzuat olarak demokratikleşmeye ihtiyacı var. Şimdi, temsile yetkili kişiler ve yönetim kurulu kavramları var. Kooperatifte bunların hikmetinden sual olunmuyor, bunlar istediği her şeyi yapar kooperatif için. Bunun yerine, aynı siyasi partilerde olduğu gibi kooperatif genel kurulu en üst organ, onun altında kooperatif meclisinin olması lazım. Kooperatif meclisi kooperatif hakkındaki kararları demokratik olarak almalı ve kooperatif yürütmesi de 2 meclis arasındaki faaliyetleri sürdürmeli. Mesela, geri çağırma ilkesi demokratik mekanizmaların olmazsa olmazıdır. Bizim mevzuatlarımızın hiçbir tanesinde buna ilişkin bir şey yok. Mesela, yine, kooperatifleri bir elitin inisiyatifine terk eden huzur hakkı gibi şeylerin kaldırılması lazım. Kooperatiflerin bir araya gelerek üst birlik oluşturmaları özendirilmeli ama bu şey de böyle bir niyet olmakla beraber bu biraz inzibati bir yöntemle yapılıyor. Tam tersine kooperatiflerin birliklere, bölge birliklerine, Türkiye Kooperatifler Birliğine kadar geçen o süreç içerisinde yukarıya üye olmaktan kaynaklanacak birtakım kârları olmalı, birtakım desteklemeleri olmalı.

Yine, az önce sözünü ettim, dedim ya, domates üretiyorsun ama salça yapamazsın! Mesela ahududu üretirsin ama reçel yapamazsın. Niye? Senden vergisini alır. Arkadaşlar, bu yani ortaklar arası faaliyet denen şey küçük ve orta ölçekli işletme kurmakla sınırlandırılmalı ve bu, ortaklar arası faaliyet

olarak nitelendirilmeli. Yani şunu anlatıyorum: Ben bir kooperatifim, domatesten küçük ve orta ölçekli bir imalathane kurmuşum ve buradan salça üretiyorum. Bu ürettiğim salça sebebiyle devlet beni bir ticari işletme gibi görmemeli. Küçük ve orta ölçek için diyorum, büyük için söylemiyorum. Eğer öyle görürse benden bir kamyon vergi alacak ve ben yine ayakta duramayacağım. Kooperatiflerin ayakta duramamalarının çok önemli sebeplerinden bir tanesi bu ortaklar arası faaliyet mevzuu arkadaşlar.

Engelliler için bir pozitif destek olmuş onu biz de önermiştik görüşme sırasında ama otuz yaş altındaki vatandaşların... Yani gençlerin, kadınların, engellilerin kurduğu kooperatifler mutlaka ciddi olarak sübvansede edilmeli. Gençlerin yetiştirilmesi lazım, eğitime vurgu yapılmış ama ben mesela biraz da “şeytanın avukatlığı”nı yapayım tırnak içinde. Ya, orada eğitim deniyor tamam da şimdi OSGB’ler pratiği var. Ben bir hekim olarak aynı zamanda bu OSGB’lilerin iş sağlığı güvenliği alanında ne kadar ciddi sorunlar çıkarttığını da yıllardır deneyimliyorum yani mesleği yaptığım süre boyunca. Şimdi eğitimi, OSGB’liler gibi kurumlara verir, bunu özelleştirsem bu olmaz. Yeni bir rant alanı oluşur, bu yeni rant alanında kümelenenler olur. Bunun mutlaka kamu eliyle yapılması lazım bunu da desteklemek için bir başka öneri, kooperatif üniversitelerinin kurulması lazım. İlk mektepte tarım dersi ve kooperatifçilik dersi... Biz öğrenciyken vardı, tarım dersimiz de vardı -hatta böyle sarı saman sayfalı kitabımız vardı- kooperatifçilik dersi de vardı. Şimdi çocuklar, anaokulu çocukları domatesi Migros’ta yetiştiriyor zannediyor biliyor musunuz? Yani, bu kadar topraktan, kendimizden koştuk. Bu, kabul edilebilir bir şey değil. Topraktan kopmak bir ülkenin geleceği açısından son derece sorunlu bir şey.

Kooperatiflere gerçek kişiler üye olmalı; bakın, tüzel kişilikleri ben dışında bıraktım yazarken. Niye? Bir şirket, 7 tane gariban köylünün kurduğu şeye üye olduğunda orada karar alma süreçlerinin hepsi onun elinden geçer, o orayı belirler, denetler, demokratik yapıyı ortadan kaldırır. Kooperatifler kurulacaksa kooperatifler mutlaka gerçek kişiler tarafından kurulmalı ve üye olan herkes anında, herhangi bir zamana ihtiyaç olmadan oy kullanabilmeli çünkü 1163’te zamandan bahsediyordu.

Yönetim, benim deyimimle yürütme kurulunda olanlar yalnızca bir kooperatifin yürütme kurulunda olmalıdır. Bizim bu kanun teklifinde farklı alanlarda birden fazla yerde yönetim kurulu üyesi olunabileceğine ilişkin bir vurgu var, bu doğru değil arkadaşlar. Yani hiçbir insan 2 ayrı yürütmede aynı biçimde verimli olarak çalışamaz. O sebeple herkesin mutlaka bir defa olması lazım. Yönetim kurulu üyeleri, ana sözleşmede aksi hüküm yoksa üç yıllığına bir defaya mahsus olarak atanmalı. Bu da bürokrasiyi ortadan kaldıracak bir faktördür. Denetçilerin sayısı ana sözleşmede belirlenmeli, bunlar en çok üç yıllığına seçilmeli.

Denetim mevzusuna geleyim, şey de var... Şimdi, bizim esas derdimiz zaten bu, iktidarın ya da devletin -aynı anlama gelmek üzere kullanıyorum ikisini de- tasallutu kooperatifler üzerinde. Ya, bunun üzerinde bir tane daha denetim mekanizması kurmanın bir gerekliliği yok. “Ne zararı var?” diyeceksiniz; e, zaten kooperatifin iç denetimi var, üs birlikler tarafından yapılan denetimi var, gerekirse yargı denetimi var. Ya, bunlar varken bir de yeni bir sektör yaratmayı temel alacak biçimde bir denetim mekanizmasını oluşturmanın faydası yok arkadaşlar. Yani demokratik bir kooperatifçiliği bu şekilde sürdürülebilmek falan mümkün değil. Denetim işini değil... Yani kooperatifleri kendi hâlinde desteklersek, onların demokratik yönlerini mevzuatla öne çıkartırsak kooperatiflerin zaten denetim sorunu ortadan kalkar. Yani şöyle yapmayalım: Devlet Denetleme Kurulunun yetkilerine ilişkin geçtiğimiz aylarda bir Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıktı. Herhâlde Cumhurbaşkanı kooperatife kadar denetleyecek, Pazarıcılar Odasına kadar denetleyebilecek yani bu mümkün artık. Bunlara gerek

yok arkadaşlar, bunlar iyi şeyler değil; denetleyen açısından iyi değil ama ondan daha ötesi denetlenen açısından iyi değil. Yani Demokles'in kılıcı gibi, demokratik bütün mekanizmaların üzerinde bir bilenin sözünün ve eyleminin olduğu yerden hayırlı sonuçlar çıkmaz.

Bitiriyorum Sayın Başkan. Kooperatifler bakanlığının... Mesela, denetim için söyledik, kooperatifler bakanlığı denetim yapacak mı? Evet, kurulduğunda yapacak tabii ki fakat bu bakanlık kooperatiflerin talebi üzerine gelmeli, genel kurulları takip etmeli ve gerekli destekleri sağlamalı. Sözün özü şu: Şimdi, bu Kooperatifler Yasası özellikle denetim konusu sebebiyle problemlidir. Bizim katıldığımız şeyler var mı? Var. Mesela biz kendi kanun teklifimizde de elektronik ortam yani on-line ortam, bilgisayar teknolojilerinden daha fazla kullanmayı hedeflemişiz, kanun teklifinde de var. Engellileri önermiştik, sağ olsunlar teklife derç olmuş. Yine, eğitim konusunda vurgularımız benzer ama biz kamusal bir eğitimi savunuyoruz yani yeni bir sektörün oluşacağı, oradan birilerinin nemalanacağı, OSGB'liler gibi bir eğitimin doğru olmadığı görüşündeyiz. Dış denetimin doğru olmadığı görüşündeyiz.

Son olarak da şunu söyleyeyim: Bu kooperatifleri konuşurken hep şöyle konuşuyoruz ya, dünyanın en büyük ticari hacme sahip olan şeyleri kooperatifler; öyle mi? Öyle. Fakat tam bu noktada şöyle bir açmaza düşmek de mümkün: Yani bunların büyük bir kısmı, işte, Mondragon ya da Japon sigorta devi... Bunlar bizim anladığımız anlamda artık kooperatif olmaktan uzaklaşmış şeyler yani bunlar öyle sosyal dayanışma falan gibi şeyleri hedeflemiyor. Bizim yapmamız gereken şey şu: Bakın, özellikle tarım alanında çok ciddi problemler var. Ben bir Tarım Komisyonu çalışanıyım. Tarım alanında, tek tek saymak mümkün değil fakat, en önemli sebeplerden bir tanesini hepimiz biliyoruz, kırsal tasfiye oluyor, kırsal büyük bir hızla tasfiye oluyor.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Rıdvan Bey, kusura bakmayın, tekrar söylemek zorunda kaldım, .bir toparlarsanız memnun olacağım.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Son 5-6 cümle Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Lütfen.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Yani mevzu biraz geniş bir mevzu da.

Kırsalın tasfiye olması özellikle endüstriyel tarım tekellerinin üretim biçimlerinden kaynaklı yani bugün sera gazından bahsediyoruz, esas sebebi bunun endüstriyel tarımsal üretim biçimleri.

Şimdi, bizim şunu yapmamız lazım: Bakın, bir ülke, kırsal yani köylüsü ne kadar güçlüyse o kadar güçlüdür. Bu dayanışma kültürü açısından da böyledir, ekoloji açısından da böyledir, sosyal yapı açısından da böyledir. O sebeple özellikle bu kooperatifler yasasını konuşurken kırsalda köylünün hem üretebileceği hem gidip de ana kentte inşaat işçisi olmayacağı yani doğduğu yerde doyacağı bir planlamayı esas almak gerekir. Bu planlama hem Türkiye'nin tarımsal gayrisafi millî hasılasını artırır hem iklim değişikliğine cevaptır hem istihdamı güçlendirir hem ürün çeşitliliğini, gen havuzunu güçlendirir, daha sayamayacağım pek çok tarafı vardır. O açıdan bu kooperatifler mevzuatı ele alınırken biraz da bu tarafa dönük bir pozitif ayrımcılık içerisinde olmak gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN ZİYAALTUNYALDIZ – Rıdvan Bey, çok teşekkür ediyoruz. Bir, kapsamlı bilgilendirme için teşekkür ediyoruz; iki, bitirme noktasına geldiğiniz için teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi sözün bir patates kooperatifi örneği sunmak üzere Sayın Fethi Gürer'e veriyorum.

Buyurun Fethi Bey.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlar, değerli bürokrat arkadaşlar; öncelikle bir şeyin altını çizmekte fayda var. Kooperatifçiliğe bizim bakışımız ile siyasi iktidarın bakışı arasında 360 derecelik bir fark var.

METİN BULUT (Elâzığ) – 360 olunca aynı oluyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – 180 derecelik fark var. Teşekkür ederim.

Çünkü serbest piyasa ekonomisini benimsemiş bir siyasi partinin kooperatiflerle ilgili yaptığı düzenleme de buna benzer uygulamaları içerir, bu bağlamda sıkıntılıdır.

Kooperatiflerle ilgili bugüne kadar çok kere de düzenleme yapılmış. Bu düzenlemelerin sonucunda gelinen nokta başlangıcındaki amaçlananın çok dışına düşmüştür. Bu konuda ilk akla gelen Tarım Kredi Kooperatifleri olsa da Türkiye’de farklı alanlarda kooperatifler var, esnafın var, yapının var. Bütünü içinde ele alınıp Türkiye’de sorun oluşturan tüm alanlarıyla kooperatifliğin bir masaya yatırılması, bununla ilgili farklı kesimlerin de birlikte yapacakları düzenlemelerle dört başı mamur bir kooperatiflik yasasının çıkarılması şiddetle ihtiyaç.

Akla ilk gelen şey Tarım Kredi Kooperatifleri olduğu için ben de onun üzerinden konuyu ele alacağım ama şunu da belirtiyim, kooperatiflerin -örneğin yapı kooperatiflerinin- üyelerinin yaşadığı sıkıntıları, içinde oluşan durumları kanunla düzeltilmesi gerektiği kadar da ihtiyaç olduğunu da belirtiyim.

1936’da Tarım Kredi Kooperatifleri Mustafa Kemal Atatürk’ün öncülüğünde kurulurken amaç üretkenleri korumak. Kendisi de Silifke’de 1 no.lu üyesi oluyor Tarım Kredi Kooperatiflerinin. Süreç içinde Tarım Kredi Kooperatifleri dönüştürüle dönüştürüle dönüştürüle günümüze gelince bir ticari işletmeye dönüyor.

Peki, bu nasıl oluyor? Uygulamada Tarım Kredi Kooperatifleri bir çiftçi kuruluşu gibi kamuoyuna takdim ediliyor ama ilgili bakana sorduğumuz zaman şu yanıtı veriyor: “Tarım Kredi Kooperatifleri tarımsal üretici ya da çiftçi olmadığından Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası AŞ tarafından düşük faizli tarımsal kredi kullanılacak kişiler arasında bulunmamaktadır. Dolayısıyla banka tarafından tarımsal üretim yapan üreticilere kullanılan kredilere uygulanan faiz oranlarının Tarım Kredi Kooperatiflerine uygulanması mümkün bulunmamaktadır. Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak.”

Keza, Bekir Pakdemirli’nin de benzer sorumuza verdiği cevapta “Ziraat Bankasının görüşü: Tarım Kredi Kooperatifleri, bünyesinde pek çok sanayi kuruluşunu barındıran, tarımsal üreticilere hizmet veren, vermesi gereken bir kredi kooperatifidir. Tarım Kredi Kooperatifleri, tarımsal üretici ya da çiftçi değildir. Bu yönüyle Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası AŞ ve Tarım Kredi Kooperatiflerince tarımsal üretime dair düşük faizli yatırım ve işletme kredisi kullanılmasına ilişkin Cumhurbaşkanı kararı kapsamında kredi kullanılabilecek kişiler arasında bulunmamaktadır. Dolayısıyla Bankamızca tarımsal üretim yapan üreticilere kullanılan kredilere uygulanan faiz oranları Tarım Kredi Kooperatiflerinin Bankamızda kullandığı kredilere uygulanmamaktadır.” denilmektedir. Bu ne demek? Tarım Kredi Kooperatifleri, Ziraat Bankasından çiftçilere vermek üzere kredi alıyor ancak aldığı bu krediyi çiftçiye verilirken çiftçilere uygulanan Türkiye’deki faiz oranından faiz uyguluyor, ardından da “kaynak kullanım bedeli” diye bir faiz salması daha yapıyor, böyle olunca çiftçiye doğrudan destek verdiğini belirtilen Tarım Kredi Kooperatiflerinin faizleri 17-24 aralığına yükselerek çiftçinin canına okuyor. Şu anda Türkiye’de bankalardan ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden kredi alan çiftçiler bu anlamda, önemli ölçüde de mağdur; adı “çiftçi kuruluşu” ama çiftçiye verdiği krediyi normal çiftçi kredisinin üzerinde faizle faizlendirerek çiftçinin de belini kıran bir anlayış sürüyor.

Keza, Tarım Kredi Kooperatiflerinin 2018'deki 990 bin lira zararı 2019'da 40 kat artmış. Bu süreçte ne olmuş? Özerk kuruluş olarak gösterilen Tarım Kredi Kooperatiflerine mevcut siyasi iktidar baskı yapmış, sağda solda çadır marketler kurmuş ve buradan "Vatandaşa ucuz ürün satılıyor." görüntüsü altında aslında kurumsal olarak bir yapı borçlandırılmış ve o da dolaylı olarak bizden gittiği için bir taraftan alıp bir tarafa verme noktasında aynı sıkıntı, sorun devam etmiş. Tarım Kredi Kooperatiflerinin bu anlamda, asli işlevine döndürülmesi, çiftçinin ürettiği ve tükettiği, ayrıca ortaklarının da sorunlarına çözüm üreten bir konuma taşınması gerekir. Bu kanun teklifinde bunlar var mı? Yok. İşlev olarak Tarım Kredi Kooperatifleri Türkiye'de market açan, ticarete yönelen bir kuruluş niteliğinde.

Adalet ve Kalkınma Partisinin uyguladığı "serbest piyasa ekonomisi" anlayışında özelleştirilen 110 kuruluşun dışında onlarca kamuda var olan çiftçinin ya da yurttaşın lehine olan yapılar özelleştirilip bu kez ticari işletme anlamında "Devlet ayakkabıcılık mı yapar, bez mi üretir?" derken marketçiliğe soyunuluyor; bu, garip bir çelişki yani deve kuşu gibi... Ya serbest piyasa ekonomisi koşullarını uygulayacaksınız ya da karma ekonomiye döneceksiniz, bizim yanımıza geleceksiniz; o konuda bir kararsızlığımız var, işinize geleni işinize geldiği ölçüde kullanıyorsunuz.

O anlamda, burada getirilen düzenlemede de bir kaygı verici durum var. Bilindiği gibi "Tarımda Millî Birlik Projesi" adı altında Tarım Bakanlığının getirdiği bir proje vardı, Semerat Holdingin oluşumunu, altyapısını kurmak için ve büyük bir tepki aldı yani tarımın holdingleştirilmesi. Sanki burada bazı maddelerde el altından, çaktırmadan bu düzenlemenin altyapısı oluşturuluyor gibi uygulamalar var. Görülmeyen yerlere yerleştirilen bir kelimenin uygulamada yarattığı önemli ve ciddi sıkıntılar olur, bu düzenleme de sanki bunları içeriyor.

Bütünü içinde bazı birkaç konuya daha değinmek isterim. Sonrasında da dile getireceğimiz konular var ama diğer arkadaşların da söz haklarını gasbetmemek için... Bu teklifte kadın kooperatifine muafiyet var; iyi bir şey. Ülkemizde yaklaşık 650 adet kadın kooperatifi var. Bahsedilen muafiyet bin lira ila 2 bin lira civarında olacak, toplamında ortalama 1 milyon; bu, çok küçük bir rakam, bunun daha artırılarak bu desteğin sağlanması doğru olur. Örneğin, kooperatiflere KDV indirimi uygulansa her kooperatif ciddi rahatlık içine girer; o anlamda bir düzenleme gelmeli. Kiralama hizmet alımı ve konularda yüzde 10, yüzde 20 stopaj kesintisi söz konusu. Bu oranların yarıya indirilmesinin kooperatifler açısından önemli katkısı olacaktır. Tarım Kredi Kooperatifleri bu düzenlemeyle denetim dışına çıkarılıyor, aslında sözde bir denetim var, uygulamada adı "özerk" ama kontrol iktidar tarafından yapılıyor, başında da siyasi iktidardan eski bir milletvekili arkadaş görevi sağlıyor. Bir kooperatifin genel kurulu yapıldığında tescil işlemleri 3 bin liraya varıyor; bunun, küçük bir kooperatif ya da köy kooperatifi için büyük para olduğunu belirtmekte yarar var. Bu rakamlar sembolik bir yere çekilebilir. Aynı şekilde her kooperatif Ticaret Odasına kayıt olmak zorunda. Odaların yıllık aidatları da çok yüksek, daha önceki uygulamalarda da vardı, bu yolla giderlerin ilgisi... Mesela meslek belgesi almaya gidiyorsunuz, orada da bir para ödüyorsunuz; bunun gibi ticarileştirilen bir yönü var. Kooperatif imza sirküleri düzenlemek isterse ciddi noter paraları ödemek zorunda. Bu tür ödeme ve harcamaların sembolik rakamlara çekilmesinin bu kanun teklifinde düzenlenmesi gerekir.

Genel kurullar üç yıldan iki yıla düşürülüyor. Aslında her yıl denetimi yapılınsın; yapılınsın ama kooperatiflerin, özellikle de işe boğulanların belli yapıların elinde olduğu, hatta üyelerin çoğunun gelip oy kullandıktan sonra ne konuşulduğundan dahi bihaber olduğu bir sistem devam edegeliyor. Bunun düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Kooperatif yöneticilerinin eğitim alması olumlu bir gelişme ancak içeriği, kimler tarafından verileceği, ücretli olup olmayacağı burada net biçimde ortaya konulmalı.

Başkanı, dinliyorsan, bakın, bir öneride bulunuyorum. Sayın Başkan, teklif sahibi olarak sizlere öneride bulunuyorum.

ATAY USLU (Antalya) – Artık Komisyona öneride bulunacaksınız ya.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ondan çıktı o.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Öyle mi? Karşılıklı olarak iki tarafa da... Dinlesin gene sonuçta.

MAHİR POLAT (İzmir) – Orada Bakan Yardımcısı var, belki Ömer Beyi...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Hani çocuğun babası annesi varken bazen de bakıcıdan bilgileniliyor ya, onun için bir sorayım dedim.

Dış denetim... Genel kurulca alınan karar doğrultusunda dış denetimin zorunlu olması kooperatifleri denetçi ücretlerine yüksek tutar ödemek zorunda bırakabilir. Ücretsiz biçimde gerek iç denetime ve gerekse dış denetime tabi biçimde kooperatiflerin devamında yarar var.

Kooperatiflerin birlik ve merkez ortaklığı örtülü biçimde zorunlu hâle gelmekte. Bu durum da ileriki aşamada sakıncalar yaratabilir. 4572 sayılı Kanun'a tabi tarım satış kooperatifi ve üst birliklerde yönetim kurulu üyelerine en fazla huzur hakkı konusu tartışılıyor. Bununla ilgili bir düzenlemenin de tanım olarak yer almasında yarar var. Burada "4572 sayılı Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşları" ibaresi çıkarılıyor. Bu durumda, günümüzde hayli sorun olan Tarım Kredi Kooperatifleri hangi yöntemle ve kimler tarafından denetlenecek? Bu, buradaki önemli ayrıntılardan biri.

Bütün olarak, Tarım Kredi Kooperatiflerinin dışında tüm kooperatiflerle ilgili yapılan düzenlemenin amaçlanan ve istenen sonucu yaratacak düzenleme olmasa da içinde birkaç maddenin olumlu olduğunu da ifade etmekte yarar var. Bütün olarak kooperatifçilik yurttaşın, özellikle dar gelirliilerin, yoksulların, ortakların bu anlamda sorun yaşayanların üretimde daha uygun fiyatta ürün ya da hizmet alacağı noktaya taşınmasının doğru olduğunu düşünüyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ben de Sayın Gürer'e teşekkür ediyorum.

Zamanımız daralıyor, tüm arkadaşlara söz vereceğim, istirahatım mümkün olduğunca kısa ve öz...

Sayın Sibel Özdemir, buyurun lütfen.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, biz de Komisyon dışından gelip katkı sunmaya çalışan milletvekilleri olarak görüşlerimizi paylaşacağız.

Evet, genel gerekçeye tabii ilk baktım ben ve uzun süredir de gündemdeydi kooperatiflerle ilgili bir düzenleme yapılacağı. Gitmiş olduğumuz ya da ziyaret etmiş olduğumuz bölgelerde, illerde kadın kooperatifleriyle en fazla karşılaştığımız için dikkatimi çekti bu kanunda neler getirileceği. Bu kooperatifler, tabii kadın kooperatifleri daha çok yerel yönetimlerin ve ilgili kalkınma adına çalışan sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle daha çok kurulan kooperatifler olarak ortaya çıkıyor. Bu kanunda da bu kooperatiflere yönelik iyi yönde bir düzenleme yapılıyor. Sayın Gürer'in de belirttiği gibi daha farklı talep ve ihtiyaçlar da var, belki bunlar da gündeme gelebilir.

18 değişiklik yapılmış kanunda. Eylem planları hazırlamış teklif sahibi değerli milletvekilimiz. Bu eylem planları nasıl hazırlandı? Bir 2012 dönemi var galiba, bir de 2019-2023 dönemi diye gördüm. Bunlar nasıl hazırlandı? Yani bu sektörün temsilcileri ya da kooperatiflerden katılımcılar, özellikle büyük bölgelerde faaliyet gösteren kooperatif temsilcileri...

Şimdi, bir de 3 farklı bakanlığı ilgilendiren alan var tabii, bugün bütün hatipler gündeme getirdi. İşte tarım, üretim, konut, sigorta, tüketici, farklı alanları, daha çok ticaret alanını ilgilendiren var ve bunların hepsinin temel, ortak sorunları bir kanun teklifinde düzenlenmeye çalışılıyor. Bu, bir sorun olarak gözüküyor. Ve gerekçede en çok dikkatimi çeken de işte, bütüncül, detaylı bir şekilde çalışma yapıldığı... Ama bunun böyle yapılmadığı ortada. Ve yönetim yapılarında da şeffaflığa, profesyonel bir yönetime, denetime, çağdaş yönetim ilkelerine çok vurgu yapılıyor. Ama bu, aslında burada yapılan kanun teklifinden öte bu alanlarda işte, tarım alanı -ki tali komisyon, detaylı bir görüşünü bilmiyoruz- Çevre ve Şehirciliği ilgilendiren konut -şu an Türkiye'nin en ciddi kriz konularından biri konut sorunu- ve bununla ilgili, konut kooperatiflerinden muazzam derecede mağdur olan vatandaşlarımız var. Kriz konuları var ama kanun teklifine baktığımız zaman bu temel yapısal sorunlar biraz ilgisiz kalmış.

Şunu vurgulamak istiyorum: Şeffaflık, denetim, çağdaş yönetim, liyakate dayalı profesyonel yönetim yapısı... Bu, sadece kooperatiflerin değil, ülke olarak temel bir sorun ve giderek tahrip olan bu kurumsal mekanizmalar, maalesef, ülkenin yapısal sorunu olarak duruyor. Yani bu kanun teklifiyle yapılacak olan bu düzenlemenin, bu yapısal sorunlara çok büyük katkı sağlamayacağını düşünüyorum.

Sabancı Üniversitesi ve İnsani Gelişme Vakfı bir rapor hazırlamaya çalışmış. Raporunda en temel sorun bu kooperatiflerle ilgili veriler. Bu alanda düzenleme yapabilmek için iyi bir veri kaynağı yok. Ve dediğim gibi, özellikle 3 farklı alanı içermesi de sağlıklı bir çalışma yapılmasına engel oluyor. Ve tüm dünyaya baktığımız zaman da özellikle istihdam alanında kooperatiflerin rolü çok büyük. İşte Avrupa'da, özellikle Almanya, Fransa, İtalya gibi ülkelerde güçlü kooperatifler ve büyük kooperatifler var. Ve istihdamın temel parçası olarak gözüküyor. Yani ülkelerin kalkınmasında, büyümesinde, kırsal kalkınmada, özellikle bölgesel kalkınmada kooperatifler önemli motor güçleri. Ama bizde yapılan 18 değişikliğe rağmen, en temel kritik sorunlar yönetim zafiyeti ve finansal şeffaflıkla ilgili temel sorunlar. Bu getirilen kanun teklifiyle zaten daha çok bu konulara odaklanılmış gibi görünüyor.

Kooperatifler, özellikle kırsal alandaki kooperatifler ekim, üretim, pazarlama özellikle istihdam modelleri açısından çok önemli kooperatifler. Ancak getirilen düzenleme bu yapısal sorunlara -dediğim gibi- bir çözüm getirmeyecek gibi duruyor.

Bir de eğitim vurgusu yapıldı ama kanun teklifinde yöneticilerin alacağı eğitim 2022'nin sonuna erteleniyor. Neden öyle bir öteleme yapılıyor? Şimdi, mevcut yöneticilerin de o eğitim programı içerisine dâhil edilmesi belki daha anlamlı olur, yani 2022'nin sonu oldukça uzak. Mevcutta zaten sorun var, ilerisi için zaten eğitim modeli var. Ve şöyle bir durum da var tabii: "Eğitim" derken hepimiz, bu salondaki herkes muhtemelen ilkokul zamanı kooperatiflerle tanıştı. Okullarımızın içindeki kooperatif kollarında bizim için belki en güzel gün o kooperatifte öğrenciyken çalıştığımız gündü. Yani eğitim modelinin içine entegre edilerek ileriye dönük planlanması gereken ama bu da -dediğim gibi- ülkenin temel ekonomik, kalkınma ve büyüme modelinin bir parçası, bütüncül bir politikanın parçası.

İşte, bugün bütün kanunlarda olduğu gibi aceleyle gelmiş... Temsilciler burada mı? İlgili tali komisyonların görüşü var mı? Detaylı bir çalışma yapıldı mı? Temsilciler ne diyor, Komisyona ya da Meclise önerileri neler? Bunları hiç duymadık, ilgili tali komisyonların görüşlerini de duymadık. Bu alanda ihtisası olan, çalışan milletvekillerinin de muhtemelen katılımı kısıtlı buraya.

Son zamanlarda Meclise gelen kanunlarda hep şu cümle var: "Yeni gelişen teknolojik gelişmelere uyumlu yasalar." İşte, elektronik sürece devredilen bazı düzenlemeler. Bu kanun teklifinde de var. Ama sorun bu değil. O kurumların, kurumlarımızın, üretimin, ekonominin bu alandaki vatandaşlarımızın sorunlarını çözecek değişiklikler değil bunlar. Zaten teknik, belki Meclise, kanuna bile gerek yok,

yönetmelikle elektronik ortamda düzenlemeler yapılabilir ama bu gerekçeyle çok önemli alanlardaki kanunlar hızlı, aceleyle, detaylı çalışmadan geçecek. Ben bu 19'uncu değişikliğin de üreticilerimizin ya da kooperatiflerin yapısal sorunlarını çözeceğine inanmıyorum diyorum.

Komisyonunuzu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Özdemir'e katkıları nedeniyle teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Sayın Erkan Aydın'a söz veriyorum.

Tekrarlamayacağım kendimi ama söyleyeceğim sadece; kısa ve öz, istirham ediyorum, sağ olun.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederiz Sayın Başkanım.

Öncelikle bu kanun buraya gelmeden önce, yaklaşık beş yıl gibi bir süreyle bunun üzerinde teknik olarak çalışan uzman arkadaşlarla görüşme imkânımız oldu. Beş yıldır çalıştıkları yasa teklifinden çok farklı bir teklifinin buraya geldiğini, içerisindeki birkaç maddenin de maalesef alametifarikasının olduğunu ve zaman içerisinde de bunların aslında kooperatifçilik açısından çok büyük riskler taşıdığını bizlere iletiler. Çalışmaları yakından takip ettikleri için biz de bunları burada dile getirmek üzere Komisyona geldik.

Şimdi, genel anlamda içeri serpiştirilen olumlu görülecek, herkesin de buna onay vereceği soslara var ancak içeride çok ince nüanslar var. Mesela, Kooperatifler Kanunu'nun 19'uncu maddesi teklifte 2'nci madde. Biliyorsunuz sigorta kooperatifleriyle ilgili üst pay sınırı normalde 5 bin paydı, bu da 100 TL'den yapıldığında 500 bin TL oluyor idi; gelen teklifle bu pay sınırını kaldırılıyorsunuz. Yani ne demek bu pay sınırının kaldırılması? Kooperatiflerin genel anlamda hizmet ettikleri ortak faaliyetleri var, ortaklara yaptığı; bir de ortaklar dışı yaptığı faaliyetler var. Ortaklara yaptığı faaliyetler vergilendirilmiyor ancak ortak dışı yapılan faaliyetler vergilendirmeye tabi ve buradan elde ettikleri kazançlardan da devlet vergi alıyor. Şimdi, siz bu üst pay sınırını kaldırdığımızda, bir şirket, bir şahıs burada yüksek miktarda pay sahibi olduğunda, bütün giderini de ortaklardan elde ettiği gider içerisine gömdüğünde -yani ikisine de işlem yapıyor ancak giderin hepsini ortaklarla ilgili faaliyete gömüyor- diğer tarafta da bir şahıs, bir vatandaş, bir kurum gelip limitsiz pay sahibi olduğunda -şimdilik bunu sigortacılık kooperatifleriyle ilgili getiriyorsunuz- orada masraf, burada kâr; kâr da burada bir kişinin ya da bir kurumun cebine aktarılmış olacak. Şimdi, uzman arkadaşlarla konuştuğumuzda... Zaten mesele bunun sigortacılık kooperatifleriyle başlayıp daha sonra diğer kooperatiflerde de aynı şeyin rücu etmesiyle -aslında kooperatifçiliğin bitirilip ticari anonim şirketi hâline getirilerek- hülle yöntemiyle sınırsız pay sahibi olanların, büyük şirketlerin, uluslararası şirketlerin, tekellerin gelip burada, on binlerce, yüz binlerce ortağı olan kurumlarda bu yapıyı ele geçirmesine fırsat veriyor. Dolayısıyla, bu üst pay sınırının kaldırılmasıyla kooperatifçiliğin ruhunun zarar görmesine, ortaklara sağlanan birtakım avantajların kaldırılmasına sebep olabileceğini, sigortacılık kooperatifleriyle başlayıp -ki on dokuz yıllık devriiktidarımızda şahit olduğumuz için rahatlıkla söyleyebiliriz, niyet okuma değil- diğer kooperatiflerde de aynı sorunun yaşanabileceğini maalesef gördük. Dolayısıyla, bu üst pay sınırı bence kaldırılmamalı, eşitlik ilkesiyle devam etmeli.

Yine, birkaç maddeyle ilgili çekincelerimizi söyleyeceğiz. Bu kişisel verilerin paylaşılması yani ortakların... İşte "Genel Kurulda bir Başkan neredeyse tabuta binene kadar orayı bırakmıyor, dolayısıyla diğer adaylar da bilgilere ulaşamıyor." diye bir gerekçe eklemiştiniz; doğru, mantıklı. Ancak, burada kooperatifteki diğer ortakların her türlü bilgiye ulaşması borcu olan, alacak takibinde olan diğer rakiplerin bunun üzerinden onu yıpratabileceği... Mesela, ecza kooperatifleri üzerinden, kendi meslek alanımızdan örnek verirse -ben de eczacıyım- orada rakip şirketlerin kooperatifin bütün

bilgilerini alarak daha sonra bunun üzerinden bir finansal rekabet ya da başka etik olmayan rekabetler yaratılabileceğini düşünürsek birtakım -her ne kadar kanunda “KVKK’yle sınırlı olacak.” desenez de-riskler içerdiği aşıkârdır, bunun da düzenlenmesinde mutlaka fayda vardır.

Yine 10’uncu maddede, Kooperatifler Kanunu 69’uncu maddede denetim meselesi... Bazı denetçiler getiriyorsunuz, bu normal, şirketlerde de var, olması gereken bir şey. Ancak, şunu öneriyoruz: Birçok kooperatif üst birlikleri var. Bu üst birliklere kooperatifleri denetim yetkisi verilirse... Bazı kooperatiflerde var ancak bazılarında yok. Niye bunu söylüyoruz? Bizim bir ecza kooperatifimiz -büyük “montan”lı çalışan- maalesef battı. Birçok yabancı kuruluş burada denetim gerçekleştirdi ancak neyi denetleyeceğini öğrenene kadar aylar geçti ve kurtarılamadı. Eğer üst birliğe orada denetçi rolü kanunla koyulmuş olsaydı belki de o kooperatiflerin batması engellenebilirdi. Bağımsız denetçi olmasında sıkıntı yok ancak üst birliğin... Üst birliği olmayan kooperatiflerde de Millî Kooperatifler Birliği bu üst denetim konusunu üstlenebilir ve burada oluşabilecek açığı da örtebilir. Bunun da teklife eklenmesi aslında yerinde bir teklif olur çünkü o alanla ilgili kooperatiflerin denetiminde üst birlikler çok daha yetkili, bilgili ve ilgili olacaklarından bunun eklenmesinde de fayda görüyoruz ama son olarak –“Ben uzatmayacağım.” dedim- genelinde olumlu taraflar var ise de aslında birkaç maddede gizli olan ve işin, kooperatifçiliğin uzun vadede anonim şirketlere çevrilerek sermaye odaklarına aktarılabileceği, özellikle bu üst pay sınırının kaldırılmasıyla önümüzde bir risk teşkil ettiği ve bunun da kaldırılmasını teklif edeceğimiz bir görüşme olmasını diliyorum.

Hayırlı olsun diyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Çok teşekkür ediyorum katkılarınız için.

Şimdi, Sayın Mahir Polat’a söz veriyorum.

Evet, buyurun.

MAHİR POLAT (İzmir) – Merhabalar. Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, kooperatifçiliği kısaca tanımlamak gerekiyorsa kooperatifçilik “Tek başınıza yapamadığınız bir şeyi bir araya gelerek yapma, meydana getirme.” biçiminde tanımlanabilir. Bu, bizim kadim bir kültürümüzün aslında devamı, imece kültürümüzün... Osmanlı’ya falan dayanamak gerekiyor. Anadolu insanının, Türk insanının geçmişinde, genetiklerinde olan bir usul, bir çalışma biçimi aslında. Kooperatifçilik, cumhuriyet tarihiyle birlikte ete kemiğe bürünmüş ve kendi alanında yasaları, yasal düzenlemeleri yapılmış. Cumhuriyet tarihinin ilk dönemlerinden 1990’lı yılların sonuna kadar bizim ilk, orta ve lise eğitimlerimiz sırasında kooperatifçilikle ilgili dersler alınmış, üniversitelerde de kooperatifçilik bölümleri bulunmuş fakat 1990’lı yılların sonuna geldiğinde kooperatifçilik ne hikmetse Türkiye’de pek değerli bir hâl almamış. Bugüne baktığımızda, kooperatifçilikle ilgilenen, kooperatifçiliğin ilgi alanının bağlı olduğu bölüm Ticaret Bakanlığı. Ticaret Bakanlığının kooperatifçilikle ilgili vermeye çalıştığı verilerin en günceli 2017, dört yıldan beri kooperatifçilik sayfasında herhangi bir düzenleme yapmamışlar yani güncelde ne yaptı ne etti ben bunu 2019’da tezimi yazarken kooperatifçilikle ilgili aradığımda bulamadım. Dolayısıyla, biz kooperatifçiliğe eğer değer veriyorsak sadece bu kanunda geçtiği gibi yöneticilere bir eğitim vererek değil de bir toplumsal eğitimle çocuklarımızı eğiterek, kooperatifçiliğin, birlikte iş yapmanın, birlikte kalkınmanın ne olduğunu çocuklarımıza da anlatarak, ta ortaokuldan başlayarak bir kooperatifçilik dersi verebiliriz.

Değerli arkadaşlar, bu yasa teklifi geldiğinde ben hemen kısaca bir göz gezdirdim, birkaç şey bekliyordum. Özellikle kırsaldaki kooperatiflerin beklentileri vardı. Üye sayısı ve çalışan sayıları belli bir sayıyı aşanların KOBİ statüsünden çıkarılmaması gerektiğini düşünüyordum, bununla ilgili bir

düzenleme var mı diye baktım, maalesef bu düzenleme yok. Kooperatiflerin üye sayısına, cirolarına ve çalışan sayısına bakılmadan KOBİ addedilmesi gerekiyor çünkü kooperatiflerin uzun vadeli finansman kredilerine ulaşmasının kolaylaşması gerekiyor, ucuz kredi bulabilmesinin yöntemlerinden bir tanesi de KOBİ olarak kalması. Bu yasa maddesinin içeriğine baktığımızda, işte, elektronik oylama, Bakanlığa veriliyor. Tabii, Bakanlık bu denetlemeleri ne zaman yapacak, verileri 2017'den bugüne düzenlemeyen Bakanlık yönetmeliği ne zaman çıkartacak, çok belli değil. Bunlar düzenlenirken kırsaldaki kooperatifleri göz ardı etmemek gerekiyor, bunlara da yönetmelikle bir elektronik oylama ya da elektronik toplantılara katılmak gibi bir zorunluluk getirilirse bu, kooperatiflerde katılımcılığı ortadan kaldırıır, dikkat etmek gerekiyor.

Yine, bu kanun teklifinin 8'inci maddesine göre seçimlerden hemen sonra üç iş günü içerisinde defterlerin teslim edilmesi gerekiyor. Bu üç iş günü kırsalı düşündüğünüzde çok kolay bir zaman değil, uzun bir zaman değil; bu zamanın da minimum yediye çıkartılması, yedi ila on beş gün arasında olması gerektiğini düşünenlerdenim.

Değerli arkadaşlar, biz, benim seçim bölgemde, İzmir'de "Başka Bir Tarım Mümkün" diyoruz. "İzmir Modeli", "İzmir Tarımı" adını verdiğimiz tarımsal kalkınma, kırsal kalkınma, aslında, kooperatifçilikle kalkınma, kooperatifçilikle kırsalın ayağa kalkması anlamına geliyor. Size birkaç kooperatif örneği verebilirim. Örneğin Almanya'daki patates üreticilerinin kooperatifinin Türkiye'de oluşturmuş olduğu şirketlerden ya da Türkiye'yle ticaretini anlatacak olursak ne demek istediğimi çok daha iyi anlarsınız diye tahmin ediyorum. Mesela, onların Türkiye'de oluşturdukları firma aracılığıyla yaptıkları sadece patates nişastası ithalatı 2019 yılında 34 milyon dolar civarıydı. Bizim kooperatiflerimizin de büyüyerek, gelişerek ulusal pazarın ötesine geçmesi gerektiğine inananlardanım. Bugün baktığımızda, benim seçim bölgemde bizimle birlikte kooperatifçiliği kalkınma modeli olarak gören bir yerel yönetim anlayışıyla birlikte, Bademli Kooperatifimiz gibi çeşitli kooperatiflerimiz, Bayındır Çiçekçilik gibi çeşitli kooperatiflerimiz ihracat yapabilecek düzeye gelmişler. Ticaret Bakanlığının katkısı olmadan kendi başlarına, yerel yönetimle kalkınan kooperatiflerden bahsediyoruz.

Değerli arkadaşlar, bizim kooperatiflerimiz... Gönül isterdi ki bu Komisyon gidip yerinde bu kooperatifleri denetleyebilsin, inceleyebilsin. Türkiye'nin önüne bir kooperatifçilik modeli, özellikle kırsalda farklı bir kalkınma modeli koyabilmek için "İzmir Modeli"ni yerinde incelesinler isterdim ama yapmamışsınız çünkü bizim İzmir'deki "Başka Bir Tarım Mümkün" dediğimiz modellerle kırsal kesimden kentlere göç engellendiği gibi insanlar doğdukları yerde doyup kalkınabiliyorlar. Bu modellerin Türkiye için özgün modeller olacağını düşünüyorum. Hepimiz örnekler verdik, işte, Hollanda'dan örnek verildi, ben az önce Almanya'dan verdim, birçok ülkeden modeller veriliyor fakat bu modellerin içinde Türkiye'de "İzmir Modeli" dediğimiz bir model var, bu modeli mutlaka Ticaret Bakanlığımızın da mercek altına alıp Türkiye'nin önüne bir kırsal kalkınma modeli olarak Tarım Bakanlığıyla birlikte sunması gerektiğini düşünüyorum.

Umarım kooperatiflerle ilgili daha iyi bir kanun yapabiliriz, daha çağdaş, daha kalkınmacı, özellikle kırsalda betonla ilgili kooperatifler değil, özellikle kırsal bölgelerle ilgili iyi şeyler yapar, farklı bir kanuna imza atarız diyorum, hepinizi selamlıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gaytancıoğlu, lütfen buyurun. Kısa ve öz olmasını istirham ediyoruz lütfen.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, kooperatifçilik yasanısı gelecek deyincede biraz heyecanlandım. Dedim ki: Güzel, eli yüzü düzgün -son beş yıldır da hazırlanıyormuş- güzel bir yasa çıkar dedik ama içinde, tarım satış kooperatifleri birliklerinin, tarım kredi kooperatifleri birliklerinin -tamam yedirilmiş ama- pancar kooperatifleri birliklerinin sorunlarını çözen, inanın, hiçbir şeyi göremedim. Yani buraya çiftçiler geldi geçen hafta, Ulus Meydanı'nda eylem yaptılar. Tarım kredi kooperatiflerine olan borçları yeniden yapılandırılсын, faizleri silinsin, beş yıla bölünsün diye her yerde konuşuyorlar, eylem yapmaya çalışıyorlar, en azından bunun bir yerine sıkıştırılabilir di yani "Çiftçilerin durumları çözümlenebilir." denebilirdi; bu yok.

Tarım kredi kooperatifleri, zaten, artık modern tefeci gibi çalışıyor yani kusura bakmayım, amacından çıkmıştır. Ben yirmi iki yıl kooperatifçilik dersi verdim, kooperatiflerde ortakların çıkarları korunur, ortakların çıkarları söz konusudur. Kim ortak bunlara? Üreticiler ortak. Yapı kooperatiflerine kim ortak? Ev sahibi olmak isteyenler. Tüketim kooperatiflerine kim ortak? Ucuza ürün almak isteyen, gıda maddesi almak isteyen, temizlik maddesi almak isteyenler. Kamyoncular kooperatifine kim ortak? Yine, nakliye işi yapanlar ortak. Yani bunların çıkarlarını korumayacaksınız da kimin çıkarlarını koruyacaksınız? Örneğin, tarım satış kooperatifleri birlikleri üreticilerden ayçiçeği satın alıyor, zeytin alıyor; bunu işleyip yarı madde hâline getiriyor, ham yağ hâline getiriyor, rafine hâline getiriyor, ürüne katma değer kazandırıyor. Tabii ki, bunun ortağının kazanması, kooperatifin ve üst kuruluşun kazanması, risturn olarak geri vermesi ve sermayesini çoğaltması son derece doğaldır, bundan daha doğal ne var? Niye burada vergi alınmıyor, neden kooperatiflere diğer şirketlerle eşdeğer bir bakış açısı var? İşte, sizinle bizim aramızdaki fark zaten burada. Biz inşallah, iktidar olduğumuzda bunları yeniden ele alacağız, kooperatifler gerçekten ihtiyaçların çocuğudur yani ortakların çıkarları söz konusudur. Kişilerin, şahısların, firmaların çıkarları değil, tam anlamıyla, üreticilerin, o kooperatife ortak olanlarıdır. Yani siz şimdi bu kooperatiflere kolaylık sağlamıyorsunuz "Çıkın, basiretli bir tüccar gibi yarışın." diyorsunuz. Ya, yarıştığı kişiler kim, firmalar kim? Çok uluslu şirketler. Çok uluslu şirketlerle kooperatifler nasıl yarışsın, nasıl avantaj sağlasın? Neden bu maddeyi çıkardınız? Böyle bir madde vardı bize gelen bilgilerde. Bu maddenin yeniden eklenmesini talep ediyorum.

Kooperatiflere ayrı bakmamız lazım yani bir yerde 40 bin, 50 bin, 100 bin ortağı olan kooperatif var, bir yerde de tek kişilik büyük bir firma var ya da çok uluslu bir şirket var. Siz hangisine kolaylık sağlayacaksınız? Siz zaten bunu sağlamadığınız için bakın, bugün fındık piyasasında FİSKOBİRLİK yok, yerine Ferrero var, ÇUKOBİRLİK diye bir kurumun sadece tabelası kaldı yani bu kurumlar, son derece önemli kurumlar, bu kurumları bizim korumamız lazım, yaşatmamız lazım.

Bir de ben, hem hocalık yaptım hem de beş yıl Trakya Birlik Genel Müdürlüğünde hem kooperatifçilik konusunda hem de tarım konusunda çalıştım. Yani bunların piyasayı düzenleme görevi var. Hükümet olarak pandemide sıkıştığımız zaman ne yaptınız? Hatırlayın bakalım, iki sene önce, hemen kamu bankalarını devreye soktunuz, vatandaşa düşük faizli krediler verdiniz, sonra ertelediniz. E, şimdi, sıkıştığımız zaman da ticarete niye kooperatiflere ayrıcalık sağlamıyorsunuz? Siz, şimdi, kooperatifleri tam anlamıyla yok saymaya çalışıyorsunuz. Hatta köy kalkınma kooperatifleri hiç yok. Ya, bu köy kalkınma kooperatifi nasıl başarılı olacak? Geçtiğimiz yıllarda hep Torku örneğini verdiniz "Güzel." dediniz, biz de size destek verdik ama o tip kurumlara destek vermiyorsunuz.

Kaldı ki, finansman desteği yok. Ya, finansman desteği son derece önemli kooperatiflerde. Şimdi, birdenbire piyasaya ürün çıkıyor binlerce ton, yüz binlerce ton. Kooperatif birliğinin bu ürünü satın alması lazım, piyasadaki daha ucuz faizli kredi bulması lazım, bunu nereden bulması lazım? E, devletin de bu konuda birazcık destek vermesi lazım. Hep özel bankalara mı itilsin? Daha önceki yıllarda,

tamam, 1994 yılına gelene kadar destekleme, zararları sübvansiyon yapıyordu, konsolidasyon vardı; bunlar iyi kullanılmadı ama o yılları arar hâle geldik yani siz, kooperatifleri, kooperatif birliklerini tam anlamıyla devre dışı bırakmak için çalışıyorsunuz.

Ya, güzel bir yasa teklifi hazırlanmış, gelin işte, iktidar ile muhalefet el ele verelim, bu tip kooperatif birliklerine destek olalım. Nerede?

Sulama birlikleri de yok, sulama kooperatifleri de yok. Su, son derece önemli; suyun kullanımı, damla damla kullanımı, bitkiye bu suyun ekonomik şekilde iletilmesi, bunlar da olması lazım. Şimdi “Bu konuyla ilgili değil.” diyorsunuz. Biz yasa teklifine karşı değiliz, teklif güzel yani güzel yenilikler getirmiş, şeffaflık var, zaten -kooperatifçilik ilkelerini bilmem biliyor musunuz- kooperatiflerin her şeyi şeffaftır, herkes girip görebilir, hele ortaklar her şeyini görmeliler, kooperatifin girdisi, çıktısı nedir.

Benden önce bir konuşmacı söylemişti: “Zaten kooperatiflere siz hep solun kalesi olarak baktınız.” diye; değil, çıkarların kalesidir orası, kişilerin çıkarları. Kişiler de kim? Ortakların çıkarları söz konusudur yani firmaların çıkarları değil ki. Firmalar, o kooperatiflere niye ortak olsun? Çünkü onların zaten faaliyet alanı var. Yani çok iyi hazırlanmamış, bu kadar çok hazırlanmış, bazı maddeler çıkarılmış, sonuç olarak şunu söylüyorum: Yani bir kooperatif kurduysanız o domatesi alıp salça hâline getirip salçayı paketleyip markette satana kadar devletin arkasında durması lazım. Yine, ayçiçeğini satın alıp hatta tohumunu satın alıp üreticiye veriyorsa, onun ham yağını da rafine yağını da...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Gaytancıoğlu, teşekkür ediyorum.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Bitiriyorum, son cümlelerim.

...paketleme yapıyorsa ortağın bundan yarar sağlaması lazım. Almanya’da bir hocam vardı, şunu derdi: “Kooperatif, pamuktan gömleğe kadar ortağına çıkar sağlamalı.” Evet, gömleği de biz giyiyorsak, pamuğu üreten üretici de varsa o tüketicinin bunun o kooperatif tarafından üretildiğini bilmesi lazım. Dolayısıyla, çıkarların üreticinin lehine olması lazım ama sizin çıkarları kime sağladığınızı biliyoruz; sürekli 5’li çeteye yasalar çıkartıyorsunuz, kolaylıklar sağlıyorsunuz ama bırakın kooperatiflere de bir kolaylık sağlayın, en azından bir finansman desteği sağlayın; 5 puan indirin onların finansman teminindeki kolaylıkları, görelim bakalım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Gaytancıoğlu, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Komisyonumuza katılan kooperatif, birlik üyelerine ya da başkanlarına önerilerini almak üzere söz vereceğim. Yalnız maalesef biraz süremizi aştık, sizlerden istirhamım lütfen sadece önerilerinizi alalım.

TESKOMB Başkanı Sayın Abdulkadir Akgül.

Abdulkadir Bey önceki dönem milletvekilimizdi aynı zamanda.

Buyurun.

TESKOMB GENEL BAŞKANI ABDULKADİR AKGÜL - Değerli Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; ben daha önce de bu Komisyonunda görev yapmış bir kişi olarak Komisyonun çalışmalarını biliyorum, çalışmalarınızı da takdirle dinliyorum.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – İki yıla sen çıkardın.

TESKOMB GENEL BAŞKANI ABDULKADİR AKGÜL - Dört yılı da üç yıla sen indirmiştin ağabey.

Şimdi, tabii, ben sizin önerilerinize değil de “Bazı yanlış anlaşılımları belki düzeltebilirim.” umuduyla katkıda bulunmak istiyorum.

Bir kere, öncelikle, bu "...kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler..." diyor; bunlar, sadece Esnaf Kefalet Kooperatifleridir, başka bir yer yok, Tarım Kredi Kooperatiflerinde zaten "yönetim" diye bir şeyden orada pek fazla bahsedilemez çünkü daha çok memurlar tarafından yönetildiği için bir tek Esnaf Kefalet Kooperatiflerine. Buradan da şu anlaşılmasın: "Kamunun herhangi bir kaynağının bu kooperatiflere aktarıldığı hususu..." diye kesinlikle bir şey yok. Bir kere, destekleme var, sübvansiyon var; o da bankanın vermiş olduğu faiz oranının yarısını karşılar, ortağa öyle geçer. Bu kooperatifler geçimlerini sadece ortaklarından hizmet karşılığı aldığı ücretlerden sağlarlar yani kamudan oraya bir kuruluş kaynak aktarılmıyor. Maalesef, kanunda kamu kaynaklarıyla desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler için bazı müeyyideler getirilmiş. Takdir tabii sizlerindir.

Özellikle denetim konusunda her dönemde bir şeyler gelir çünkü kooperatifçilik yanlış anlaşılıyor, bazı zamanlarda yapılan aksaklıklar, eksiklikler, yolsuzluklardan dolayı bütün kooperatifler aynı kefeyle konuluyor. Maalesef öyle, herkes, özellikle de bu kooperatiflerden bir zarar görenler kesinlikle bunun denetim eksikliğinden kaynaklandığını söylüyorlar ama kooperatiflerdeki denetim hiçbir yerde yok. Bakın, nerede denetleniyor? Bir kere kuruluşta denetleniyor. Kuranlar bir kere o mensuplar mı diye Bakanlık önce kuruculara bakıyor. Daha sonra genel kurullarda Bakanlık temsilcisinin istemediği hiçbir şey olmuyor. Arkasından genel kurul denetliyor. Arkasından kooperatifin denetçileri denetliyor. Üst kuruluşun deneticileri var, Bakanlığın müfettişleri var ki kuş uçurtmuyor. Arkasından şimdi Devlet Denetleme Kurulunu da bu işin içine soktular yani korkunç bir denetim mekanizması var.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Üst kurul alt kurulu denetliyor değil mi?

TESKOMB GENEL BAŞKANI ABDULKADİR AKGÜL – Tabii canım, tabii.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bütün kooperatiflerde mi?

TESKOMB GENEL BAŞKANI ABDULKADİR AKGÜL – Hayır, bütün kooperatiflerde değil, denetim kurulu kadrosunu oluşturan merkez birliklerinde yani o kadroyu oluşturabilenlerde yapılıyor.

Dolayısıyla, denetim konusu her dönem geliyor. Türkiye'nin içerisinde bazı kuruluşlarda ne kadar eksiklik varsa bu kuruluşlarda da vardır tabii ki ama inanın kooperatifler en ufak bir şekilde devletten bir destek görmüyor, kendi yağlarıyla kavruluyor. "100 lira" diyorsunuz bir ortaklık payının değeri, bir kooperatif kurulunca dört yıl, onu kuranlar ceplerinden para harcıyor yani o kooperatifi kuranlar 7 kişiye 700 lirayla ne kadar olur, mobilyası alınacak, yer tutulacak, yanında çalıştıracağı insanlara para verilecek. Üç dört yıl bir kere kesinlikle kooperatifteki yöneticilerin kendi ceplerinden veriliyor, kaldı ki şimdi kamu kaynaklarıyla desteklenen kooperatiflere diyorlar ki: "İki dönem." Yani zaten yeni yeni öğreniyorlar o işi, "İki dönem sonra bırakın." diyorlar. Yani, nerede, bütün kuruluşların hiçbir yerinde yok, "İki dönem üst üste yapanlar bir daha yapmasın." deniliyor. Bir kere seçme ve seçilme hakkına orada bir gasp var, tamam, bütün kuruluşlarda olsa, her yerde bu uygulansa öbürlerinde değil, sadece bu 1.000 tane kooperatifte.

Bunun dışında "üç yerden maaş" denilen bir şey var. Kesinlikle kanunda bir kere Kooperatif Başkanı olmadan Bölge Başkanı olamıyorsun, Bölge Başkanı olmadan Merkez Birliği Başkanı olamıyorsun ki bunun sayısı 1 kişi, üst tarafa çıkacak 1 kişi, tek kişidir yani her yönetici, her kooperatif bir üstte görev almıyor ki zaten yani Kooperatif Başkanı eğer 100 tane kooperatifte 1 tane birlik kuruluyorsa bir kişi geçiyordur orada, o tarafa.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Çift maaş yok mu?

TESKOMB GENEL BAŞKANI ABDULKADİR AKGÜL – Efendim, diyorum ya, üç yerde ancak 1 kişi yukarıya çıkabiliyor, o 1 kişiye olabiliyor, herkeste olmuyor.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – O çift maaşı 1 kişi alıyor.

TESKOMB GENEL BAŞKANI ABDULKADİR AKGÜL – Ama şimdi sen kooperatifte her türlü imza atıyorsun, bir bölgeye geçiyorsun orada da her türlü sorumluluğun var ama sen “Bu işi angarya üzere yap.” diyorsun. Kimseyi bulamazsın ki bunu yapmak için, yani “Üst kuruluşa o zaman ben sadece bir yerde olayım niye üç yerde olayım?” diyecek adam. Yani, bunu ben, kendim için söylemiyorum, ben bir sene varım, bir sene yokum, mesele o değil yani kooperatiflere destek olunması gerekir. Dünyanın her tarafındaki kooperatifler kendi ülkesindeki devletine yardım ediyor, maalesef, bizde kendileri geçinmiyor, kooperatiflerin çaycısına maaş verecek durumları yok çoğu yerde, şu anda bir tek Esnaf Kefalet Kooperatifleri o da bu dönemden dolayı, üç ay çalışmasınlar onlarda bir kuruş veremezler kimseye.

Yine de kanunu hazırlayanlara, destek verenlere teşekkür ediyoruz.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Çok teşekkür ediyorum. Kooperatiflerimizden ya da Birlikten başka söz isteyen var mı?

HAYKOOP MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ FARUK ÖZEN – Yazılı vermiştim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam.

İstirhamımız şu: Olabildiğince lütfen, kısa olsun, sıradan veriyorum.

Buyurun, kendinizi takdim ederseniz memnun olurum.

HAYKOOP MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ FARUK ÖZEN – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; ismim Faruk Özen. Türkiye Hayvancılık Kooperatifleri Merkez Birliği olarak buraya sizlere katkıda bulunmaya, kurum görüşlerimizi sunmaya geldik.

Öncelikle, kooperatifçiliğin mevcut durumundan seviyesini biraz daha yukarıya taşımaya imkân verecek bu kanun değişikliğini 2012 yılından beri bekliyorduk. Dönemin Başbakanı iken Cumhurbaşkanımızın ATO’daki yaptığı toplantıda da bizler heyecanlanmıştık, biraz gecikmiş de olsa bugün Meclis gündemine gelmesinden duyduğumuz memnuniyeti dile getirmekle beraber, içerisinde maddeler hâlinde çekincelerimiz olan konuları burada dile getirmek isteriz kısaca.

Öncelikle, bu kanunla beraber kooperatifçiliğin 2006 yılında baltalanmasına sebep olan 5422 sayılı Kanun’un 7’nci maddesinde yapılan değişiklikle 13 Haziran 2006 yılında yayımlanan 5520 sayılı Kanun’un 4/(k) maddesiyle kurumlar vergisi muafiyetinden üst birliğe üye olma şartının kaldırıldığını dikkatlerinize sunmak isterim. Bir kooperatif disiplin zinciridir, üst birlik ve dikey teşkilatlanma, 2006 yılından bugüne birim kooperatifler özellikle tarımsal alanda keyiflerine göre, kendi örf ananelerine göre, kendi bölgelerine göre yatay teşkilatlanma yoluyla başka birliklerde bu işlerini görebilmekteler, bu kooperatifçiliğe zarar vermiştir, o gün bugündür de vermeye devam ediyor, bunu da dikkatinize sunmak istiyorum.

Ürünümüzü mamul hâle çevirdiğimizde doğrudan vergiyle muhatap olmak, yine kurumlar vergisiyle muhatap olmak konusunun da bu kanun kapsamında değerlendirilmesinin faydalı olacağını belirtmek istiyorum. Burada kanun teklifi veren değerli milletvekilimizden ve Genel Müdürümüzden az önce teyit aldım.

Sayın Başkanım, benim tekrar huzurunuzda bu teyidi alarak bir cümle de 57’nci maddeyle alakalı sözüm var. Şimdi, mevcut 57’nci madde der ki: “Yönetim kurulu üyeleri en çok dört yıl için seçilebilirler, ana sözleşmede aksine hüküm yoksa tekrar seçilmeleri caizdir.” Yeni düzenleme “ancak”

diye başlayıp, az önce Sayın Başkanımın da dediği gibi, “kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan ile” diye devam edip “kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatifleri bağlayan...”

Şimdi, tarımsal kalkınma kooperatifleri yaklaşık 7.700 tane, Tarım Bakanlığı bünyesinde, bunlar en ücre köşelerde, köylerde çiftçinin Tarım Bakanlığının verdiği süt desteği, buzağı desteği gibi desteklerin icmalini yapıyorlar, para görmüyorlar, çiftçinin müracaatını alıyorlar, Tarım Bakanlığına icmali veriyorlar. Bakanlığımız da, Sayın Faruk Çelik döneminde başlatılan bir uygulamayla doğrudan üreticinin TC numarasına yatırıyor bankaya. Bu kooperatifler ve bunların üst birlikleri tarımsal desteklere aracılık yapmış sayılıyor mu, sayılmıyor mu? “Sayılmıyor.” diyorsanız sözlerimi bitireceğim ama sayılıyorsa, bununla ilgili...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Arkadaşlar notunu alıyor, söz vereceğim onlara.

Tamamlayın sözlerinizi.

HAYKOOP MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ FARUK ÖZEN – Ben sayıldığımı varsayarak... Ücre köşelerde, köylerde, küçük küçük kooperatiflerde yönetici bulmak zordur, ayrıca bu belediye başkanlarına uygulasanız bir kişiyi hedef alıyor, efendime söyleyeyim, Cumhurbaşkanına uyguluyoruz şu anda, bir kişiyi hedef alıyor ancak siz burada yönetimleri toptan refüze ediyorsunuz yani ben Başkanım, yanımda 4 arkadaşım var ve bir ila dört yıl arası olduğu için bizde de genel teamül iki yıllık seçimdir Sayın Başkanım, genel teamül iki yıllıktır. Ben geldiğim arkadaşlarımla beraber dört yıl sonra refüze oluyorum. Ya, yanımda yetiştirdiğim bir başkan adayı var, onun da önünü kesmiş oluyorsunuz yani bir tek başkan hedef almıyorsunuz, tüm yönetimi. Peki, 50-60 hanelik bir köyde sürekli nasıl bir yönetim bulmayı düşünüyorsunuz?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu konuda cevap hakkı vereceğim, bu konu sanırım anlaşıldı, isterseniz...

HAYKOOP MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ FARUK ÖZEN – Başkanım, eğer bu söylediklerimizden ikna olunmayacaksa, yine de kanun hâlihazırda Meclise gidecekse şunu söylemek istiyoruz: İki dönem, iki yıl, bir yıl yapanlar var, onları iki yıl bağlar, dört yıl yapanları sekiz yıl; bari buraya dönem olarak değil de, bir süre koyun. Kooperatiflerin başına oturup da babasının mirası gibi davrananlara biz de karşıyız ancak...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Arkadaşlar, müsaadenizle, Komisyon üyelerimizin talebiyle bir açıklamada bulunacağız: Neredeyse tüm Komisyon üyelerimizin mutabakatıyla yönetimdeki dönem kısıtlamasını önergeyle kaldırıyoruz, o yüzden onunla ilgili sözünüz varsa, lütfen, onu düşürün.

HAYKOOP MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ FARUK ÖZEN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

O zaman, Sayın Başkanım, açılış konuşmanızda ve verilen rakamlarda 60 bine yakın kooperatif olduğunu...

Şimdi, bakın, Ticaret Bakanlığı bünyesinde yaklaşık 12-13 bin tane var olduğunu biliyorum, genel müdür seviyesinde Ticaret Bakanlığı yaklaşım gösteriyor kooperatiflere, Tarım Bakanlığı bünyesinde de bir 11-12 bin tane kooperatif olduğunu biliyorum. Tarım Bakanlığımız daire başkanlığı düzeyinde ancak o dairede diğer ıslah birlikleri, üretici birlikleri... Yani burada konuşuldu, kooperatifçiliğe yaklaşımını görmek için Cumhurbaşkanımızın ağzından çıkan cümleye göre yaklaşımı görmek için, Tarım Bakanlığının kooperatifçilik genel müdürlüğü kurmasını tıpkı Ticaret Bakanlığında olduğu gibi, biz kooperatiflere yaklaşım göstermesini ve... 250 kişi çalıştıran bir kooperatifimiz, az önce bir milletvekilimiz işaret etti, pandemi döneminde Halk Bankasının verdiği kredileri, KOBİ olarak

sayılmadığı için alamadı, Sayın Başkanım, yaklaşımdan bahsediyorum. İzmir Tire Kooperatifi, Türkiye'nin emsal kooperatiflerinden biridir ancak çalışan sayısı fazla olduğu için cezalandırılmış gibi oldu.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

HAYKOOP MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ FARUK ÖZEN – Bunların da dikkate alınmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım,

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Şimdi, değerli başkanlarımdan rica edeceğim, lütfen, üç dakikayı geçmezseniz bizi zorlamamış olursunuz. Aslında üç dakikada pek çok şey ifade edilebilir.

Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

Kendinizi takdim eder misiniz?

KÖY-KOOP GENEL BAŞKANI ERAY ÇİÇEK – Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri, Komisyonda iştirakçi olan, dayanışma içerisinde olan kooperatifçi arkadaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum. KÖY-KOOP Genel Başkanı Eray Çiçek.

Efendim, dört dakikayı geçmeyecek.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – “Üç.” dedik ama lütfen.

KÖY-KOOP GENEL BAŞKANI ERAY ÇİÇEK – Yaklaşık elli yıl öncenin koşullarına göre, iyi ve demokratik, adaletli ve sorumluluk gibi kooperatifçiliğin olmazsa olmaz ilkelerine uygun bir şekilde hazırlanan 1163 sayılı Kanun, yıllar içerisinde ortaya çıkan ihtiyaçlara uygun olarak, bazıları sınırlı bazıları da kapsamlı olarak toplam 18 kez değişime uğramıştır. Bu değişikliklerden bazıları maalesef sorunu soruyla çözmeye gibi sakat bir mecraya sürüklemektedir. Kooperatifçiliği önemli ve evrensel kooperatifçilik ilkelerinden uzaklaştırmıştır. Bugüne kadar olan çalışmalarla ilgili bu eleştirim efendim.

Sayın Milletvekilimiz Atay Uslu'ya çok teşekkür ediyorum. Şu anda Türkiye'de kooperatifçilik “en” durumunda ve her gün tabiri caizse mantar gibi kooperatifler oluşmakta ama nicelik ve nitelik açısından sıkıntılıydı. Biz neredeyse kooperatifçiliğin en üst örgütünün temsilcileri olarak “Kooperatifler kurmayın.” noktasındaydık. Bu bağlamda böyle bir yasa değişikliğine çok ihtiyaç vardı, bu bağlamda da imza atan ve destekleyen tüm milletvekillerimize teşekkür ederim.

Bu kanun çalışmasıyla, ülkemizde bulunan kooperatif ve üst kuruluşlarının, evrensel kooperatifçilik ilkelerine ve uygulamalarına uygun şekilde faaliyet gösteren, demokratik, sorumluluk ve adalet ile katılımcılık ve dayanışmaya bağlı kalarak yeni düzenlemelerle şeffaflığı esas alan ve ortaklarının haklarını koruyan, çağdaş yönetim ilkesini benimseyen, etkin bir şekilde denetlenen, ekonomik kalkınmaya, birlikte, bölgesel insan yaşamına dair gelişmelere katkıda bulunan, sosyal, ekonomik ve özel ticaret işletmeleri hâline getirilmesine vesile olması dileğiyle, kooperatifçilik konusunda temsil etmekte bulunduğum özellikle tarımsal alandaki kooperatifçilik sorunlarıyla ilgili problemleri birkaç başlık altında aktarmak isterim. Bu sorunların bazıları kanunla, bazıları da alt mevzuatlarla çözümlenebilecektir.

1) Son dönemlerde ülkemizde bazı siyasi ve ekonomik nedenlerle rutin, normalin dışında çok sayıda kooperatif kurulmakta ve kurdurulmaktadır. Maalesef kooperatifler ölü doğum yapmaktadırlar, bazıları da prematüre doğmaktadırlar. Bunun önünün alınabilmesi için, bakanlıkların profesyonel, uzman kuruluşlar aracılığıyla... Kooperatiflerin kuruluşlarındaki fizibilite etüdünde ihtiyaç duyulan

sermayenin kurucu ortaklarına bölünerek belirlenmesi uygulanabileceği gibi, kanunun taslağının 19'uncu maddesindeki 1 payının değerinin artırılması veya kurulustaki alınacak en az payın belli bir seviyeye çıkarılması yani yükseltilmesi uygun olacaktır.

2) Kooperatifimizde yaşadığımız en önemli sorunlardan biri olan denetim mekanizmasının en güçlü olduğu genel kurullara katılımın nitelikli hâle getirilmesi önem arz etmektedir. Özellikle kooperatiflerin ortaklarının aidiyet, katılımcılık, genel kurulun denetimi, güçlendirilmesi gibi, bununla ilgili yeni bir kanuni düzenleme tesis edilmeli. “Genel kurullar yarıdan 1 fazlayla toplanır.” hükmü getirilebilir, bu arada yarıdan 1 fazla toplanmazsa seçimli bir genel kurul yapılamamış sayılır.

3) Kooperatiflerde ilçe bazlı kooperatiflerin kurulmasındaki alt mevzuatların düzenlenmesi ve üst kuruluşların il bazında olması çok önem arz etmektedir.

4) Kooperatiflerin kadınlaşmayla birlikte gençleşmeye çok ihtiyacı vardır. Taslaktaki 93'üncü maddede kooperatif ortaklarının yüzde 51'inin veya dörtte 1'inin 40 yaş altı olma durumunda kadın ve engellilere tanınan pozitif ayrımcılık kırsal alandaki tarımsal kalkınma kooperatifleri için de uygulanmalıdır.

5) Bilindiği üzere kooperatiflerin meslek kuruluşu sanayi ve ticaret odalarıdır. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin bugüne kadar bir cümle sarf ettiği duyulmamıştır. Kooperatiflerin kayıt ve tescil işlemlerinde taslağın 16'ncı maddesiyle kurulacak KOOPBİS güçlendirilerek sistemin buna evrilmesi veya kanunun 93'üncü maddesindeki kadınlara, gençlere ve engellilere önerilen pozitif ayrımcılığın kırsaldaki tarımsal kalkınma kooperatiflerinde de uygulanması faydalı olacaktır.

6) Taslağın 57'nci maddesinde iki dönemle... Bunu geçiyorum efendim.

7) Kooperatiflerin öncülüğü misyonunu taşıyan KÖY-KOOP bölge birliklerinin yönetim kurullarında, 1970'li yıllarda bir yönetim kurulu 5 kişiyle seçilir, bir dönem sonraki seçim takvimi geldiğinde aralarından 2'si gönüllü veya kurayla el çektirilir, böylelikle tecrübe, deneyim ve yeni bir dinamizm kazandırılabilirdi; bunun en azından tekrar kanunla da belirlenerek uygulanmasında fayda olduğunu düşünüyorum.

Heyetinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Çok teşekkür ediyorum.

Söz bir sonraki temsilcimizde. Takdim edip bir de doğrudan, dilek ve temennilerden ziyade öneriye geçerseniz memnun olurum.

Buyurun.

TÜRKİYE MİLLİ KOOPERATİFLER BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI MUAMMER NİKSARLI – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlarım; ben çok kısa konuşacağım.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Kendinizi tanıtabilir misiniz?

TÜRKİYE MİLLİ KOOPERATİFLER BİRLİĞİ GENEL BAŞKANI MUAMMER NİKSARLI – Muammer Niksarlı, Milli Kooperatifler Birliği Genel Başkanım.

Şu ana kadar bize bağlı, birliğimize bağlı kooperatif temsilcilerimizin sundukları konuları geçiyorum çünkü onlar konuştuğumuz ve olması gereken konular. Özellikle Kadir Bey'e de teşekkür ediyorum çok temel bir konunun çözümünde katkıda bulundu, bizzat gelerek.

Değerli arkadaşlarım, denetim, eğitim, kadın kooperatifleri ve kooperatif bilgi sistemi mevcut teklifte yer alan yeni, yenilikçi ve taraftar olduğumuz hususlardır ancak bunların da problemleri olacaktır. Bu, uygulama sırasında ortaya çıkarak ve muhakkak o yanlışlı devam ettirmeyeceğiz, düzeltereğiz.

Ancak denetimle ilgili bir cümle söylemek istiyorum. Çağımızda artık denetimi müfettişlerin yapacağı bir eylem, bir işlem olarak görmememiz lazım, bir sisteme oturtmamız lazım. Kişi her zaman yanlış yapabilir ama çağımızda, bu iletişim çağında, bilgi işlem çağında biz denetimi makinalara yaptırmak zorundayız, insanların beynine değil; bazen insanların beyni karışabiliyor. Ama buna rağmen ben, denetim, eğitim, kadın kooperatifleri ve kooperatif bilgi sisteminin yararlı olduğuna, yeni bir unsur olarak sisteme girdiğine de seviyorum.

Peki, eksik olan ne? Bakınız, olumsuz olan şu: Türkiye’deki kooperatiflerin fotoğrafı, çok sayıda az ortaklı kooperatiflerimiz var bizim, büyük çoğunluk az ortaklı çok sayıda kooperatif. Bu nelere yol açıyor? Bir köyde birden çok kooperatif kurmak zorunda bırakıyor insanları. Pancar yapıyorsanız pancar kooperatifi kurmak zorundasınız, sulama yapıyorsanız sulama kooperatifi kurmak zorundasınız, tarım yapıyorsanız tarımsal kooperatif kurmak zorundasınız. Ben bir ara baktım, 4 tane kooperatifi olan köy var. Ya, bir tanesini yönetecek yönetici seçemiyorsunuz, genel kurul toplayamıyorsunuz. Burada kooperatiflerin çok amaçlılık ilkesini hep göz ardı ettik; bugüne kadar hep uzmanlaşma, ihtisaslaşma gibi bir kavramdan hareket ettik ve bunun doğru olmadığını bugün yaşıyoruz. Bu nedenle az ortaklı çok sayıda kooperatifin oluşmasının önüne geçen bir hüküm görmedim ben teklifte, bunu eleştiriyorum.

İkincisi, çok çeşitlilik var, 40 türlü kooperatifimiz var. Ya, Almanya’ya gitseniz 6-7 türü geçmiyor. Yani durmadan kooperatif kurup, ad koyup tür çoğaltmanın kooperatiflere bir faydası yoktur.

Bir de şunu söyleyeyim, ben 2 Bakanlığın temsilcileri başışlasınlar: Biz bugüne kadar Tarım Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığının kooperatif anlayışlarındaki farklılık nedeniyle çok sıkıntıya düştük, hâlen de bu farklılık devam etmektedir. Hangisi olursa olsun bizim için fark etmez ama kooperatiflerin muhakkak bir otoritesi olması lazım, birden çok değil. Yani bir müsteşarlık mı olur, genel müdürlük mü olur, bakanlık mı olur veyahut da mevcut bakanlıklardan biri mi olur onu bilemem ama muhakkak bir tane olması lazım. Bu, bizim çok temel sıkıntılarımızdan bir tanesi.

Eksik olan şeyler ne söyleyeyim, eksik olan şeyler şu: Finansman ayağı yoktur. Finansman nasıl sağlanacaktır kooperatiflere? Bütün kooperatiflere çok sayıda para veriliyor ama çok değişik kanallardan veriliyor. Sanayi, Ticaret Bakanlığı bir kanaldan veriyor, Tarım Bakanlığı bir kanaldan veriyor, öbürü bir kanaldan veriyor ama şunu çok iyi biliyoruz: Giden paranın geri dönüşü bilinmiyor, ne kadar işe yaradığı ölçülemiyor. Dolayısıyla, kooperatiflerle ilgili bir kredi garanti fonu -hep “banka, banka” demişti; hayır, biz banka demiyoruz- oluşturulup finansmanın bu kanaldan sağlanması sorunu çözebilecektir.

Bir de şunu söyleyeyim: Kooperatifleri birleştirmemiz lazım. Bu birleşmeyi sağlayacak çok net bir şey göremedim. Yanımda KÖY-KOOP’un Başkanı oturuyor. Köy Kalkınma Kooperatifleri ile Sulama Kooperatiflerinin hemen hemen yaptıkları iş aynı ama ikisi ayrı ayrı kooperatif. Niye? Ya, bu tür kooperatiflerin birleşmesini kolaylaştırıcı bir çare bulunması lazım.

Üçüncüsü, vergi; vergi ayağı yoktur burada. Size üzüntülü bir örnek vereyim: Geçmişte Kurumlar Vergisi Kanunu çıkarılırken 4’üncü maddeye bir (k) bendi koyularak motorlu taşıyıcılar kooperatifleri ve tüketim kooperatifleri sistemin dışında bırakıldı. Niye oldu biliyor musunuz? Zincir marketlerin kulis çalışmasıyla oldu, bastırmasıyla oldu, büyük tır filolarının bastırmasıyla oldu. Gerekçe: Kooperatifler haksız rekabet yaparlar. İnsanımız kurusun. Bugün de o 5 tane zincir marketin peşinde koşuyoruz ki keyfi fiyat belirlemesin. Ne olurdu tüketim kooperatifleri yaşamlarını sürdürse ve gelişeslerdi. Migros çıktığı yerde kooperatif, bize gelince anonim şirket. Onun için vergi ayağının kooperatifler açısından... Zaten ana şey nedir? Taşımacılık ve vergi. Bu 2 ayağı kooperatifin lehine pozitif ayırım olarak gözetip çözdüğümüz takdirde bugün o zincir marketlerin peşinden koşurma ihtiyacını pek duymayabiliriz.

Ben burada genel anlamıyla ifade etmeye çalıştım. Maddelere geçilince 3-4 tane maddeyle ilgili çok basit önergemiz var, uygun gören arkadaşlarımız, milletvekillerimiz benden alıp imzalayıp verebilirler.

Ben hepinize teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Söz isteyen var mı arkadan?

Arkadaşlar, lütfen, istirham ediyorum son derece kısa ve öneri bazlı istiyorum.

Hanımefendi, buyurun.

AFŞAR BALA’M KADIN GİRİŞİMCİ ÜRETİM VE İŞLETME KOOPERATİFİ BAŞKANI
FİGEN AR – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekillerim, Sayın Bakanım ve sayın değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben Doktor Figen Ar, Afşar Bala’ın Kadın Girişimci Üretim ve İşletme Kooperatifi Başkanımı.

Ankara’nın Balâ ilçesinin Afşar köyünde “minimum karbon ayak izi ve sıfır atık” prensibiyle yöresel ürünler yapıyoruz. Yönetim kurulum köylü kadınlar, ortaklarımızın tümü köylü kadınlar. Parayı kendileri yönetiyorlar ve tamamen sosyal sorumluluk olarak yönetiliyor kooperatifimiz. Şu anda da size bir sivil toplum kuruluşunun, kırsaldaki kadın girişiminin bir temsilcisi olarak sesleniyorum: Anadolu kadını çok güçlü, çok çalışkan, tarlada çalışıyor, ineği çanağı var, evini çekip çeviriyor, kayıvalidesiyle oturuyor, onu hoş tutuyor ama emekleri ekonomiye yansımıyor. Kırsaldaki kadın emeğinin ekonomiye yansıtılmasının bir modeli kadın kooperatifleri. Bu yüzden de ben Komisyona çok teşekkür ediyorum. Teklifi çok değerli buluyorum, kadın kooperatiflerine verilen ayrıcalıkları çok değerli buluyorum, teşekkürlerimle... Ancak ne yazık ki bir kooperatifin sadece kurulması değil, sürdürülebilir olması çok önemli, bu yöndeki destekler çok önemli. Bizim belimizi vergiler büküyor, biz ham maddeyi çiftçiden yüzde 1 vergiyle alıyoruz ama işleyip ona katma değer yarattığımızda yüzde 8 vergiyle satmak zorundayız. Katma değer yaratıyoruz ama bizden katma değer vergisi alınıyor ve sanki ceza gibi. Onun dışında, sadece katma değer vergisi değil, gelir vergisi, kurumlar vergisi, stopaj, damga vergileri, inanın, bizim çok belimizi büküyor. Bu yönlerden destek bekliyoruz, bu kanun teklifimizde.

Diğer yandan, hibeler... Hibeler bizim için çok değerli, çok önemli. Kalkınma ajanslarının, kamu kurumlarının hibelerini kullanıyoruz ama hibelerden gelen makine, ekipman bile alsak bize gelen paralar vergilendiriliyor. Bu yönde de biz destek bekliyoruz, bu tür hibelerin vergisiz olarak ulaşmasını diliyoruz.

Dış denetim çok önemli, çok önemsiyoruz ancak biz küçük kadın kooperatiflerinin, kırsaldaki kadın kooperatiflerinin ne yazık ki bu bütçeye, bu maliyete tahammülü yok, tahammül edemeyiz ama biz Bakanlığımız tarafından bu denetimlerin yapılmasını dileriz küçük kooperatifler için çünkü dış denetimin hayli yüksek bütçeli olacağını düşünüyoruz.

Pazar bulmak bizim için çok zor, kırsaldan pazara ulaşmak çok zor. Zincir marketler –burada başkent marketleri ve Torku marketleri tenzih ederek söylüyorum– iki ay ile altı ay arasında bize geri dönüş yapıyorlar, paramızı ödüyorlar fakat biz ham maddemizi, sarf malzemelerimizi, kavanozumuzu, ambalajımızı, kolilerimizi peşin parayla alıyoruz ya da işte, kredi kartımızla alıyoruz, öbür aya ödemek zorundayız. Sıcak para, ne yazık ki sıcak paraya erişimimiz mümkün değil. Bir dönen para var ama sıcak para ne yazık ki yok kooperatiflerde. Bu yönde de sizden destek bekliyoruz, zincir marketlerde kadın kooperatiflerine ödeme yapılmasının daha kısa sürelerde olmasını rica ediyoruz.

Üst birlik çok önemli, çok isteriz üst birlikte bulunmak fakat üst birliğe giriş, üst birlik aidatları bizim çok belimizi büküyor. Burada da şöyle bir öneride bulunabilirim: Büyük kooperatifler, başarılı kooperatifler kadın kooperatiflerini kız kardeş kooperatifi olarak yanlarında barındırabilirler, onların lojistik faaliyetlerinden, muhasebe faaliyetlerinden, pazar bulmalarından biz faydalanabiliriz, bize rehberlik edebilirler. Bu yönde belki bir düzenleme olabilir.

Lojistik, hep en zor problemimiz. Hem pazara ulaşma hem de bütçe açısından bizi çok zorluyor. Ulaştırma maliyetlerimiz çok yüksek, onun dışında herhangi bir ekipmanımız olmadığı için çok yüksek ücretler ödeyerek pazara ulaşımını sağlıyoruz ürünlerimizin. Bu yönde de akaryakıt fiyatlarında vergi indirimi, ÖTV, KDV muafiyetleri ya da indirimi bizi çok memnun edecektir.

Benzer şekilde, elektrik giderimiz çok yüksek, üretim maliyetlerimiz içerisinde elektrik yüksek bir oran alıyor. Bu yönde de küçük destekler bizi mutlu eder.

Devlet bankaları tarafından faizsiz finansmana ulaşmamız çok değerli, KOBİ mahiyetinde olmayı dileriz.

Kooperatifler, kırsal kalkınmayla entegre edilen yapılar olarak dikkate alınmalı ve mutlu kadın–mutlu aile, mutlu aile–güçlü Türkiye. Biz hep birlikte güçlüyüz. Hep birlikte el ele vererek –kadın–erkek diye de ayırmıyorum– bütün kooperatiflerin Türkiye’yi güçlendirecek desteklerle desteklenerek daha güçlü bir Türkiye diliyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hanımefendi, çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi, değerli arkadaşlar, konuşulanlar...

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Hiçbir kooperatifimiz küçük... Gerekli saygıyı bekliyoruz. Lütfen, hanımefendinin sözü bitene kadar dinleyelim. Rica ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Değerli arkadaşlar, arkadaşlar, müsaadenizle.

Şimdi, değerli arkadaşlar, özellikle Ticaret Bakanlığımız; Bakan Yardımcımız, Genel Müdürümüz, Hukuk Müşavirimiz, Genel Müdür Yardımcımız ve diğer arkadaşlar var. Konuşulanlardan özellikle dikkat çektiğim bazı hususlar idari düzenlemelerle ve uygulamayla çözülebilecek hususlar. Lütfen, onları dikkatlice not alın ve bunların çözümüne ilişkin hususları da sonradan Komisyonumuza bildirin. Bunların, söylenenlerin çoğu idari olarak çözülebilecek konular.

Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

TORKU İCRA KURULU BAŞKANI TANER TAŞPINAR – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, Konya Şeker Anadolu Birlik Holding, Torku İcra Kurulu Başkanı, aynı zamanda CEO olarak çalışıyorum.

Tabii, Kooperatifler Kanunu’yla ilgili söylenecek...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, duymadık, ses yoktu. Tekrar ederseniz...

TORKU İCRA KURULU BAŞKANI TANER TAŞPINAR – Ben, Konya Şeker, Torku İcra Kurulu Başkanım.

Tabii, Kooperatifler Kanunu’yla ilgili söylenecek çok şey var da ben genel işleyişle ilgili birkaç tane şey söyleyip kapatmak istiyorum. Bir kere kuruluş, işleyiş ve denetim başlıkları altında toplanmışken bu hizmet alanı hukukidir yani ana sözleşme hazırlanması uygulamasıyla ilgilidir. Konunun tek

bakanlık yani Ticaret Bakanlığı uhdesinde toplanması gerekirken 3 ayrı bakanlığa dağıtılması bu kez kooperatiflerin faaliyet konuları itibarıyla farklı bakanlıklara dağıtılması sorununu karşımıza çıkarmakta yani konu Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifinin kuruluş, işleyiş ve denetimlerinin Ulaştırma Bakanlığına, kadın kooperatiflerinin Aile Bakanlığına, esnaf kefaletlerinin Hazineye bağlanması gibi bir noktaya evrilmektedir. Biz, bu kadar dağınıklık varken kooperatiflerin amaçlar doğrultusunda toplanması ve bunların tek bakanlık altında toplanması ve onlarla ilgili kanunun tek olması, yönetmeliklerinin de tek çıkarılması gerektiğine inanıyoruz yani.

Ayrıyeten, Sayın Cumhurbaşkanımızın bugünlerde dile getirdiği “5 tane zincir market bütün ürünü toparlıyor ve piyasayı altüst ediyor.” şeklindeki konuşmasının aslında sebebi, 2006 yılında -Sayın Başkanımızın da demin söylediği- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nu yenilerken Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 4/k maddesinde yapılan değişikliğe tekabül etmektedir. Bugün, baktığımız zaman, Migros İsviçre’de kooperatifken Türkiye’de neden anonim şirket? İsviçre piyasasında bir sermaye şirketi olan Fransız Carrefour girmek istediğinde neden kooperatiflerin karşısında duramamış, bir iki yıl içerisinde piyasadan çekilmiştir? Tüketim kooperatiflerinin ortaklarıyla yaptığı muameleden elde edilen olumlu gelir gider farkı, ortağın tasarrufu hükmündeysen neden kazanç olarak değerlendiriliyor? Tüketim kooperatifinin gelir gider farkının vergilendirildiği başka bir yer var mı? Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 4/k maddesini referans alıp diğer vergi kanun ve tebliğlerinin kooperatiflere yönelik çifte vergilendirmesi, bazı sermayedarlarca piyasanın kontrole alınmasında ve haksız kazanç elde edilmesinde büyük rol oynamaktadır.

Bir de denetimle ilgili bir şey söylemek istedim. Denetim yapabilmek için asgari şart, finansal tablo okuryazarlığı iken, tahsilatta iç denetçiler için ilkökul mezunu olma şartı dahi getirilmemiştir. Dış denetim konusunda, daha bağımsız denetçi olarak kurulan mekanizmanın ne işe yaradığının anlaşılabilmesi ve kooperatif başına yıllık asgari –büyüklüklerine göre bu değişecektir- 80 bin TL maliyet çıkarılacak olması, düzenlemenin uygulamada dejenere olmasına sebebiyet verecektir. Profesyonel yönetici bulundurmamak isteyen kooperatife herhangi bir çözüm de getirilmemiştir.

Taslakta, kooperatiflerin en büyük sorunu olan kooperatifin kurulması kolay ama işletmesinin zor olduğuna dair... Bu da sürdürülebilirlik sorunudur. Örneğin, daha çok tarımsal amaçlı kooperatiflerde görüleceği üzere yüz binlerce hatta milyonlarca ortağı bulunan sigorta kooperatifleri ve bizim gibi kooperatifler genel kurul toplantılarını nasıl yapacaktır? Gelişmiş ülkelerde karşılaşılan oydan yoksunluk maddesi mutlaka taslağa konulmalıdır.

Diğer bir konu da bu elektronik oylamayla ilgili. Tabii, elektronik oylama, bizim gibi ortak sayısı çok fazla olan kooperatiflerde gerçekten ciddi bir problem. Neden? 80 bin ortaklı, 100 bin ortaklı kooperatiflerimiz var ve bunlar dağınık, bunların elektronik oylamayla oy kullanması gerçekten büyük bir sıkıntı verecektir. Bununla ilgili elektronik tebligat altyapısının hazırlanması ve bunun da hukuki düzenlemesinin yapılması gerekmektedir.

Ayrıyeten, taslakta, kooperatiflerin finans ihtiyacına ulaşmasında herhangi bir tedbir öngörülmemiştir. Bakın, ben şunu söyleyeyim: Ben daha önce PANKOBİRLİK Genel Müdürlüğümden ve daha önce de kooperatiflerde çalıştım, dolayısıyla bu işin en tabanından geliyorum. Bakın, şimdi, biz tarımsal girdi temin eden bir kooperatifiz ama piyasaya çıktığımız zaman Tarım Kredi Kooperatifleriyle aynı finansla erişmede sıkıntı yaşıyoruz. Neden yaşıyoruz? Biz aynı tarımsal girdiyi aynı ortaklara -belki çoğu yerde ortaklarımız da ortak- aynı şeyi vermeye çalışıyoruz ama finansal olarak ciddi sıkıntılarla karşılaşıyoruz. Ben mesela şahsım olarak kooperatiflerde çalışırken... İşte, örnek veriyorum; mısırdır, ayçiçeğidir, şeker pancarı hasadına ürün veriyoruz ve dolayısıyla karşılığında çiftçiden senet alıyoruz. Biz senedi bankaya götürüp bu tarihlere vadeli senetten kredi kullanamıyoruz. Biz diyoruz

ki: “Vadesinde tahsil edip parayı hesabımıza geçin, eğer senet tahsil edilemezse yerine de biz senet verebiliriz.” Dolayısıyla, finansa erişimde bizim diğer kooperatiflerle beraber aynı şartları haiz olmamız gerektiğini de düşünüyorum yönetim.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Niye geri çeviriyor banka, ne diyor size?

TORKU İCRA KURULU BAŞKANI TANER TAŞPINAR – Banka teminat olarak kabul etmiyor senedi yani teminat olarak kabul etmediği için de...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – “KOBİ değilsiniz.” mi diyor?

TORKU İCRA KURULU BAŞKANI TANER TAŞPINAR – KOBİ değiliz diyoruz.

Bir de şöyle bir şey var: Mesela IPARD’da, kırsal kalkınmada kooperatifler bu payı kullanamıyorlar. Neden? Ölçekleri büyük olduğu için bunlardan faydalanamıyorlar. Biz aslında bu kooperatiflerin, kırsal ve IPARD’dan faydalanacak olan kredilerle çok daha fazla proje yapacağımı, bu projenin de bölgeye ciddi anlamda bir destek sağlayacağını da düşünüyorum. Dolayısıyla yani bu ayırımın kooperatiflerin ölçeğine göre de herkesin kullanabileceği şekilde açılmasında büyük fayda olacaktır diye düşünüyorum yani.

Demin söylediğim gibi yani benim aslında kooperatifçilikle ilgili söyleyeceğim birçok şey vardı, süre kısa olduğu için kesiyorum.

Herkesi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim.

Şimdi, arkadaşlar, kaç kişimiz var?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Son bir kişi.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Son bir kişi.

O zaman lütfen sizden de kısa ve öz bir katılım istiyoruz. Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

TRAKYA BİRLİK GENEL MÜDÜRÜ HAKAN ÇALEN – Sayın Başkanım, kıymetli vekillerim; Trakya Birlik Genel Müdürü Hakan Çalen. Herkesi saygılarımı sunuyorum.

Kıymetli vekillerimizin tensipleriyle iki konuda tarım satış camiası olarak öneri ve beklentilerimiz var Sayın Başkanım. İlki, biz tarım satış camiası olarak ortaklarına ürün alımı konusunda alım garantisi veren, yüksek finansman ve stok riski taşıyan birlikleriz. Finansmana erişim konusunda da tamamen kendi öz kaynaklarımızla bu hizmetlerimizi yürütüyoruz. Kaynak biriktirme noktasında da özellikle 2018’den sonraki süreçte birim maliyetlerde yaşanan artışlar sebebiyle öz sermayelerimizle yapabildiğimiz iş ve işlemlerde çok ciddi erozyonlara uğruyoruz. Örneğin 2016 yılında biz Trakya Birlik olarak ortaklarımızdan mübayaaya ettiğimiz ürünlerin yüzde 26’sını kredi kullanarak alabilirken içinde bulunduğumuz yeni iş yılında kullandığımız kredi oranımız yüzde 70’lerin üzerine çıktı ve takip eden iş yıllarında bunun daha da artmasını bekliyoruz. Bu suretle, kaynak biriktirmemiz veya finansmana erişmemiz konusunda çok ciddi desteklere ihtiyacımız var. Bu konuda da biz ortak içi işlem tanımının tüm tarım satış kooperatiflerinde de eşitliği, hakkaniyeti sağlayacak şekilde nihai ürün aşamasına kadar genişletilmesini talep ediyoruz. Bu, kurumlar vergisi muafiyeti yoluyla tarım satış kooperatifleri ve birliklerinde önemli bir kaynak biriktirmeye vesile olacaktır.

İkincisi de Sayın Başkanım, çiftçilerimizin yüzde 2 zirai stopaj vergisi konusunda tarım satış kooperatifleri birliklerine ve kooperatiflerine muafiyet tanınmasını talep ediyoruz. Bu şekilde hem kooperatifçilik aidiyetini yükseltmiş olacağız hem de lisanslı depoculuk sisteminde tanımladığımız

yüzde 2'lik zirai stopaj muafiyetinin aslında lisanslı depoculuğun en güzel örneğini veren tarım satış kooperatiflerine de sağlanmış olmasını, bu suretle de birlik faaliyetlerinin yani haksız rekabetin de önüne geçilmesini talep ediyoruz Sayın Başkanım.

Çok teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ben çok teşekkür ediyorum.

Salondaki arkadaşlar, mümkün olduğunca maskeleri takabilirsek...

Şimdi geneliyle ilgili konuşmaları tamamladık ya da tamamlamak üzereyiz, Orhan Bey var.

Orhan Bey'den istirhamımız, üç artı iki dakika.

Teşekkürler, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Çok teşekkür ederim, kusura bakmayın.

Teşekkür ederim ayrıca söz verdiğiniz için.

Aslında maddeler üzerinde tek tek bazı şeyler söylemek isterdim ama burada gördüğüm bir iş var, o da şu: Biz sap ile samanı şu anda karıştırmış durumdayız. Kooperatifçilik içerisinde âdeta holding düzeyinde sermaye biriktirmiş, holding düzeyinde çalışma kapasitesi olan ve profesyonel olarak yönetilen kurumlar ile kırdaki bir kadın kooperatifini aynı alan içerisinde değerlendiriyoruz. Bunun adı şu, burada da o eleştiriye gördüm ama çok da içim acıyarak gördüm, hem de bunu kooperatif başkanlarından gördüm: Fazla kooperatif açılmasından dolayı bir rahatsızlık var. Aslolan, kır ile kent, kır ile modern tarım arasındaki ilişkiyi kurabilmektir.

Şimdi, tarımsal kooperatiflerin bünyesi, kapasitesi, ekonomik kapasitesi, üretim kapasitesi, üye kapasitesi ile siz kırsal kalkınmayı aynı yapı içerisinde değerlendirdiğiniz anda, sokakta başının üstünde sabahları simit satan ile günde bir milyon ekmek satan fırıncıyı yan yana getirmiş olursunuz, bu kadar net. Bu düzenlemede de çok net şu var: Küçük kooperatif, küçük ailelerin; özellikle az hayvanı olan, az dekar arazisi olan, kırdaki başka bir yaşam alanı olmayan, kentte yaşam alanı olmayan insanların örgütlenmesine, kooperatif kurmasına, emeklerinin bir miktar karşılığını almasına direkt engel oluyorsunuz, direkt. Bu, kooperatifleşme kanunu falan değil; bu, şirketleşme kanunu.

Eğer siz uluslararası düzeyde, Almanya'daki, İngiltere'deki, Fransa'daki kurumlarla onlara benzer bir model üretmeye çalışıyorsanız dönüp onların başka uygulamalarına da bakacağız. Avrupa Birliğinde tarımsal kalkınma tarım satış kooperatifleriyle bütüncü aslında bunun ismi... Burada olduğu için rahatlıkla söyleyebilirim, Torku buna bir örnektir; hem ürünü alır hem işler hem satar, bu önemlidir. Fiyat konusu başka bir mevzu. Bununla siz Metro'yu, Real'i, öbürünü belki karşılaştırabilirsiniz ama aynı zamanda Avrupa Birliğinin içerisinde bir kırsal kalkınma modeli vardır. Küçük çiftçilerin, küçük köylülerin birlikte kooperatifleşerek... Onların olanaklarına finansman desteğiyle, ürün alım desteğiyle destek koyan bir kamu destek modeli vardır. Yani dolayısıyla bütün kooperatifleri siz... İşte 6 bin, 7 bin... Söyleyeyim size, yaklaşık 84 bin kooperatif. 84 bin kooperatifin yaklaşık... Konut yapı kooperatifi 56 bin. 56 bin konut yapı kooperatifi kaç günde kuruluyor, kaç günde yok oluyor? Çünkü bina yapılan kadar kuruluyor, bina yapıldıktan sonra gidiyor. Burada, o zaman, kalıcı, sürdürülebilir bir üretim modeli ve dağıtım modeli içerisinde olması gereken iki şey var: Biri küçük esnaflar, diğeri de tarım alanında çalışan üreticiler. Bunun dışındaki bütün kooperatiflere baktığınızda bunlar geçici kooperatifler, kısa süreli kooperatifler, taşıyıcıları da dâhil etmek isterim.

Dolayısıyla birçok sorun var. Yani bu küçük kooperatiflere denetim mekanizması getirerek; yetmez, denetim yapacak kişiyi yönetim kurulunda seçerek; yetmez, ona ücret vererek; o da yetmez “serbest denetim, üst kuruluş payı” diyerek siz küçük hiçbir kooperatifi sistemin içerisinde tutamazsınız, küçük kooperatiflerin tümünün canına okursunuz.

Burada bir kadın arkadaşımız küçük bir kooperatiften bahsetti, o kooperatifin vergi yükünden bahsetti, taşıma yükünden bahsetti, üzerindeki KDV’den bahsetti. Dolayısıyla, burada mesele, en uzak noktada olan, kırdan olan, ağırlıklı olarak tarım satış kooperatifi değil de tarımsal kalkınma kooperatifi biçiminde olan... Ürün çeşitliliği konusunda çeşitli üretim yapabilirler, birden fazla üretim modeli geliştirebilirler, birden fazla ürünü alıp rahatlıkla değerlendirebilirler; bunlar ayrı konular, içinde çözülebilir ama bütünüyle bakıldığında, bu yasayla birlikte... Eğer kanunlaşırsa ki burada bir zımnı ortaklık da görüyorum ben. Kırmızı et birliğimiz burada, Torku burada, birçok kooperatif yöneticisi burada ama bu kooperatif yöneticilerinin temsil ettiği kuruluşlar ile siz kırdaki kadın kooperatifini aynı yasa içerisinde değerlendirdiğinizde, merak etmeyin, Afşar Kooperatifi çok kısa süre içerisinde tasfiye olacaktır. Oysa kooperatifin özü nedir? Demokratik olmasıdır. Nedir? Kâr gütmemesidir. Nedir? Sosyal amacı olmasıdır. Dolayısıyla, bir ayrım yapmak zorundayız.

Bakanlık yetkilileri, Sayın Komisyon Başkanı; kırsal kalkınma kooperatiflerini kesinlikle ayırıp başka bir yapı içerisinde değerlendirmek zorundayız, yoksa, daha önce o esnafa getirdiğimiz bir yapı vardı: Bütün esnafları aldınız vergiye tabi ettiniz, daha sonra hepsine muhasebeci tayin ettiniz; sonra döndünüz basit usule, tekrar “Ya, bunlar bunlar vergi vermesin.” noktasına geldik çünkü ortada bir yapıyı siliyorsunuz. Şu anda, bu yasada çok net bir şekilde şunu söyleyebilirim: Tuzu kuru olanlar ile sürünenler arasındaki bir durum. Tuzu kuru olanlara daha büyük kaynak sağlanıyor, olanak sağlanıyor, onların her türlü olanaklarına kavuşması için birleştirilerek götürülmeye çalışılıyor ama köyde, kırdan küçükler için bu yok olma yasasıdır; söyleyecek başka bir şey yok. Burada çok net ifadelerimi söylüyorum: Burada kırsal küçük kooperatifçiliği, sosyal amacı olan demokratik... Ne götürecektir bunlar? Ne denetimi? Ne götürecektir? Bilgisayarla -hangisinin köyde bilgisayarı var?- neyi yapacak? Ya, olacak iş değil. Hani, kendimizi unuttur gibiyiz; köy toplumumuzu, kırımımızı kentlerimizi, oradaki insanları görmez gibiyiz, âdeta başka bir coğrafyadan, başka bir dünyadan, başka bir uzaydan gelmiş gibiyiz şunları dinlerken.

Sayın Başkan, köy kökenli değil misin? Sayın Başkan, köy kökenli değil misin? Sayın Başkanlar, köy kökenli değil misiniz? Yapmayın bunu. Bu küçük üreticiyi, kır yok etme modelidir; çok net söylüyorum. Kırmızı Et Birliğinin söyleyeceği binlerce şey var söyleyemiyor, ben onların yerine söyleyeyim: Çiftçi şu anda öldü, seneye bu zamanlar kesmeye hayvan mayvan da bulamazsınız. Yem fiyatlarını kontrol edemediğiniz sürece dana için ne verecek bir teşvikiniz olur ne de alacak bir hayvancımız olur.

Geçtim onu, o başka bir mevzu; oturur onu da konuşuruz ama burada net bir şey söylüyorum, uyarıyorum, söylüyorum; sizlere ve bütün herkese, her şeye: Bu yasa küçük kooperatifçiliği bitiren, kırın kalkınmasına engel olan, oradan itibaren yeni bir modeli ortaya koyan ve -Tarım Kredi Kooperatifleri dâhil, Torku dâhil, bütün kurumlar dâhil- onları bir şekilde tutan ama küçükleri yok eden bir yasadır. Bu yasayı, bu açıdan, bu perspektif açısından, bu boyutuyla yeniden değerlendirilmesi gerektiğini söylüyorum. Elbette, sizler için iyi olan kısımları olsun, hiç itiraz yok ama bu, bütününde küçük üreticiyi yok eden, kadınların, engellilerin... O muafiyetler çok komik yani şey gibi, gerçekten bir anlamı yok bunların. Yani bin lira, 2 bin lira bir destek sağlanacak diye “Pozitif ayrımcılık yaptık.” demek gerçekten çok komik. Burada 3 kişinin oturduğu bir yemek parası kadar insanları eğer kandırmayı düşünüyorsak bunu da doğru bulmadığımızı söylemek isterim.

Sayın Başkan, bu şekilde geçerse, merak etmeyin, burada eleştiriye konu olan, küçük kooperatif örgütlenmesini bitiren, küçük çiftçiyi yok eden... Biraz da gönderme yapayım buradan: Galiba, belediyelerin ısrarla kooperatif kurup o kooperatifler üzerinden küçük çiftçiyi ayakta tutan modelinin ortadan kaldırılmasına dair ortak bir tutum görüyorum burada. Burada da ağırlıklı olarak siyasi bir tutum olduğunu, siyasi bir perspektif olduğunu da ortaya koymak isterim.

Dilerim iyi olur ama küçüklerin, köylünün, kırın yok edildiği bir modelden kimse kârlı çıkamaz. Bu kapitalizm öyle bir şeydir ki bugün onun çemberine giresin, yarın gelir boynuna sarılır “Ver bakalım.” der; ister verirsin, ister vermezsin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Sarıbal, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, toplantımızı son derece katılımcı ve katkı veren bir ortamda teklifin geneline ilişkin görüşmelerini bu şekliyle tamamlamış olduk.

Ben hem teklif sahibimize kapsamlı sunumu için hem çok değerli Komisyon üyelerimize başından beri teklifin tamamına ilişkin, geneline ilişkin görüşleri ve katkılarıyla bize sağladıkları destek için Komisyonumuzun üyesi olmayıp Komisyonumuza katılarak destek veren tüm milletvekillerimize teşekkür ediyorum. Tüm kooperatiflerimize, birlik başkanlarımıza katkıları için teşekkür ediyorum.

Şimdi maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1’inci maddeyi okutuyorum:

KOOPERATİFLER KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Yönetim kurulu başvuruyu bir ay içinde sonuçlandırır ve başvuru sahibine kararı taahhütlü mektupla veya elden imza karşılığında tebliğ eder.”

“Kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatiflerde, yönetim kurulu anasözleşmede belirtilen şartları taşıyanları ortaklığa kabulden kaçınamaz.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde söz isteyen? Yok.

Madde üzerinde önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- 1163 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “100.000 liradır.” ibaresi “100 Türk Lirasıdır.” şeklinde, dördüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ortaklık payının değeri kooperatiflerin amaç ve faaliyet konularına göre ilgili Bakanlıkça artırılabilir.”

“3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu kapsamında sigortacılık faaliyetinde bulunacak kooperatifler için en çok pay taahhüt sınırı uygulanmaz ve ortaklık payının değeri ilgili kurumun görüşü alınarak belirlenir.”

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Başkanım, bir açıklama istiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde 2’yle ilgili mi?

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Evet.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, madde 2’yle ilgili bir kısa açıklama rica ediyorum.

Sayın Uslu...

Tahsin Bey, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – 500 pay sınırı getirilmesi, bir ortağın en fazla 500 bin TL yatırabileceğini düzenlediğinde, kooperatiflere ciddi bir sermaye sınırı getirdiğini de tartışmamız gerekir mi? Bu konuya bir açıklama yapabilir misiniz?

ATAY USLU (Antalya) – Ben tam olarak soruyu anlayamadım da...

Şimdi, tabii, burada yapılmak istenilen şey, 2 tane konu var: Bir tanesi; rakamda bir güncelleme söz konusu.

İkincisi de Cumhurbaşkanlığına ait bir ortaklık payının arttırılmasıyla ilgili; yeni sistemde Cumhurbaşkanı kararıyla mümkün oluyor. Bu konunun Cumhurbaşkanı kararıyla değil, Ticaret Bakanlığının kararıyla olması gerektiği konusu var.

Diğer bir konu da Sigortacılık Kanunu’ndaki pay taahhüt sınırını kaldırıyoruz çünkü Sigortacılık Kanunu’na tabi...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sigortacılığı soruyoruz, sigortacılığı.

ATAY USLU (Antalya) – Evet.

Kooperatiflerde ciddi şekilde sermayeye, ana sermayeye ihtiyaç olabiliyor.

Bir CHP milletvekilimiz Erkan Bey de şöyle söylemişti: Hani “Şirketler tamamen kaldırıldığında bazı şirketler oralarda söz sahibi olacak.” şeklinde. Biliyorsunuz, kooperatifler ile şirketlerin farkı şu: Kooperatiflerde ne kadar pay koyarsanız koyun, 1 oyunuz var, her temsilcinin 1 oyu var. Oysa, şirketlerde sermayeniz kadar oyunuz var. Dolayısıyla, burada bir ortağın çok pay koyması sigortacılıkta herhangi bir süreçte, genel kuruldaki oylamada bir üstünlük sağlamıyor çünkü 1 oyu var; ne kadar sermaye koyarsa koysun, 1 oyu var. Burada yapmak istediğimiz konu tamamen sigortacılık faaliyeti yapan kooperatiflerin daha çok ana sermayeye ihtiyacı olmasından kaynaklanan bir durum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Yasin Bey, söz istiyor musunuz?

Buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Gerçi, bir önergem var. Önerge okunduktan sonra gerekçesi üzerine konuşayım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu maddeye ilişkin önerge değil mi?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Bu maddeyle ilgili.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, okutalım.

Madde üzerinde 2 adet önerge vardır, sırasıyla okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinin çerçeve hükmünde yer alan ve üçüncü fıkrasında yer alan "100 Türk lirasıdır. Kooperatife giren ortaklar en az 50 pay, en çok 5000 bin pay taahhüt edebilirler." şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Yasin Öztürk

Denizli

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun Yasin Bey.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Şimdi, gerekçesini de orada yazdım gerçi ama...

İlk konuşmamda da belirtmişim, şimdi, kanun teklifinin bütününde de böyle konuşan arkadaşlarımızın bir kısmı da: "Türkiye üzerinde dünya geneline göre kıyaslandığında çok kooperatifimiz var ama az üyemiz var." şeklinde bahsetti. Tabii ki 100 lira ve 7 kişiyle bir kooperatif kurulduğunda da -700 lirayla da bir kooperatifin nasıl yürüyebileceği ve nasıl faaliyet gösterebileceğiyle ilgili de bir...- kooperatiflerin böyle zayıf ve mantar gibi birçok kooperatifin olmasına da sebep verilebiliyor. Bu anlamda daha gerçekçi olabilmesi adına ve kooperatifin daha etkin faaliyet yürütebilmesi adına bu rakamın çok düşük kaldığını... Çünkü 700 lira sermayeyle o kooperatif iki sene boyunca en az ne yapabilir tartıştığımızda yeterli görmediğimi ifade etmek için bunu gündeme getirip bir önerge verdim. En az 50 pay olursa da 100 lirayla çarptığımızda her bir üye 5 bin lirayla katıldığında, rakam olarak baktığımızda 35 bin lirayla küçük bir köy kooperatifi faaliyetlerini daha etkin yürütebilir, diğer türlü o kooperatifler kâğıt üstünde, tabela tarzında kalır ve neredeyse sonradan kooperatif çöplüğüne dönüşen bir ortama dönüşebilir düşüncesiyle bunun tekrar gündeme alınmasını talep ettim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim Yasin Bey.

Arkadaşlar, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Önerge hakkında konuşmak yasak mı?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Efendim?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Önerge hakkında bir iki şey söyleme şansımız yok mu?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bir sonraki önergede inşallah.

Diğer önergeyi okutup oylarınıza sunacağım.

Okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinin çerçeve hükmünde yer alan "ve fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir." ibaresinin ", fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiş ve üçüncü fıkrasında yer alan '(100.000).- lira' ibaresi '100 Türk Lirası' şeklinde değiştirmiştir." şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Şahin Tin

Ahmet Çolakoğlu

İffet Polat

Denizli

Zonguldak

İstanbul

ŞAHİN TİN (Denizli) – Gerekçesini okutalım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Önergeyle 1163 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "(100.000).-lira" ibaresinin, aynı maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeye uygun olarak değiştirilmesi amaçlanmaktadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilmiş önergeyle Madde 2'yi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde 2 kabul edilmiştir.

Madde 3'ü okutuyorum:

MADDE 3- 1163 sayılı Kanununun 24 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu, bilanço, gelir gider farkı hesapları ve denetçilerin 66 ncı ve 69 uncu madde hükümlerine uygun olarak tanzim edecekleri raporlar, genel kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir yıl süre ile kooperatif merkezinde, varsa şubelerinde ve elektronik ortamda kooperatif bilgi sisteminde ortakların tetkikine amade tutulur.

Kooperatif ortaklarına kooperatif bilgi sistemi üzerinden, genel kurula katılma hakkını haiz ortakları gösterir listeye erişim yetkisi verilir.'

"Madde kapsamında elde edilen kişisel veriler sadece ortakların kooperatif iş ve işlemlerinden haberdar olmaları ve kooperatif organlarında görev almak isteyen adayların kooperatif ortaklarına ulaşabilmeleri amaçlarıyla kullanılabilir. Elde edilen veriler 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kullanılamaz, aktarılamaz veya başka bir şekilde işlenemez. "

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 4'ü okutuyorum:

MADDE 4- 1163 sayılı Kanununun 45 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "üç" ibaresi "iki" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Genel kurul toplantısına, yönetim kurulu tarafından kooperatif bilgi sisteminden alınan ortaklar listesinde adı bulunanlar katılabilir.

Genel kurul toplantısı anasözleşmede hüküm bulunması şartıyla elektronik ortamda da yapılabilir. Genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fiilen katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki -sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulama esasları ile genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin anasözleşme hükmü örneği Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. '

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde 1 adet önerge var, okutup oylarınıza sunacağım.

Okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ayhan Altıntaş

Ankara

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Gerekçe...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Özellikle kırsal bölgelerde henüz yeterli altyapı olmadığından elektronik ortamda Genel Kurul yapılmasının ortakların yeteri kadar temsiliyeti açısından uygun olmadığı değerlendirildiğinden maddenin teklif metninden çıkarılması amacıyla önerge hazırlanmıştır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Şimdi, değerli arkadaşlar, bu madde esasen... Genel Kurullarını isterse elektronik olarak yapabilecek, isterse fiziki olarak yapacak, buna Genel Kurul karar verecek. Dolayısıyla burada bir zorunluluk...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bir de ana sözleşmede olma zorunluluğu var.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Burada ortakların iradesine, hilafına bir durum yok.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Ben yine de söz alayım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun Yasin Bey.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Her ne kadar ana sözleşmeye bağlı olma durumu ve isteğe bağlı olsa da şöyle bir durum söz konusu olabilir. Şimdi, elektronik ortam... Her ne kadar bizim bahsettiğimiz gibi kırsal kesimde hâlâ çekmeyen yerler olsa da şöyle bir durum da söz konusu: Bizim insanımız ne yazık ki bu konularda çok duyarlı değil, başkana veya yönetim kuruluna kendi şifresini verir, kendi şifresi çerçevesinde o elektronik ortamda kendisinin yerine başkası da bu oylamalara katılabilir.

Şu anda biliyorsunuz eğitimde de yüz yüze eğitim yerine internet üzerinden yapılan eğitimlerde yeri geliyor -sosyal medyada görmüşsünüzdür- kişi kendi profil resmini, görüntüsünü koyuyor, sonra sanki dersi dinliyormuş gibi, hâlbuki dersle alakası yok... Dolayısıyla özellikle Esnaf Kefalet Kooperatiflerinde falan bu noter vasıtasıyla olan oy kullanma hakkını verdiğinde de buna benzer uygulamalarda sorun yaşadığımız insanlarımızın gördük. Yani art niyetli bir yönetim kurulu yapısı bunu da çok rahat bir şekilde karşılayabilir. Niçin o üyeden bunu istedin de... Ben, köy yerinde çoğu üyenin bunu, kendi şifresini verebileceğini düşünüyorum; dolayısıyla da kendi oy kullanma yerine başkası onun yerine oy kullanabilir diye düşünüyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Öztürk’e teşekkür ediyorum. Bu konuda Bakanlığımız gerekli notları da aldı, idari olarak bunları mahzura yol açmayacak şekilde süreci yönetecekler.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Madde 4’ü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde 4 kabul edilmiştir.

Madde 5’i okutuyorum:

MADDE 5- 1163 sayılı Kanunun 55 inci maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve mevcut üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kistaslara göre belirlenen kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve yedeklerinin, seçilmelerini takiben en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şarttır. Süresi içerisinde eğitim şartını sağlayamayanların üyeliği düşer.

Eğitim programına ilişkin usul ve esaslar ile buna tabi olacak kooperatifler ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

“Üçüncü fıkra, tüzel kişi üyelerin temsilcileri hakkında da uygulanır”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde 2 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ayhan Altıntaş

Yasin Öztürk

Ankara

Denizli

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Gerekçe...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Seçimle gelinen bu görevin böyle bir şarta bağlanarak düşmesi Anayasa Mahkemesi kararlarıyla da belirlendiği üzere kazanılmış haklara, dolayısıyla Anayasa'ya aykırı olacaktır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, söz istiyor musunuz?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Evet, şimdi, eğitimi mutlaka önemsiyoruz fakat eğitim almadı diye birinin seçilme hakkının iptal edilmesinin de çok uygun olmadığını, hatta bu konuyla ilgili Anayasa'da kararlar olduğunu biliyoruz. Bu madde buradan bu şekilde geçerse Anayasa Mahkemesinden de döneceğini düşünüyoruz. Dolayısıyla eğitimi başka türlü de olsa zorunlu hâle getirelim ama kişinin seçilme hakkını da elinden almamamız gerektiğini düşünüyorum. Bu maddenin dışında, aynı şekilde sadece yönetim kuruluna değil denetçilere de bu söz konusu.

Ha, şu olabilir: Yönetim kurulu başkanı eğitim almadığı takdirde başkanlığı düşsün ama seçilme hakkı devam etmiş olduğu için yönetim kurulu üyeliği devam edebilir ama bu türlü olursa bunun Anayasa Mahkemesinden döneceğini düşünüyorum çünkü seçilme hakkı... Örnek vererek söylüyorum, bir milletvekiline diyelim ki “Dönemi içinde -bir yıl içinde- işte, üç defa konuşmazsa milletvekilliği düşer.” diye bir kanun teklifi getirilebilir mi? Getirilemez. Dolayısıyla burada da seçilmiş olan kişinin eğitim almadı diye yönetim kurulu üyeliği düşmesi uygun değil.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Katılmazsa düşüyor.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Katılmazsa ayrı bir konu.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey'e teşekkür ediyorum.

Şimdi, bu kaygılara ilişkin notlarımızı aldık, Genel Kurula kadar bu konuyu çalışmaya devam ediyoruz. Eğer bu kaygılarla ilgili tespitlerimiz sizin söylediğiniz yönde olursa Genel Kurulda bu yönde bir iradeyi hep beraber ortaya koyabiliriz Yasin Bey. O yüzden, şu aşamada bu notları aldık ve üzerinde Genel Kurula kadar çalışacağız, onun özellikle notlara geçmesini istiyorum. Genel Kurul aşamasında da hep birlikte en doğru ve makul olan çözümü birlikte bulmuş olacağız.

Teşekkürler.

Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas sayılı Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesinde geçen “en geç dokuz ay içinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Bakanlık veya Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından verilecek” ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan	Müzeyyen Şevkin	Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Kocaeli	Adana	Manisa
Tacettin Bayır	Çetin Osman Budak	
İzmir	Antalya	

Gerekçe:

Kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve yedekleri ile varsa temsilcilerinin, kooperatifçilik konusunda bilgilerinin artırılması amacıyla kooperatifçilik eğitim programını tamamlama zorunluluğu getirilmesi yerinde bir düzenleme olmakla birlikte, bu eğitimi kimin vereceği hususu kanunda net biçimde öngörülmemiştir. Kanuni belirlilik ilkesi gereği önergeyle bu eğitimlerin bizzat Bakanlık veya Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından verileceği kuralı getirilmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Ancak bu önergeye de demin söylediğim çerçevede, Genel Kurula kadar gerekli çalışmaları yaparak hep birlikte ortak bir çözüm bulacağız inşallah.

Atay Bey söz istiyor.

Buyurun Atay Bey.

ATAY USLU (Antalya) – Kanun teklifini çalışırken üzerinde çokça durduğumuz, görüş alışverişinde bulunduğumuz, tartıştığımız konulardan bir tanesi eğitim konusuydu. Kooperatifçilik sektörüne eğitimin gelmesi önemli, herkesin bu konuda görüş birliği var. Bu eğitimin ciddiyeti nasıl olacak, nasıl olmalıdır? Bu konu çok tartışıldı. Tabii, burada kooperatif üyeliği düşmüyor, yönetim kurulu üyeliği düşüyor veya yönetim kurulu başkanlığı düşüyor; bu farkı görmek lazım, yoksa kooperatif üyeliği eğitim şartına bağlı değil burada, yalnızca başkan olamayacak ve yönetim kurulu üyesi olamayacak. Bir de Ticaret Bakanlığı bunun esaslarını belirleyecek; ilgili bakanlıkların görüşlerini alacak ve Ticaret Bakanlığı bir yönetmelikle belirleyecek. Tabii, bizim buradaki niyetimiz üniversiteler aracılığıyla bu işin yapılması, uzaktan eğitim olarak yapılması çünkü yüz yüze eğitim de çok zor olabilir bu konuda ama ilgili Bakanlık yönetmelikle bunu belirleyecek, mutlaka sektörün de görüşünü alarak yönetmeliği çıkaracaktır.

Bir arkadaşımız ilk başta geneli üzerinde konuşurken “Neden eğitim geç başlıyor, 2022’de başlıyor?” gibi bir şey söyledi. Buradaki maksat şu: Mevcut, devam eden yönetim kurulu üyeliklerine herhangi bir eğitim şartı getirmiyoruz. Bu konuda da tabii, bizim ilk taslak çalışmamızda birkaç çalışma oldu, CHP’li milletvekili arkadaşlarla konuştuğumuzda onların önerisiydi o, dediler ki haklı olarak: “Mevcutlara getirmeyelim çünkü mevcutlar seçilirken bunu bilmiyordu ama bundan sonraki bu bilerek seçilecekler, o yüzden bundan sonraki süreçlere getirelim.” Biz de onun için süreyi ileriye ötedik.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Madde 5’i oylarınıza sunuyorum... Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde 5 kabul edilmiştir.

MADDE 6- 1163 sayılı Kanununun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan “Aynı türde” ibaresi “Amacı ve esas faaliyet konusu aynı olan” şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde 6’yı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde 6 kabul edilmiştir.

MADDE 7-1163 sayılı Kanununun 57 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Ancak kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarında üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanlar aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilemezler.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu konuda bir adet önerge var; okutup oylarınıza sunuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi’nin çerçeve 7’nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ahmet Çolakoğlu

Şahin Tin

İffet Polat

Zonguldak

Denizli

İstanbul

Gerekçe:

Önergeyle kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarında üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanlar aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilemeyeceğine ilişkin sınırlamanın kaldırılması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu arada arkadaşlar, komisyonumuzun çalışmaları kayıt altına alınmaktadır, ilave kayıtlara ihtiyaç yok, teşekkür ederim.

Tahsin Bey, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Ben, teklif sahibi Atay Uslu Vekilimize soruyorum: Neden “Beş yıldır üzerine çalıştığımız bir teklif metni.” diye Komisyona sunuyorsunuz? Neden iki dönemi bu teklife koydunuz ve sonra da vazgeçtiniz? Bize gelen en büyük sıkıntılar, Türkiye genelinde kooperatif başkanlarının yirmi yıl, otuz yıl başkanlık yaptıkları, hatta bazı kooperatifleri ele geçirerek sürekli o kooperatiflerde devam ettiği şikâyetleri oluyordu. Biz bu madde üzerine Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak saatlerce tartıştık ve şu kararı almıştık: Bu doğru çünkü bugüne kadar yapılan başkanlık dönemini kapsamayacak, bundan sonraki iki dönem -dört, dört; sekiz yıl- yani sekiz yıl da çok az bir dönem değil. Bugün buradaki AK PARTİ’li komisyon üyelerine de sorsak sizin getirdiğiniz daha önceki teklif metnindeki madde destek görecek. “Baskı mı geldi size geri adım attınız da bu metnin bugün özellikle bu tekliften çıkarılmasına sebep oldu?” diye hem size hem de AK PARTİ Grubuna, Komisyon üyelerine bu soruyu soruyorum, açıklanmasını istiyorum tutanaklara geçmesi açısından.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Atay, buyurun.

ATAY USLU (Antalya) – Tabii, Tahsin Bey’in bu soruyu bana sormaması gerekiyor çünkü netice itibarıyla bu teklifi ben getirdim ama bundan sonraki karar komisyonumuzun ve Genel Kurulumuzun. Biz teklifimizde sekiz yıllık süre getirdik, “Sekiz yıl sonra bir dönem ara verilsin, daha sonra seçilsin.” dedik. Zaten bu kanun bu şekilde geçseydi sekiz yıl sonra uygulanabilecekti, mevcutlara uygulanmayacaktı ama bu, Komisyonumuzun ve Meclisimizin takdiridir.

Netice itibarıyla, bir kanun çıkarılıyor, bu konudaki farklı fikirler ortaya çıkabilir. Ama şunu söylüyorum: Bu değişiklik bile şunu gösteriyor; demek ki her şey tartışılıyor.

Tahsin Bey, siz en başta sunuş konuşmasını yaparken dediniz ki: “Bir yerde hazırlandı, getirildi; hiç üzerinde görüş, mutabakat olmadı, görüşülmedi, değiştirilmedi.” Demek ki her aşamada değiştirildi. Hatta ben size söyleyeyim, CHP Grup Başkan Vekili Özgür Bey bizi milletvekili arkadaşlarla bir araya getirdi, onların tekliflerini bile -bazı tekliflerini bile- biz bu teklifin içerisine dercettik. Bakın, siz dediniz ki: “Görüş alınmadı, kanun hazırlanırken kamuoyuyla paylaşılmadı.” HDP Milletvekili Ali Bey de dedi ki: “Taslak bana geldiğinde kamuoyuyla paylaştım, baktım ki birlikler bizden önce ulaşmışlar.” Demek ki biz bunu kamuoyuyla paylaşmışız, daha önceden kamuoyuyla bu konuda çalışmalar yapılmış.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – “Kamuoyu” bu demek değil yalnız, orada bir eksik kaldı.

ATAY USLU (Antalya) – Netice itibarıyla bu konu 2016’dan itibaren konuşulan bir konu. 2016’dan beri konuşulan konu bir şekilde taslak hâline geldi, olgunlaştı ve kendi içimizde, milletvekili arkadaşlarımızla bu noktaya getirdik.

Tahsin Bey, şimdi, 73 milletvekili arkadaşımız imza attı, burada Komisyon üyesi arkadaşlarımız da imza attı, onları temsilen burada onlar var. Hani, diyorsunuz ya “Niye 73 milletvekili yok.” 400 milletvekili imza atsaydı 400’ü burada mı olacaktı? Ya da şöyle diyelim: CHP bazı maddelere karşı çıkıyor; neden bütün CHP milletvekilleri burada değil karşı çıktığı için? Böyle bir soru sorulamaz yani. Neden? Çünkü temsiliyet; burada arkadaşlar, siz, grup olarak CHP milletvekillerini temsil ediyorsunuz, AK PARTİ milletvekillerini biz temsil ediyoruz; en başta söylediğiniz için söylüyorum.

Biz bu kanun teklifini sürecin içerisinde olgunlaştırdık ve Komisyonumuzun takdirine sunduk.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Uslu, Komisyonumuz her türlü soruyu sorabilir, siz de cevap verirsiniz; o yüzden, sorulara ilişkin...

ATAY USLU (Antalya) – Sayın Başkanım, ben de milletvekiliyim, netice itibarıyla cevap veririm herhâlde.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ama soru sorulamaz değil, soru sorulabilir, o yüzden siz de cevabını...

ATAY USLU (Antalya) – Ben de cevap verdim canım. Dedim ya, “Neden gelmedi milletvekilleri.” dediler, ben de o zaman muhalif olanlar niye gelmedi...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – O, Başkana soruldu, size değil.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Sizden hem Komisyon üyelerimizden hem teklif sahibinden istirhamım şu: Doğrudan konuyla ilgili kısa ve net konuşursak memnun olurum.

Şahin Bey’e söz veriyorum, bir cevaplasın.

ŞAHİN TİN (Denizli) – Evet, Başkanım, 7’nci maddeyle ilgili burada sınırlamanın kaldırılması konusundaki genel ortak karar daha çok tecrübeli kooperatif üyelerinin sınırlandırılarak azaltılmaması çünkü köylerde, daha bu tür şeylerde üye sayısı az, bu işe hevesli olanlar az, hevesli olanları da sınırlayıp yok etmek de o zaman yeni kooperatiflerin kurulmasını engelleyecektir, yani bu anlamda olayı değerlendirdik, bu maksatla da bu sınırlamayı kaldırmış olduk.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim Sayın Tin.

Tahsin Bey sanırım bu cevap karşısında son derece tatmin olmuştur diye düşünüyorum.

Şimdi oylarınıza...

Evet, Tahsin Bey, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) - Sayın Vekilim, bizim bugün buradaki sadece kanun metnine itirazımız yok. Bu yeni sistemde, işte, kanunları özellikle Cumhurbaşkanımız seçim döneminde, anayasa değişikliği döneminde şunu söylemişti: “Yasama ve yürütme... Yürütme işine bakacak, yasama Büyük Millet Meclisinde çalışılacak, o mutfaktan çıkacak.” demişti.

Şimdi, bir sistem var, bu sistemde de milletvekilleri kanun teklifini hazırlamak zorunda. Biz şunu söylüyoruz: Kanun teklifi hazırlanırken eskiden en azından bu kanuna Bakanlar sahip çıkıyordu, bakanlıklar sahip çıkıyordu; şimdi, kanun teklifleri sahipsiz. Bizim dışımızda kanun teklifleri ortalıkta geziyor, Büyük Millet Meclisinde bu, daha fazla tartışılın diyorum. Örneğin, bugün 72 milletvekili imza atıyorsa bu 72 milletvekili bu kanunları tartışsın. Bugünkü buradaki görüntüye üzüldüm. Yani AK PARTİ Grubu bir taraftan önerge veriyor, İYİ Parti Grubu bir taraftan önerge veriyor, CHP, biz ayrı önerge veriyoruz yani öyle bir karmaşıklık var ki böyle bir kanun hazırlanmaz. Onun için biz diyoruz “Gerekirse İç Tüzük’te de değişiklik yapalım, komisyona bu görev verilsin, komisyonla günlerce...” Bugün, işte kooperatifleri dinliyoruz, gerekirse bu kooperatiflerle ortak bir komisyon oluşturarak Büyük Millet Meclisinde milletvekillerinin katkılarıyla, kooperatif yönetimlerinin katkılarıyla öyle bir kanun hazırlayalım ki beş yıl, on yıl değişmesin. Şöyle söyleyeyim: Yani şu kanuna baktığınız zaman gerçekten reform yapılması gereken bir kanun ama tamamen işte önergelere bırakılmış, yani üzerinden geçilmeden, çalışılmadan bizim önümüze gelmiş, yani mutfakta iyi çalışılmamış. Evet, size imzalatılmış, siz de kendi iradenizle emek vermeye çalışıyorsunuz ama biz “Bugünkü sistemi uygulayalım.” diyoruz. Büyük Millet Meclisinde, yasamada daha fazla mücadele ederek o kanunları kaliteli kanun hâline dönüştürelim diye biz o şekil açıklama yaptık ama siz olayı bireyselleştirdiniz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kenanoğlu, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Şimdi, Atay Bey, ya “kamuoyu” derken sektör temsilcilerinden bahsetmiyoruz. Aslında burada bulunan sektör temsilcileri, işte, üst birlik başkanları, kooperatif başkanları ve benzerlerinden de şikâyetçi olan, -bunlardan da hani sözüm burada arkadaşlara değil, genel olarak geneli ifade etmek açısından söylüyorum- bu başkanlardan ve bu yönetimlerden illallah eden on milyonlar var yani.

Şimdi, dolayısıyla “kamuoyu” dediğiniz şey, kooperatifle ilişkisi olan, kooperatifi yaşamında ilgilendiren bütün herkesle bu teklifin paylaşılmasıydı, bahsettiğim budur. Şu anda, örneğin, kooperatiflerin üst yöneticileri, birlik başkanları ve benzerleri var, geliyorlar, çok değerli fikirlerini bizimle paylaştılar. Biz de şunu gördük ki aslında onların da yani sizlerin konuşmalarıyla sizin de ciddi anlamda mevcut teklifin önünde şikâyetleriniz var ve önerilerimiz de var. Bu da garibimize gitti bir taraftan, demek ki sizinle de iyi çalışılmamış. Şimdi, bununla birlikte kamuoyuyla paylaşılmayan bir tekliften bahsediyoruz. Sizin mevcut kimi birlik başkanları ve yöneticileriyle paylaştığınız tekliften biz muhalefet partileri olarak ya, onlardan sonra haberdar olduk, şikâyetimiz budur, bu olumlu bir şey değil yani, bunu savunmayın.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Evet, Sayın Bakırlıoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, özellikle bu kanun teklifi çalışmaları esnasında daha önce mesela, buraya değerli katkılarını sunmak için birçok birlik başkanı, çalışanı, bürokrati, kooperatifçilerimiz gelmiş. Daha önce, diyelim Maden Kanunu'yla ilgili bir kanun teklifi geldiği zaman oradan etkilenen kurumların bize o kanun teklifiyle alakalı görüşleri, yazıları gelirdi. Biz bu kanunu çalışırken biz kendi imkânlarımızla yani tanıdığımız, eşimiz, dostumuz, bildiğimiz, bölgemizdeki, yöremizdeki kooperatif başkanlarına danışarak bu kanun teklifine yani buna hazırlandık ve onların birçoğunun da bu kanun teklifinden haberi yoktu. Şimdi, keşke... Bir de şöyle bir şey de çıktı: Kooperatiften kooperatifçi arkadaşlarımızın bize anlattıklarıyla esasına bakılırsa bu kanun teklifindekiler arasında da farklılıklar olduğunu görüyoruz yani esasında çok daha farklı beklentiler, çok daha farklı istekler, talepler ve görüşler de var. Keşke böyle bir çalışma olsaydı yani daha önceden bu görüşler bize aktarılmış olsaydı, üzerinde daha çok çalışıyor olsaydık belki o görüşleri de bu kanun teklifinde yansıtabilirdik. Sanki bu kanun teklifi çalışmalarında böyle bir aksaklık oldu gibi geldi. O bakımdan çalışmakta da biraz zorluk çektik.

Bir de ben sizden şey rica etmiştim, siz “var” demiştiniz, 2019-2023 Stratejik Plan'la alakalı çünkü biz onu kamuya açık hiçbir yerde bulamadık, bakanlıkta da bulamadık, daha sonra gönderirseniz sevinirim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Bakırlıoğlu, teşekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamamladı herhâlde.

ATAY USLU (Antalya) – Çok kısa, Başkanımaya şey yapayım.

Burada bizim tabii, gerekçede bahsettiğimiz şeylerden bir tanesi Türkiye Kooperatif Eylem Planı, diğeri de 2021-2023 Ekonomi Programı. Yani 2021-2023 Ekonomi Programı zaten Resmî Gazete'de yayımlandı, oradan bulabilirsiniz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben bulamadım yani sizin elinizde de 2021-2023 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı yok yani onu anlıyorum.

ATAY USLU (Antalya) – O yok, o yok tabii. 2021-2023... Bak, ama gerekçede...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ama şimdi, burada o zaman şöyle bir yanlışlık yok mu? Yani 2012-2016 yıllarını kapsayan bir eylem planına göre hazırlık yapmışsınız ki artık o 2016'da bitmiş. Yenisi, o da kadük olmuş. Yani burada bir tuhaflık var, demek istediğim şey o.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – O zaman siz Sayın Vekilimizin talebi doğrultusunda bakanlık yetkilileri...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yok, ben baktım. Bakanlık yetkilileri 2017'de bütün kurumlar bir araya geldi, çalışma yaptık, eylemleri belirledik fakat “Kadük kaldık.” tarzında bir cevapları oldu.

BAŞKAN ZİYAALTUNYALDIZ – Sayın vekillerimize ve Sayın Atay Uslu'ya teşekkür ediyorum.

Ben önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir ve madde 7 metinden çıkarılmıştır.

Takip eden maddeyi okutuyorum, buyurun:

MADDE 8- 1163 sayılı Kanununun 62 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yönetim kurulu; kendi tutanakları, genel kurul tutanakları, ortak listeleri, gelir-gider hesapları ve yıllık bilançonun usulüne uygun olarak hazırlanması ve saklanmasından, tetkik olunmak üzere denetçilere verilmesinden sorumludur. Ayrıca görevi sona eren yönetim kurulu üyeleri tarafından sorumlulukları altında bulunan para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarının seçimlerin yapıldığı genel kurul toplantı tarihinden itibaren üç işgünü içinde tutanakla yeni seçilenlere teslimi zorunludur.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 8'inci maddesinde yer alan “üç” ifadesinin “onbeş” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ayhan Altıntaş

Yasin Öztürk

Ankara

Denizli

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Yönetim kurulu üyelerinin, sorumlulukları altında bulunan belge ve varlıkları görevlerinin yeni seçilenlere teslim zorunluluğu için belirlenen üç iş günü yetersiz olup bu nedenle on beş iş gününe çıkarılmıştır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sonuçta genel kuruldan sonra bir değişiklik söz konusu olduğunda bahsettiğimiz para, mal, defter, belge üzerinde, üçü bırakın, bir gün sonra bile işlem yapsa o yöneticiler zaten cezai bir sorumluluk üzerindeler fakat “tescil işlemi” diye bahsettiğimiz bir yasal süre var. O tescil işleminin sürecini de “on beş gün” diye biliyoruz, dolayısıyla bu üç iş gününde yetişmediği takdirde özellikle bu işin bir de kooperatif, birlik, millî birlik kısmına baktığımızda üç iş gününün çok yetersiz olduğunu, en azından tescil işlemleri süresi kadar olması gerektiğini düşünerek bu önergeyi verdik.

Teşekkür ederim.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi bir oylayayım Sayın Tarhan.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Buyurun Tahsin Bey.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Belki önergeyi kabul ederdiniz.

Ben teklif sahibine soruyorum: Büyük kooperatiflerde teslim üç gün...

Teklif sahibi dinlerse...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Atay Bey, Tahsin Bey bir şey soruyor.

Buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Büyük kooperatiflerde üç günde teslim süresi yeterli mi, neye göre bunu belirlediniz? Yasin Bey de açıklıyor, işte “15 gün olsun...”

ATAY USLU (Antalya) – Evet. Bu konuyu Bakanlıkla da görüştük. On beş, beş, üç gibi süreler üzerinde çok tartıştık. Süreyi kısıtlayan, azaltan konu şu: Paranın teslim edilecek olması yani çünkü para teslim edilecek. Netice itibarıyla belgeler on gün sonra teslim edilir ama paranın on gün sonra teslim edilmesinin mahzurlar ortaya çıkarabileceği söylendiği için üç gün olarak belirlendi ama takdir Komisyonumuzundur yani beş de olabilir, on beş de olabilir bu süre ama işin içinde para var, özellikle para konusu önemli.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – O yüzden uzatmak istemediniz.

ATAY USLU (Antalya) – Evet.

Bir de şu var tabii: Herkesin kaybedeceğini bilerek seçimlere gitmesi gerekiyor. Netice itibarıyla onu fark etmesi lazım ki belgelerini hazırlayarak gitsinler yani o da söz konusu.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Uslu, teşekkür ediyorum.

Madde 8’i oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde 8 kabul edilmiştir.

Madde 9...

HAYKOOP MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ FARUK ÖZEN – Sayın Başkan...

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bir şey mi söyleyecektiniz?

HAYKOOP MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ FARUK ÖZEN – Bir katkıda bulunacaktım.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Neydi o?

HAYKOOP MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ FARUK ÖZEN – Oylandı, geçti artık.

Şeyi söyleyecektim: Tescil edilmeyen bir yönetime parayı teslim etmek ne kadar doğru olur? Tesciliyle alakalı sıkıntı olabilir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet.

Devam edelim.

MADDE 9- 1163 sayılı Kanununun 65 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 65- Denetçi, genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik eder. Genel kurul tarafından, denetleme organı olarak görev yapmak üzere en fazla dört yıl için en az bir veya daha fazla denetçi seçilir. Genel kurulca asıl üye sayısı kadar yedek üye seçilebilir.

Çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslara göre belirlenen kooperatiflerin denetleme organı üyeleri ve yedeklerinin, seçilmelerini takiben en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şarttır. Süresi içerisinde eğitim şartını sağlayamayanların denetçiliği düşer. Eğitim programına ilişkin usul ve esaslar 55 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamında çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Denetleme organı üyeliğinin herhangi bir nedenle boşalması halinde üyelerin yerlerine en çok oy alan yedekleri geçer. Yedeklerle beraber üye sayısı genel kurulca belirlenen sayının altına düştüğü takdirde, mevcut üye veya üyeler ilk genel kurula kadar görev yapmak üzere şartları haiz kişileri denetim kurulu üyeliğine atar. Yedekler de dahil hiçbir üye kalmaması halinde, yönetim kurulunca, denetçilerin seçilmesi amacıyla genel kurul derhal toplantıya çağırılır.

Ana sözleşme ve genel kurul kararı ile denetim organının görev ve yetkilerini artırmak ve özellikle ara denetlemeleri öngörmek mümkündür.

Denetçi raporu genel kurula sunulmayan kooperatiflerde; finansal tablolar, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu ve ibra hakkında alınan kararlar geçersizdir.

56 ncı maddenin birinci fıkrasının (1) ve (3) numaralı bentleri ile üçüncü fıkrasında yer alan hükümler denetçiler hakkında da uygulanır.

Yönetim kurulu gecikmeksizin denetçileri ticaret siciline tescil ettirir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan ettirir.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde 1 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunuyorum.

Buyurun.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 9'uncu maddesinin ikinci fıkrasının teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ayhan Altıntaş

Yasin Öztürk

Ankara

Denizli

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Gerekçeyi okutun, 10'uncu maddeyle aynı çünkü.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Seçimle gelinen bu görevin böyle bir şarta bağlanarak düşmesi Anayasa Mahkemesi kararlarıyla da belirlendiği üzere kazanılmış haklara dolayısıyla Anayasa'ya aykırı olacaktır. Eğitim, göreve seçilmenin şartlarından biri olarak öngörülebilecek şayet; kapsamı, eğitimi verecek kişi ya da kurumlar, süresi ve ana hatlarıyla Kanunda yer almalı ayrıntılar yönetmeliğe bırakılmalıdır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Madde 9'u oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde 9 kabul edilmiştir.

Madde 10...

MADDE 10- 1163 sayılı Kanunun 69 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Dış Denetim:

MADDE 69 - Ticaret Bakanlığı tarafından çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslar dikkate alınarak belirlenen kooperatif ve üst kuruluşları dış denetime tabidir. Dış denetim finansal tabloların denetimidir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtıp yansıtmadığı da dış denetimin kapsamı içindedir.

Dış denetim genel kurulca alınan karar doğrultusunda;

a)Kamu Gözetimi: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilen bağımsız denetçiler,

b)1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa tabi meslek mensupları,

c)İlgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen, bağlı olunan merkez birlikleri veya merkez birliği kurulamamışsa bağlı olunan birlikler, tarafından yapılabilir.

İlgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen birlik ve merkez birlikleri 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümlerine göre bağımsız denetime tâbidir.

Dış denetim yapacak denetçiler ile denetim yetkisi verilen birlik ve merkez birliğinin denetimle görevlendirilen personeli, görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı, fiillerinin niteliğine göre 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun kamu görevlilerine ait hükümleri uyarınca cezalandırılır.

Dış denetim ve bu denetimi yapacak denetçiler hakkında da 65 inci maddenin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkraları uygulanır.

Bu madde ve 65 inci madde kapsamında yapılacak denetime ilişkin usul ve esaslar, denetçilerin nitelikleri, uyacakları etik ilkeler, görev ve yetkileri, seçilmeleri, görevden alınmaları veya ayrılmaları, denetimin ve denetim raporlarının içeriği ve raporun genel kurula sunulması ile üst kuruluşların yetkilendirilmesine ilişkin hususlar ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, kısa bir açıklama...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyle ilgili mi?

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Evet.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Teklif sahibine tekrar sorum da: Özellikle eczacı arkadaşlar bu maddede üst kurulların denetleme yapamadıklarını... Bu maddeyle birlikte biz şunu söylüyoruz: Engellenmediğini düşünüyoruz biz grup olarak. Burada bir açıklama yapar mısınız? Üst kurullara engelleme getiriyor mu denetim açısından?

ATAY USLU (Antalya) – Getirmiyor; bu, yeni bir denetim sistemi. Burada büroların durumuna göre, ortak sayısına göre, çalışma alanına göre Ticaret Bakanlığı bir durum belirleyecek. Birincisi, bağımsız denetçiler; ikincisi, meslek mensupları; üçüncüsü de yine merkez birlikleri tarafından belirlenmiş denetçiler tarafından kooperatifler denetlenebilecek. Buradaki hedefimiz şu tabii: Çok büyük kooperatifler bağımsız denetçiler tarafından denetlensin ama küçüklerin kendi birlik denetçileri tarafından mevcut denetimleri devam etsin. Yani küçük kooperatifler için herhangi bir yük getirmiyor bu madde.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bir itirazımız yok zaten.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 11- 1163 sayılı Kanunun 72 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Kooperatifler, kooperatif birliklerine; kooperatif birlikleri de merkez birliğine ortak olmadığı takdirde, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayamaz ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapamaz. Bu kapsamdaki başvurularda; Birlikler kooperatifleri, merkez birliği de birlikleri ortaklığa kabulden kaçınmaz.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bir adet önerge var, okutup oylarınıza sunacağım.

Buyurun.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan “Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”nin çerçeve 11’inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer madde numaralarının buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

MADDE 12 - 1163 sayılı Kanununun 77’nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Merkez birlikleri kooperatif şeklinde Türkiye Milli Kooperatifler Birliğini kurabilirler. Sulama Birlikleri Kanunu ile 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununa göre kurulmuş merkez birlikleri Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine üye olabilirler.”

Ayhan Altıntaş

Yasin Öztürk

Ankara

Denizli

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Söz istiyor musunuz Yasin Bey?

YASAMA UZMANI MUSTAFA ŞAHİN- Efendim, yeni madde ihdasına ilişkin önerge; önce maddeyi oylayacağız, sonra bunu işleme alacağız.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – O zaman madde 11’i öncelikle bir oylarınıza sunayım:

Madde 11’i kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde 11 kabul edilmiştir.

Yeni madde ihdasına ilişkin olarak Yasin Bey ve Ayhan Bey’in bir önergesi var.

Yasin Bey, söz istiyor musunuz?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Evet.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey’e söz veriyorum, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Şimdi, madde 11’i oyladığımıza göre, bu madde 11’i kanuna koyduğunuzda mevcut kanundaki, 1163’teki 77’nci maddeyle bir çelişki söz konusu. O sebeple biz, bu 77’nci maddenin de düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz, yeni düzenlemeye uyumlu hâle getirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü 77’nci madde, bu madde 11’de bahsettiği gibi, bir sıralama şeklinde değil, birliklerin de direkt merkez birliğe üye olmadan millî birliğe üye olmasını sağlıyor 77’nci madde şekli. O sebeple, birliklerin dikey örgütlenmeye uygun şekilde, önce merkez birliğine, sonra millî birliğe üye olması gerektiği için, bu maddeye uyumlu hâle getirilmesi için bu yeni maddeyi görüşlerinize sundum.

Takdir Komisyonundur.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Bu konuyla ilgili kanun teklifini hazırlayan arkadaşlar da Genel Kurula gelmeden bir baksın -yani ciddi bir şekilde- 77’nci madde buna uyum sağlıyor mu, sağlamıyor mu diye.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teklif sahibi arkadaş da notunu alsın ve bu konuyu Genel Kurula kadar bir çalışsın.

Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Bir madde ihdası önergesi daha var, onu okutup oylarınıza sunacağım:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas sayılı Kanun Teklifi'nin 11'nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki düzenlemenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan	Müzeyyen Şevkin	Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Kocaeli	Adana	Manisa
Çetin Osman Budak	Tacettin Bayır	
Antalya	İzmir	

MADDE 12- 1163 sayılı Kanunun 75 inci maddesine üçüncü fıkraya eklenmiştir.

“Kooperatif merkez birlikleri kendisine bağlı birlik ve kooperatiflerinin çalışanları için her yıl hizmetiçi eğitim düzenler. Hizmetiçi eğitime ilişkin usul ve esaslar Kanunun 55 inci maddesine göre çıkartılacak yönetmelikle belirlenir.”

Gerekeç:

1163 sayılı Kanun'un 75'inci maddesine eklenen üçüncü fıkrayla kooperatiflerin kurumsal kapasitelerinin artırılması için çalışanlarının kooperatifçilik konusunda bilgilerinin artırılması amacıyla Kooperatif merkez birlikleri tarafından hizmet içi eğitim verilmesi zorunlu hâle getirilmekte, buna ilişkin hususların da Bakanlık tarafından çıkartılacak yönetmelikle belirleneceği düzenlenmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tahsin Bey, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, bunu kabul edebilirsiniz. Birlik ve kooperatiflerin çalışanlarına da her yıl hizmet içi eğitim verilmesini burada öneriyoruz.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bir de Bakanlığın çıkaracağı yönetmelikle... Makul bir şey yani.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Eğitime ilişkin şey bir konu.

Teklif sahibi Sayın Uslu'dan bu konuyu Genel Kurula kadar çalışmasını biz de istirham edelim.

ATAY USLU (Antalya) – Komisyonun takdirinde Başkanım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Şu anda Komisyonun bu konuyla ilgili çalışmasını...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Hâli yok, mecali yok.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – “Size bırakıyoruz.” diyor.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yok, çalışacak.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir maalesef.

Şimdi, 12'nci maddeyi okutup oylarınıza sunacağım.

Buyurun.

MADDE 12- 1163 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci cümleleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yapı kooperatifleri, anasözleşmede gösterilen işlerin tamamlanması ve ferdi mülkiyete geçilip konutların ve/veya işyerlerinin ortaklar adına tescil edilmesiyle amacına ulaşmış sayılır ve dağılır. Ancak tescil işleminden sonra usulüne uygun şekilde anasözleşme değişikliği yapılarak kooperatifin amacının değiştirilmesi halinde dağılmaya ilişkin hüküm uygulanmaz.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Takip eden maddeyi okutuyorum:

MADDE 13- 1163 sayılı Kanunun 87 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“B) Bakanlık temsilcileri ve kararların yürürlük şartı:

MADDE 87- Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin, genel kurul toplantılarından en az on beş gün önce ilgili Bakanlıktan temsilci talebinde bulunması zorunludur.

Genel kurul toplantıları, Bakanlık temsilcisinin huzuru ile açılır ve devam eder. Temsilci, toplantının kanunlara, anasözleşmeye ve gündeme göre yürütülmesine nezaret eder. Genel kurul toplantı tutanağı ile toplantıya katılanların listesi temsilci tarafından imzalanır. Temsilci, genel kurulda, kanun ve anasözleşmeye aykırı olarak alınan kararlar hakkındaki görüşünü tutanakta belirtir. Usulüne uygun talepte bulunulduğu halde, temsilci toplantıya katılamaz ise ilan edilen saatten bir saat sonra toplantıya başlanır.

Bakanlık temsilcisinin nitelikleri, görevleri, yetkileri, ücret tarifeleri ile temsilci görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin ücreti, ilgili kooperatif tarafından karşılanır.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Madde üzerinde iki adet önerge var, sırasıyla okutup oylarınıza sunacağım.

Buyurun.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan “Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”nin çerçeve 13’üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ayhan Altıntaş

Yasin Öztürk

Ankara

Denizli

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, önceki hâline baktığımızda, önceki hâlinde burada uygulamada işte bir saat bekleniyor, daha sonra tutanak tutuluyor, daha sonra en yakın mülki amire bildirilip genel kurul başlatılıyor idi fakat gördüğümüz kadarıyla en yakın mülki amire bildirmek artık çıkarılmış metinden. Yalnız, elektronik oylamayla yapılacak olan maddelerde “Bakanlığın temsilcisi zaten var.” gibisinden görüşler de belirtilmişti hep.

Şimdi, Bakanlık temsilcisi on beş gün önce kendilerine tebliğ edildiği hâlde, talep edildiği hâlde neden gitmez? Evet, cumartesi, pazar olur genellikle genel kurullar; cumartesi, pazar da kişi gelmediğinde bir şekilde ulaşmak zor olabilir fakat hem ücreti kooperatif tarafından karşılanacak hem de sadece işi o kooperatifin genel kurulunu takip etmek üzerine yoğunlaşan bir memurun böyle bir toplantıya gitmemesinin şöyle sakıncaları söz konusu: Özellikle yarıştığı adaylı kongrelerde, genel kurullarda hele hele Bakanlık yetkilisi de yoksa... Bakanlık yetkilisinin yaptığı iş nedir? Sadece gözlemcilik yapmak, genel kurul oradaki ana sözleşmeye uygun yürütülüyor mu, yürütülüyor mu diye gözlemlemek. Dolayısıyla burada, Bakanlık temsilcisi gitmediğinde hakkında soruşturma vesaire

zaten açılıyor bildiğimiz kadarıyla. Böyle bir uygulamanın en azından oradaki en yakın mülki amir vasıtasıyla bir kamu görevlisi tarafından genel kurulun takip edilmesinin çok uygun olacağını, diğer türlü özellikle yarışlı kongrelerde çok büyük kavgalara sebebiyet de verebileceğini ihmal etmememiz gerektiğini düşünerek bu önergeyi verdik.

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutup oylarınıza sunacağım:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas sayılı Kanun Teklifi'nin 13'üncü maddesinin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan	Müzeyyen Şevkin	Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Kocaeli	Adana	Manisa
Çetin Osman Budak	Tacettin Bayır	
Antalya	İzmir	

“Bakanlık temsilcisinin nitelikleri, görevleri, yetkileri ile temsilci görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığına çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin ücreti, ilgili kooperatif tarafından karşılanır. Temsilcilerden her birine birinci derece kadrolu memur için tespit edilen en yüksek yurt içi harcırahının bir günlük tutarının üç katını geçmemek üzere ilgili Bakanlıkça tespit edilen tutarda ücret ödenir.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tahsin Bey, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Açıklama yapılmasını istiyorum. Ücret tarifesi mevcut düzenlemede olduğu gibi bakanlık temsilcisine ödenecek ücretin üst sınırının kanunla belirlenmesi gerekiyor; daha önce kanunla belirlenmiş. Neden bunu açık bıraktınız, bir açıklama istiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Atay Bey, buyurun.

ATAY USLU (Antalya) – Zaten mevcut kanunlarda bunun ne kadar olacağı, harcırahın ne kadar olacağı başka kanunlarla belirlenmiş durumdadır. Dolayısıyla, Ticaret Kanunu'ndaki hükmün aynısını buraya dercettik, Ticaret Kanunu'nun 407'nci maddesi aynı şekilde buraya dercedildi.

Biz burada, yalnızca, mülki amire bildirme konusunu kaldırdık. Onun sebebi de yine sektörden gelen yoğun bir talepti çünkü hafta sonları yapıyoruz. 300 kişiyi topladık, denetçi gelmedi yani -biraz önce Sayın Vekilimin söylediği- denetçinin gelmemesi mazeret değil yani gelmesi lazım, gelmediği zaman mutlaka Bakanlık ilgili hakkında görevi suistimalden soruşturma açıyordu, o ayrı bir konu ama gelmediği zaman mülki amire bildirilmesi gerekiyor, mülkü amire bildirdikten sonra devam etmesi gerekiyor. Bildirilmede zorluklar yaşıyoruz, 300 kişiyi bekletiyoruz, süreç zor oluyor. Onun yerine, Divan bir saat beklesin, eğer denetçi gelmediyse devam etsin. Bizim burada yaptığımız düzenleme tamamen bu.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, ilave söz istiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sözlünüz bitti mi?

ATAY USLU (Antalya) – Yoksa, denetçinin mutlaka gelmesi gerekiyor tabii ki. Gelmediği zaman görevi ihmalen bence soruşturma açılmalıdır, o da mevcut kanunlara göre açılıyordur diye biliyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Şimdi, şöyle bir simülasyon yapalım isterseniz: Zaten bu denetçiler Ankara’dan, Bakanlıktan gelmiyor; ilde, il temsilciliklerinden veya bölgede bölge temsilciliklerinden geliyor, hatta, ilçelerde olan genel kurullarda hem ilçeden hem ilden 2 kişi geliyor. İkisinden birisinin gelmesi bile genel kurulun açılmasına zaten yeterli fakat -kötü örnek vermek zorundayım- her yerde de iyi niyetli memurları bulamazsınız. Oradaki başkanın biri memura “Al şunu da bugün bizi görmeyiver, telefonlarına da bakmayiver, gelmeyiver; biz rahat rahat bu genel kurulu yapalım.” derse ne olacak? Dolayısıyla, gelmemesinin ana sebebi bu olur, başka hiçbir sebebi olmaz. Adam zaten hastaysa ilden veya ilçeden ikisinde biri zaten geliyor ama ikisine de 3 kuruş para verip o genel kurulun yapılmasının değil, mülki amir vasıtasıyla yapılmasının daha uygun olduğunu düşünüyorum. Veya talep edilirken, en azından ilave bir yedek memura da tebligat çıkarılırsa o kişi gelmediği takdirde ikinci kişi gelebilir. Yani böyle suistimallere açık olduğu için söyledim bunu.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederim Yasin Bey.

Sayın Uslu, buyurun.

ATAY USLU (Antalya) – Şöyle: Mevcut durumda eğer hükümet komiseri gelmezse, bu anlamda görevlendirilen kişi gelmezse mülki amire bildiriliyor, mülki amir yeni birisini görevlendirmiyor, bir saat sonra devam ediyor; mevcut durumda durum böyleydi.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Zaman kaybı oluyor yani.

ATAY USLU (Antalya) – Biz yeni bir şey yapmadık. Yalnızca, mülki amire bildirilmesini kaldırdık, onun yerine Divan buna karar versin istedik. Yoksa, mevcut durumda da mülki amire bildirilmediği zaman mülki amir hiç kimseyi görevlendirmiyor.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Ücretle ilgili sorumuza tam cevap alamadık, üst sınır nedir?

TİCARET BAKAN YARDIMCISI SEZAI UÇARMAK – Şimdi, efendim, burada emsali var yani kooperatif de bir şirket, şirketlere ne uyguluyorsa onun da yönetmeliği var.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Ya, emsalle kanun olmaz ki.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ne kadar arkadaşlar, ne kadar?

TİCARET BAKAN YARDIMCISI SEZAI UÇARMAK – Şu anda 123 lira efendim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam.

TİCARET BAKAN YARDIMCISI SEZAI UÇARMAK – Hafta sonu olunca onun katlı ödemesi oluyor.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ticaret Kanunu hükümlerini buraya uyguluyorsunuz, doğru mu?

TİCARET BAKAN YARDIMCISI SEZAI UÇARMAK – Evet, 407’nci madde.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam.

ATAY USLU (Antalya) – 62 liraymış, hafta sonu olduğu için 123 lira oluyor.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, teşekkür ederim.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – O zaman, yazalım Başkanım, yazalım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 14’ü okutuyorum:

MADDE 14- 1 163 sayılı Kanunun 93 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“5. Ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin, bu Kanun ve 6102 sayılı Kanun gereğince tescil ve ilana tabi işlemlerinden ücret alınmaz ve ilana tabi olanlar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ücretsiz olarak yayımlanır. Bu kooperatiflerden, 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 24 üncü maddesi gereğince odaya kayıt ücreti ve yıllık aidat ile aynı Kanunun 25 inci maddesinde tanımlanan munzam aidat alınmaz.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 2 adet önerge vardır.

Yasin Bey’in önergesini okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin çerçeve 14’üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ortakların çoğunluğu” ifadesinden sonra gelmek üzere “30 yaşını doldurmamış gençlerden ya da” ibaresi eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Yasin Öztürk

Ayhan Altıntaş

Denizli

Ankara

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurun Ayhan Bey.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Burada gençlerin kooperatifçiliğe ilgisini çekmek, heveslendirmek amaçlanıyor. Özellikle tarımda, biliyoruz, gençler tarımdan pek uzaklaşıyor. Onların özellikle tarımda kooperatif kurmalarını teşvik etmek, işlerini kolaylaştırmak, cazip hâle getirmek için bu önerimizi sunmuş bulunuyoruz. Kadınlara ve engellilere ilave olarak gençleri de koyalım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Burada bu konunun, teklif sahibi ve istişare eden arkadaşlar tarafından da değerlendirildiğini biliyorum. Bunu niye koyamadık?

Teklif sahibi Sayın Uslu’ya söz veriyorum.

Buyurun.

ATAY USLU (Antalya) – Sayın Başkan, farklı pozitif ayrımcılıklar getirilebilir. Ben bu teklife karşıyım vesaire anlamında bir şey söylemiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yo, yo, uygulamada sorun vardı, onu açıklamanızı istiyorum.

ATAY USLU (Antalya) – Yalnızca şunu söyleyeyim: Sayın Vekilimiz “30 yaş altı gençler” diyor. İçimizde 50 yaşında olan gençler de var onu da ifade etmek isterim.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Onlar TÜİK yaşı.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bir de Bakan Yardımcımızdan bir cevap alalım lütfen.

Yaşın ilerlemesinde, genç yaşın ilerlemesinde uygulamada sorun yaşıyordunuz. Bunu bir açıklar mısınız?

TİCARET BAKAN YARDIMCISI SEZAI UÇARMAK – Efendim, bunun takibi mümkün değil yani şey yapanlara... Bir defa, kuruluş aşamasında bunları takip etmeniz lazım. Yani bu aynı zamanda yeni bir denetim mekanizması getiriyor. Hâlbuki, çok rahat bir şekilde beyana itibar eden bir uygulamamız var ama “Çoğunluğu kadınlardan veya engellilerden oluşuyor.” deyince onu normal uygulayabiliriz, başka bir zamanda bir tartışma konusu olmaz diye düşünüyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Semra Hanım, buyurun.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Öncelikle, biz on dokuz yıllık iktidarlarımız boyunca her zaman kadınların ve dezavantajlı grupların, engelli vatandaşlarımızın sosyal, ekonomik ve kültürel hayata katılmalarının önünü açmak noktasında çok önemli ve büyük adımlar attık. Ancak bu adımlar içerisinde şu anda Kıymetli Atay Milletvekilimizin hazırlamış olduğu ve Bakanlığımızın da emek vermiş olduğu bu kanun teklifi tekrar, bir kere daha altını çiziyoruz ki özellikle kırsalda yaşamakta olan, bir miktar daha ekonomik hayata katılmaları noktasında teşvike ve örgütlenmeye ihtiyacı olan kadınlarımızın ve sosyal sistem içerisinde her zaman daha fazla yer bulmasını arzu ettiğimiz engelli vatandaşlarımızın bir kere daha yanında olduğumuzu, destek olduğumuzu, arkalarında olduğumuzu ifade eden bir çalışma. Bu nedenle kendilerine teşekkür ediyorum. Eminim ki Komisyonumuz da bu maddeyi geniş bir katılımıla oylanmasıyla kabul edecektir.

Kıymetli Ayhan Altıntaş ve Yasin Öztürk vekillerimizin, gençlerin dâhil edilmesiyle ilgili olarak getirmiş oldukları bir teklif var ancak az önce, bundan önceki maddelerde ve teklifin geneli üzerindeki görüşmelerde de özellikle altının çizilerek belirtildiği bir husus vardı: Kooperatiflerde sürdürülebilirlik, süreklilik, devamlılık ve aktarılabilirlik çok önemli. Bu gençlerimizin zaten ekonomiye katılması için çeşitli bakanlıklarımızın uhdesinde uygulanan çok fazla teşvikimiz, desteğimiz ve projelerimiz söz konusu. Kooperatifçilik anlamında sürekli yönetimin ve üyelik sisteminin değişiyor olması, bir miktar, verimliliği ve kararlılığı zedeleyeceği için biz kadınlar ve engelliler olarak sizlerin desteğini alacağımızdan eminiz.

Bu kanun maddesi için de tekrardan kanun üzerinde çalışan vekillerimize ve tüm emeği geçenlere, burada bulunan Komisyon üyelerimize de teşekkür ediyorum.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Ama biz sizlerin gençlerin de desteğini almanızı istiyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Kıvırcık’a teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

1 başka önerge daha vardır, onu okutup oylarınıza sunacağım.

Buyurun.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan

Müzeyyen Şevkin

Tacetin Bayır

Kocaeli

Adana

İzmir

Ahmet Vehbi Bakırloğlu

Çetin Osman Budak

Manisa

Antalya

MADDE 14- 1163 sayılı Kanun'un 93'üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“5- Ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin bu kanun ve 6102 sayılı Kanun gereğince tescil ve ilana tabi işlemlerinden ücret alınmaz ve ilana tabi olanlar Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ücretsiz olarak yayınlanır.

Birinci cümlede yer alan koşulların sürdürülmesi kaydıyla bu kooperatiflerin 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu’nun 24’üncü maddesi gereğince ödeyeceği oda kayıt ücreti ve yıllık aidatla 25’inci maddesinde tanımlanan munzam aidatın iki katı ilgili bulunduğu yılı takip eden ocak ayı içerisinde tahsilatı yapan oda tarafından üye kooperatife destek ödemesi olarak aktarılır.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tahsin Bey, isterseniz açıklayın kısaca çünkü gerekçe bayağı uzun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Çetin Bey, açıklasın.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam, kısaca buyurun.

Çetin Bey, buyurun.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Teşekkür ederim.

Şimdi, burada geldiği şekliyle sadece munzam aidat ve oda aidatları yılda 2 defa alınır ticaret, sanayi odalarında ya da borsalarda, Odalar Birliğine de bir bölümü gönderilir. Şimdi, burada iki dönemde alınan rakam o kadar da çok ciddiye alınacak bir şey değil. Biraz önce de Odalar Birliğiyle ilgili, kooperatifler buraya aidat ödüyor ama Odalar Birliği ya da odaların herhangi bir bu konuyla ilgili katkısının olmadığından da bahsedildi. Biz bunu Komisyon üyesi arkadaşlarımla değerlendirdik. Ya, hiç olmazsa burada kadınlara ve engellilere buradan alınan aidatların 2 katını Odalar Birliği ya da odaların bunları takip eden yılın ilk ayında ödenmesi durumunda bir nebze de olsa katkı olur. Yani buradaki munzam aidatın miktarı ciddi olabilir büyük kooperatiflerde yani ciddi derken de toplam cirosunun yüzde 7’si kadar, işte “asgari ücretin de 10 katını geçmemek kaydıyla” diye bir madde vardır, oradan bir katkı olabilir düşüncesiyle biz bu öneriyi getirdik. Tabii Komisyonun takdirinde.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum Sayın Budak.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 15’i okutuyorum:

MADDE 15- 1163 sayılı Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan “üçüncü fıkrasına” ibaresi “üçüncü ve dördüncü fıkralarına” şeklinde değiştirilmiş, bende “16 ncı maddenin beşinci fıkrasına,” ibaresinden sonra gelmek üzere “24 üncü maddenin birinci fıkrasına, 46 ncı maddenin ikinci fıkrasına,” ibaresi eklenmiş, bentte yer alan “altıncı fıkrasına” ibaresi “ikinci ve altıncı fıkralarına” şeklinde değiştirilmiş, bende “fıkralarına” ibaresinden sonra gelmek üzere “62 ncı maddenin ikinci fıkrası gereği sorumlulukları altında bulunan para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarını teslim etmeyen” ibaresi, “memurları” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile 72 ncı maddenin dördüncü fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri” ibaresi eldenmiş, (2) numaralı bendinde yer alan “Genel kurulu” ibaresi “45 inci maddenin birinci fıkrası gereği genel kurulu zamanında” şeklinde, “altı” ibaresi “dokuz” şeklinde, (3) numaralı bendinde yer alan “66 ve 67 nci maddeye aykırı hareket eden” ibaresi “66 ncı maddeye, 67 ncı maddenin birinci

ve ikinci fıkralarına aykırı hareket eden ve ek 3 üncü maddeye aykırı uygulamaları araştırmayan” şeklinde, “altı” ibaresi “dokuz” şeklinde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki bent ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“4. Ek 5 inci maddesinin ikinci fıkrasına ve bu madde kapsamında çıkarılacak yönetmelikte belirlenen yükümlülükler aykırı hareket eden yönetim kurulu üyelerinin her biri, her bir yükümlülük için ayrı ayrı olmak üzere bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılırlar. Aynı denetim kapsamında aynı kişiye verilebilecek idarî para cezalarının toplam tutarı on-bin Türk Lirasını geçemez.”

“Bu maddede öngörülen idari para cezaları ilgili Bakanlık tarafından uygulanır. İlgili Bakanlık, bu yetkisini il müdürlüklerine devredebilir. Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 16’yı okutuyorum:

MADDE 16- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Kooperatif bilgi sistemi:

EK MADDE 5- Ticaret Bakanlığı tarafından tüm kooperatif ve üst kuruluşlarının, kooperatifçilik hizmetlerine elektronik ortamda eriştiği ve merkezi veri tabanının yönetildiği Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS) kurulur.

Kooperatifin ticaret sicili kayıtlarının, finansal tablolarının, yönetim kurulu ve denetçi raporlarının, genel kurul toplantı evrakının, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerinin KOOPBİS’e işlenmesinden yönetim kurulu sorumludur.

İlgili Bakanlık ile kooperatif ve üst kuruluşları, görevleri ile sınırlı kalmak şartıyla, ortakların ve ortak olmak için başvuranların kişisel verilerini KOOPBİS’te işlemeye ve görüntülemeye yetkilidir. İlgili Bakanlık; denetim, istatistik üretme, hizmetlerde otomasyonu artırma, ülke kooperatifçiliğinin geliştirilmesi ve kooperatif ortaklarının haklarının korunması amacıyla sistemde işlenen verileri, kamu kurum ve kuruluşlarına aktarabilir. Elde edilen veriler 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kullanılamaz, aktarılamaz veya başka bir şekilde işlenemez.

KOOPBİS’te tutulacak veriler ile elektronik ortamda sunulacak hizmetlerden faydalanılmasına, bu sistem üzerinde işlenen kişisel verilerin aktarımı ile güvenliğin sağlanmasına ve aydınlatma yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirileceğine ilişkin usul ve esaslar ilgili Bakanlıklar ile Kişisel Verileri Koruma Kurumunun görüşü alınarak Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 17’yı okutuyorum:

MADDE 17- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 6- Bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikler uyarınca hazırlanacak yönetmelikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 18’i okutuyorum:

MADDE 18- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 7- 55 inci ve 65 inci maddelerin üçüncü fıkraları bu Kanunun yayımı tarihinde görevde bulunan yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler için yapılacak ilk seçimlere kadar uygulanmaz. Mezkur fıkralarda yer alan dokuz aylık süre 31/12/2022 tarihine kadar seçilecek yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler için bu tarihten itibaren başlar.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 18'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ayhan Altıntaş

Yasin Öztürk

Ankara

Denizli

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum Ayhan Bey?

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Evet, gerekçe.

Gerekçe:

Teklifin 5 ve 9'uncu maddelerinin teklif metninden çıkarılması nedeniyle uyum amacıyla bu önerge hazırlanmıştır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 19'u okutuyorum:

MADDE 19- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 8- 57 nci maddenin ikinci fıkrasının uygulanmasında, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki seçimler dikkate alınmaz.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyle ilgili 1 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi'nin çerçeve 19'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederim.

Şahin Tin

Ahmet Çolakoğlu

İffet Polat

Denizli

Zonguldak

İstanbul

Gerekçe:

Önergeyle 7'nci maddede yapılan değişiklik doğrultusunda uyum düzenlemesinin yapılması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda madde 19'u oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 20'yi okutuyorum:

MADDE 20 – 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 9 – Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS), bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde kurulur. İlgili Bakanlıklar, sistemin kurulum sürecinde kendi sistemlerindeki verileri aktarmakla, uygulamaya geçtikten sonra da kooperatif ve üst kuruluşlarınca yapılan veri girişlerini takip etmekle sorumludurlar.

Kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyelerinin; ticaret sicili kayıtlarını, finansal tablolarını, faaliyet raporlarını, genel kurul toplantı evrakını, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini ve gerekli tüm bilgileri KOOPBİS’in kurulmasını müteakip altı ay içinde aktarmaları zorunludur. Bu süreçte kooperatifler ve üst kuruluşları, genel kurul toplantısına katılma hakkını haiz ortakları gösteren listeleri bu madde yürürlüğe girmeden önceki hükümlere göre almaya devam ederler.

Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri, Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının 4 üncü bendi uyarınca idari para cezası ile cezalandırılırlar.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 21’i okutuyorum:

MADDE 21 - 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 10 - Kooperatifler ve üst kuruluşları, anasözleşmelerini en geç üç yıl içinde bu Kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadırlar. Anasözleşmelerini intibak ettirmeyen kooperatif ve üst kuruluşları dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak iki ay içinde tasfiye işlemlerine geçilmemesi halinde, kooperatif ve üst kuruluşun ortakları ya da alacaklıları tarafından mahkemeden iki yıl içinde tasfiye memuru atanması istenebilir.

Anasözleşmeler intibak ettirilinceye kadar, mevcut anasözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatifler ve üst kuruluşlarının yapacakları genel kurulları, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 22’i okutuyorum:

MADDE 22 - 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, her halde 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 45 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları, 55 inci maddesinin üçüncü fıkrası, 57 nci maddesinin ikinci fıkrası, 65 inci maddesinin üçüncü fıkrası, 69 uncu maddesi ve ek 5 inci maddesi hükümleri bu Kanuna tabi kooperatif, bölge birlikleri ve merkez birlikleri hakkında da uygulanır.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunuyorum.

Sanayi, Ticaret Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi Ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 22’nci maddesiyle 1581 sayılı Kanun’un 20’nci maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümlede yer alan “57 nci maddesinin ikinci fıkrası,” ibaresinin madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ahmet Çolakoğlu

Zonguldak

İffet Polat

İstanbul

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Önergeyle 7'nci maddede yapılan değişiklik doğrultusunda uyum düzenlemesi yapılması öngörülmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 23'ü okutuyorum:

MADDE 23 - 1/6/2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi Ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 23'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz

Ahmet Çolakoğlu

Hacı Özkan

Zonguldak

Mersin

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Önergeyle 7'nci maddede yapılan değişiklik doğrultusunda uyum düzenlemesi yapılması öngörülmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 24'ü okutuyorum:

MADDE 24 - 4572 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bağımsız denetim kapsamı dışında kalan birlikler ile kooperatifler 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 69 uncu maddesi hükümlerine göre denetlenir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 25'i okutuyorum:

MADDE 25 - 4572 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, her halde 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 45 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları, 55 inci maddesinin üçüncü fıkrası, 57 nci maddesinin ikinci fıkrası ve ek 5 inci maddesi hükümleri bu Kanuna tabi kooperatif ve birlikler hakkında da uygulanır.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi Ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 25'inci maddesiyle 4572 sayılı Kanun'un 8'inci maddesinin ikinci fıkrasına eklenen cümlede yer alan "57 nci maddesinin ikinci fıkrası," ibaresinin madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ahmet Çolakoğlu
Zonguldak

İffet Polat
İstanbul

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Önergeyle 7'nci maddede yapılan değişiklik doğrultusunda uyum düzenlemesi yapılması öngörülmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tahsin Bey, burada pek çok tashihi var, onların bir kısmını geri çekmek ister misin?

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Yok, yok çekmiyoruz ek maddelerle ilgili, öyle bir şey yok.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam.

Madde 26'yı okutuyorum:

MADDE 26 - 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 397 nci maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "ile 4572 sayılı Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşları" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 1 adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi Ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan "Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"nin çerçeve 26'ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ayhan Altıntaş
Ankara

Yasin Öztürk
Denizli

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Söz istiyor musun Yasin Bey?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Evet.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Evet, ben hâlâ, gerçi yerinde yok ama kanun teklifini hazırlayan Sayın Milletvekilimiz Atay Bey'in bu konuyla ilgili bize daha açıklayıcı bir cevap vermesini özellikle istiyorum çünkü gerekçeye baktığımızda Türk Ticaret Kanunu kapsamından çıkarılmasının çok ayrı sakıncaları ileride doğabilir diye düşünüyoruz. Mevzu sadece buraların denetimi konusuysa, yeni bağımsız denetlemeyle ilgili maddeler ihdas edildiği için ise bir farklı bakmak lazım ama sanki "tüm tarım satış kooperatiflerinin Türk Ticaret Kanunu kapsamından çıkarılması" dediğinizde bu, hem kooperatiflere üye olmayan çiftçilerimiz açısından da hem ileride satış noktasında olduğu için diğer esnaflarımıza da apayrı bir haksız rekabet durumu söz konusu olacağını düşünüyoruz.

Özellikle bu konunun Sayın Cumhurbaşkanımızın bin market açılmasıyla ilgili konuyla da ilişkisi varsa bu konuyla ilgili daha detaylı bir açıklama bekliyoruz veya gerekçede de yanlılık varsa da onun daha detaylı bir şekilde yazılmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Sayın Uslu, buyurun.

ATAY USLU (Antalya) – Evet, şimdi, tabii kooperatiflerle ilgili yeni bir denetim sistemi getiriyoruz, dış denetim sistemi getiriyoruz, özel bir denetim sistemi getiriyoruz, mevcut kanunlarımızda olmayan bir denetim sistemi getiriyoruz. Burada yapılan Ticaret Kanunu’nda da bunlarla ilgili bir denetim sistemi öngörülüyor ancak bu denetim sistemi şu ana kadar uygulanamamış, yönetmelik çıkartılamamış, şirketlerle aynı hükümlere tabi oldukları için farklı sıkıntılar ortaya çıkmış. Burada yaptığımız, aslında bu maddeyi kaldırarak yeni kanunu Ticaret Kanunu’yla yeknesak hâle getiriyoruz, yaptığımız tamamen bu yoksa denetimleri kaldırmıyoruz. Mevcut dış denetimler, zaten birçok milletvekili arkadaşımız da bahsetti, mevcut şu andaki denetimlerden daha öz bir denetim çünkü kooperatifler şu anda âdeta denetlenmiyor ama biz yeni kanunla kooperatiflerin denetlenmesine dış denetim getiriyoruz ve Ticaret Kanunu’yla ilgili yeknesaklığı kurma konusunda da arkadaşlarımız size ayrıca bilgi verecekler, kafanızdaki şüpheyi gidermesi açısından.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – 6172 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında çıkmıyor mu kooperatifler?

ATAY USLU (Antalya) – Kooperatiflerin denetimleri için bu özel kanunda, kendi kanunlarında özel bir hüküm getirdiğimiz için, her iki kanunun da birbiriyle çakışmaması için böyle bir düzenleme getirdik yoksa kooperatiflerin denetimlerini artırıyoruz.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sadece denetimden mi çıkıyor?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yasin Bey, doğrudur, sadece denetim kısmı.

ATAY USLU (Antalya) – Denetim kısmı. Denetimden de çıkarmıyoruz yeni bir denetim sistemi getiriyoruz.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – O zaman sizin gerekçenizin daha açık, Türkçe anlamında...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Onu redaksiyon alırsız...

ATAY USLU (Antalya) – Gerekçe kısmına mı?

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Mevzu sadece denetimse...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Gerekçede sıkıntı var.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi biraz açalım arkadaşlar.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Gerekçe kısmında Türk Ticaret Kanunu’ndan komple çıkılıyor gibi bir anlam çıkıyor.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yok.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Gerekçede sıkıntı var.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gerekçeyi tashih eder arkadaşlar. Arkadaşlar, onu tashih edelim.

YASAMA UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Gerekçeye dokunamıyoruz da rapora bilgi olarak düşebiliriz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Rapora bilgi olarak düşüyoruz, tamam. Çünkü şey sunuldu ya gerekçeyi değiştiremiyoruz; o yüzden rapora bu konuyu bilgi olarak sunuyoruz.

Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Şimdi, 26'ncı maddeden sonra gelmek üzere madde ihdasıyla ilgili birkaç önerge var, onları okutup oylarınıza sunacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 26'ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 27- 4572 sayılı Kanununun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kooperatif ve birliklerin ortaklarından aldıkları ürünleri, işleyerek elde ettikleri mamulleri üçüncü kişilere satmaları ortak içi işlem sayılır.”

Tahsin Tarhan

Müzeyyen Şevkin

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Kocaeli

Adana

Manisa

Çetin Osman Budak

Tacettin Bayır

Antalya

İzmir

Gerekçe:

Tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin ortak içi işlemleri sonucu ortaya çıkan olumlu gelir gider farkları gelir ve kurumlar vergisinden müstesna tutulmuştur. Mevcut düzenlemede 6'ncı maddenin son fıkrasında ortak içi işlem “Kooperatif ve birliklerin ortaklarından aldıkları ürünleri, niteliğinde değişiklik olmayacak şekilde ilk işleme tesislerinde işleyerek üçüncü kişilere satmaları ortak içi işlem sayılır.” şeklinde tanımlanmakta olup bu tanım nedeniyle bazı birlikler bu önemli vergi avantajından yararlanırken bazıları yararlanamamaktadır. Örneğin üreticiden sofralık zeytin alıp bunu paketleyip üçüncü kişilere pazarlayan bir kooperatif/birlik söz konusu muafiyetten yararlanırken aldığı zeytini, zeytin ezmesine ya da zeytinyağına çevirerek pazarladığında bu muafiyetten yararlanamamaktadır. Birliklerin aldıkları ürünleri işleyip değerlendirmesi ve böylece katma değer kazandırması hem ortaklar hem birlikler hem de ülke ekonomisi açısından önem arz etmektedir. Teklifte kooperatif ve birliklerin ortaklarından aldıkları ürünleri işleyerek elde ettikleri mamulleri üçüncü kişilere satmaları ortak içi işlem sayılmakta ve bunun sonucunda ortaya çıkan olumlu gelir gider farklarının gelir ve kurumlar vergisinden müstesna tutulması sağlanmaktadır.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bir açıklama istiyoruz. Neden?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sayın Uslu, bu konuda kısa bir açıklama rica ediyoruz.

ATAY USLU (Antalya) – Evet, tabii, bu konu yine Komisyonumuzun ve Genel Kurulun takdirindedir. Bu, netice itibarıyla bir karar konusudur ama biz bu konuyu da tabii ki kanun teklifini hazırlama sürecinde konuştuk, üzerine görüş alışverişlerinde bulunduk, farklı kurumlardan da görüş aldık -çünkü bu işin mali boyutu var, rekabet boyutu var ister istemez- sektör temsilcileriyle de görüştük, sektör temsilcilerinin talepleri de aldık. Netice itibarıyla bu, süre içerisinde üzerine konuşulan bir konu ama Genel Kurulumuz, milletvekillerimiz ve Komisyonumuz nihai kararı verecektir bu konuda.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Vekilim, cevap bu değil; zeytin var, zeytin ezmesi yok yani bunu soruyoruz.

ATAY USLU (Antalya) – Mevcut kanunlarda yok zaten, mevcut düzenlemede yok. Sayın Vekilim, bu getirilebilir mi getirilemez mi? Bu konu üzerine zaten ciddi bir tartışmanın içinde bulunduk. Getirilebilir mutlaka ama bir etki analizi yapıp üzerine çalışılıp daha sonra da sizlerin bu konuyu değerlendirmesi önemli diye düşünüyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 26'ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 27- 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 48 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ortak sayısına bakılmaksızın tüm kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının genel kurul toplantılarındaki yönetim ve denetim kurulu belirleme seçimleri, gizli oy açık tasnif esasına göre yapılır.”

Tahsin Tarhan

Müzeyyen Şevkin

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu

Kocaeli

Adana

Manisa

Çetin Osman Budak

Tacettin Bayır

Antalya

İzmir

Gerekçe:

Cümle değişikliğiyle gizli oy açık sayım usulünün kooperatifler ve üst kuruluşlarının organ seçimlerinin tamamında, üye sayısına bakılmaksızın uygulanması kanuni güvence altına alınmaktadır. Ayrıca, Esnaf ve Sanatkarlar Kredi Kefalet Kooperatiflerinin gizli oy açık sayım usulünün dışında tutulması uygulamasına da son verilmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Bir sonraki önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi'ne aşağıdaki ek maddenin eklenmesini ve madde numaralarının buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

EK MADDE - (1) Tarım Kredi Kooperatiflerine borcu olan çiftçiler, bu Kanunun yayımlandığı tarihi izleyen altıncı ayın sonuna kadar borçlu oldukları kurumlara borçlarını yapılandırma talebinde bulunabilirler.

(2) Yapılandırma sonucunda borçların faizi silinir, faiz ve gecikme zammı alınmadan anapara ödemeleri bir yıl ertelenerek her yılın aralık ayı sonunda ödenmek koşuluyla 48 ayda ödenecek şekilde taksitlendirilir. Borç tutarının bu Kanunda belirtilen süre ve şekilde ödenmesi koşuluyla borç sona erer. Taksitlerden birinin ödenmemesi durumunda yasal faiz işletilerek 6 ay ek süre verilir.

(3) Bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce dava konusu edilmiş ve/veya icra takibi başlatılmış alacaklar için, borçlunun bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere başvuruda bulunması halinde, asıl borçlular ve kefiller hakkında sürdürülen davalar sonlandırılır, icra ve takip işlemleri durdurulur.

(4) Tarım Kredi Kooperatiflerinin bu yapılandırma nedeniyle gerçekleşen gelir kayıpları ve görev zararları tarım kredi kooperatifleri tarafından yapılacak ödeme talebine istinaden, ilgili mevzuatında belirlenen usul ve esaslar kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan harcama tertiplerinden gider kaydedilerek ödenir.

Tahsin Tarhan

Müzeyyen Şevkin

Ahmet Vehbi Bakırloğlu

Kocaeli

Adana

Manisa

Çetin Osman Budak

Tacettin Bayır

Antalya

İzmir

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tahsin Bey, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Önerdiğimiz ek maddeyle Tarım Kredi Kooperatiflerine borcu olan çiftçilerin borçlarının yapılandırılmasını teklif ediyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak sunduğumuz önergeyle, yapılandırma sonucunda borçların faizi silinip faiz ve gecikme zammı alınmadan anapara ödemelerinin pandemi nedeniyle bir yıl ertelenerek her yılın aralık ayı sonunda ödenmesi şartıyla kırk sekiz ayda ödenecek şekilde taksitlendirilmesini teklif ediyoruz.

Tarım Kredi Kooperatiflerinin bu yapılandırma nedeniyle oluşan gelir kayıplarının ise Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ödenmesini, karşılanmasını talep ediyoruz.

Böylelikle hem çiftçilerimizi hem de kooperatiflerimizi korumuş, pandemi ve son dönemdeki zor ekonomi koşulları nedeniyle ortaya çıkan zararlarını telafi etmiş olacağız.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tahsin Bey’e teşekkür ediyorum açıklamaları için.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi’ne 26’ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

MADDE 27- 1163 sayılı Kanununun 56.maddesi son fıkrasına aşağıdaki ibare eklenmiştir.

“Kooperatifler ve üst kuruluşlarında birden fazla organda görevli olanlar, tek bir görevleri için ücret alırlar.”

Tahsin Tarhan

Müzeyyen Şevkin

Ahmet Vehbi Bakırloğlu

Kocaeli

Adana

Manisa

Çetin Osman Budak

Tacettin Bayır

Antalya

İzmir

Gerekçe:

Kooperatifler ve üst kuruluşlarında birden fazla organda görevli olanların her organ üyeliği için ücret almak suretiyle birden fazla ücrete hak kazanmasının önlenmesi hedeflenmektedir.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Madde 27’yi okutuyorum:

MADDE 27- Bu Kanunun;

a)5 inci maddesi ile 1163 sayılı Kanunun 55 inci maddesine eklenen üçüncü fıkra ve 9 uncu maddesi ile değiştirilen 1163 sayılı Kanunun 65 inci maddesinin üçüncü fıkrası 31/12/2022 tarihinden sonra uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

b)Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bir adet önerge vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3863) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 27'nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 27- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.”

Şahin Tin

Ahmet Çolakoğlu

İffet Polat

Denizli

Zonguldak

İstanbul

Gerekçe:

Önergeyle 1163 sayılı Kanun'a eklenmesi öngörülen geçici 7'nci madde göz önünde bulundurularak Kanun Teklifi'nin 5'inci ve 9'uncu maddelerine ilişkin yürürlük tarihi madde metninden çıkarılmaktadır.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 28 yani son maddedeyiz arkadaşlar.

28'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 28- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, şu an teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklifin tümü oylarınızla kabul edilmiştir.

Teşekkür ediyorum.

Teklifin kanun tekniğine uygunluğunun sağlanması -birkaç husus var, müsaadenizle, onları da bitirmek istiyorum- amacıyla Başkanlığımıza redaksiyon yetkisi verilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca bu konuyla ilgili Özel Sözcü olarak Sayın Semra Kaplan Kıvrıkcık, Sayın Fuat Köktaş, Sayın Şahin Tin, Sayın Hacı Özkan'ın seçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, Antalya Milletvekilimiz Sayın Atay Uslu ve 76 milletvekilimiz tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve bugün Komisyonumuzca katılımcı bir vizyonla kabul edilen teklifimizin ülkemize ve milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

28 maddeden oluşan ve Komisyonumuzca kabul edilen bu teklifin, ülkemizde faaliyette bulunan kooperatiflerin küresel iyi örnekler ışığında daha etkin bir yapıya kavuşturulmasına, şeffaflığı ilke edinerek ortaklarının haklarını koruyan bir yapıya bürünmesine, çağdaş yönetim ilkeleri ışığında etkin bir denetleme mekanizmasının hayata geçirilmesine, kadınların ve engellilerin sosyoekonomik entegrasyonunun sağlanmasına önemli bir katkı sağlayacağına inanıyoruz.

Kıymetli Komisyon üyelerimize, Komisyon dışından gelen ve katkılarını veren değerli milletvekillerimize, kooperatiflerimizin değerli başkanlarına, tüm katılımcılara, Bakanlığımızın çok değerli temsilcilerine, Sayın Bakanımız Mehmet Muş başta olmak üzere tüm Bakanlık temsilcilerimize, ayrıca stenografi hizmetini gören çok değerli arkadaşlarımıza, kafeteryada bizlere bu imkânı sağlayan, çalışmamıza imkân veren, ikramları gerçekleştiren tüm çalışma arkadaşlarımıza yürekten teşekkür ediyor, hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sağ olun, var olun.

Bir de arkadaşlar, muhalefet şerhi için Pazartesi 11.00...

Teşekkür ederim.

Kapanma Saati 15.43

